

Pali Text Society.

PETAVATTHU.

EDITED BY
PROF. MINAYEFF
(OF ST. PETERSBURG.)

PK4601
.P47

LONDON :
PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY,
BY HENRY FROWDE,
OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, E.C.

1889.

Division

PK4601

Section

.P47

✓ Petavatthu

Pali Text Society.

Publications 23

PETAVATTHU.

EDITED BY

PROF. MINAYEFF

(OF ST. PETERSBURG.)

LONDON :

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY,

BY HENRY FROWDE,

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, E.C.

1888.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

<https://archive.org/details/petavatthu00mine>

P R E F A C E .

For the present edition I have made use of the following manuscripts :

1. C. and 2. D. Two Sinhalese MSS. of my own collection. Text and Commentary by Dhammapāla. In the Introduction the author gives a short description of the whole work.

1. Mahākāruṇikaṃ nāthaṃ ñeyyasāgarapāraguṃ
vande nipuṇagambhīraṃ vicitraṇayadesanaṃ.
2. Vijjācaraṇasaṃpannaṃ yena nīyanti lokato
vandem anuttaraṃ dhammaṃ sammāsambuddha-
pūjitaṃ.
3. Silādiḡuṇasaṃpanno t̥hito maggaphalesu yo
vande ariyasamghaṃ taṃ puññakkhettaṃ anuttaraṃ.
4. Vandanañjanitaṃ puññaṃ iti yaṃ ratanattaye
hatantarāyo sabbattha hutvāhaṇa tassa tejasā.
5. Petehi kataṃ kammaṃ yaṃ yaṃ purimajātisu
petabhāvāvahaṇa taṃ taṃ tehi phalabhedato.
6. Pakāsayantī buddhānaṃ desanā yā visesato
saṃvegajanaṇī kammaṃ phalaṃ paccakkhakārīnaṃ.
7. Petavatthū 'ti nāmena supariññātavatt̥hukā
yaṃ khuddakanikāyaṣmiṇṇaṃ saṃgāyimaṇṇaṃ mahesayo.
8. Tassā sammāvalambitvā porāṇat̥thakathānaṃ
tatt̥ha tatt̥ha nidānaṇi vibhāvento visesato.
8. Suvisuddhaṃ asaṃkiṇṇaṃ nipuṇat̥thavinicchayaṃ
Mahāvihāravāsīnaṃ samayaṃ avilomayaṃ.
10. Yathā balaṃ karissāmi atthasaṃvaṇṇanaṃ subhaṃ
sakkaccaṃ bhāsato taṃ me nisāmayat̥ha sād̥havo 'ti.*

* Comp. the Paramat̥tha-Dīpaṇi, Vimāna-vat̥thu, p. vi.

Tattha petavatthū 'ti. seṭṭhiputtādikassa tassa tassa sattassa petabhāvetubbhūtakammaṃ tassa pana pakāsanavasena pavatto khettūpamā arahanto 'ti ādiko pariyattidhammo idha petavatthū 'ti adhippeto.

Tayidaṃ petavatthum kena bhāsitaṃ kattha bhāsitaṃ kadā bhāsitaṃ kasmā bhāsitaṃ 'ti.

Vuccate.

Idaṃ hi petavatthum duvidhena pavattaṃ aṭṭhuppativasena ca pucchāvissajanavasena ca. tattha yaṃ aṭṭhuppativasena pavattaṃ. taṃ bhagavatā tāva bhāsitaṃ. itaraṃ Nāradaṭṭherādihi pucchitaṃ. tehi tehi petehi bhāsitaṃ. satthā pana yasmā Nāradaṭṭherādihi tasmīṃ tasmīṃ pucchāvissajjane āropite taṃ taṃ aṭṭhuppattiṃ katvā sampattaparīsāya dhammaṃ desesi. tasmā sabba-petavatthum sattharā bhāsitaṃ eva nāma jātaṃ. pavattitapavaradhammacakke hi satthari tattha tattha Rājagahādisu viharante yebhuyyena tāya tāya aṭṭhupattiyā pucchāvissajjanavasena sattānaṃ kammaphalapaccakkhakarāṇāya taṃ taṃ petavatthum desanaṃ ārūḷhaṃ 'ti.

Ayaṃ tāv' ettha kena bhāsitaṃ 'ti ādīnaṃ padānaṃ sādhihāraṇato vissajjana.

Asādhihāraṇato pana tassa tassa vatthussa atthavaṇṇanāyaṃ eva āgamissati.

Taṃ pan' etaṃ petavatthum vinayapīṭakam suttapīṭakaṃ abhidhammapīṭakan 'ti tisu pīṭakesu suttantapīṭakapariyāpannaṃ.

Dīghanikāyo majjhimanikāyo saṃyuttanikāyo aṅguttaranikāyo khuddakanikāyo pañcasu nikāyesu khuddakanikāyapariyāpannaṃ.

Suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakam abbhutadhammaṃ vedallaṃ 'ti navasu sāsanaṅgesu gāthāsangaḥamaṃ.

dvāsitiṃ buddhato gaṇhiṃ dve saḥassāni bhikkhuto
caturāsiti saḥassāni ye 'me dhammā pavattino 'ti

Evam dhammabhaṇḍāgārikaṇa patinūṇātesu caturāsītiyā dhammakkkhaṇḍasahassesu katipayaḍhammakkhanda-saṃgaḥamaṃ.

Bhāṇavārato catubhāṇavāramattam.

Vaggato Uravaggo Ubbarivaggo Cūlavaggo Mahāvaggo 'ti catuvaggasaṃgahaṃ. tesu paṭhamavagge dvādasa vatthūni. dutiyavagge terasa vatthūni. tatiyavagge dasa vatthūni. catutthavagge soḷasa vatthūni. vatthuto ekapaññāsavattupatimaṇḍitaṃ.

The name of the author of the commentary is given in the concluding gāthās.

Ye te petesu nibbattā sabbadukkataḥkārino
 yehi kammehi te santam pāpakam kaṭukaphalam.
 paccakkhato vibhāventi pucchāvissajanehi vā
 sā desanā niyamen' eva sattasaṃvegavaḍḍhanī.
 yaṃ kathāvatthukusalā supariññātavatthukā
 petavatthū 'ti nāmena saṃgāyimsu mahesayo.
 tassattham pakāsetum porānatthakathānayaṃ
 nissāya yā samāraddhā atthasaṃvaṇṇanā mayā.
 yā tattha paramatthānam tattha tattha yathāraham
 pakāsanā paramatthadīpanī nāma nāmato.
 sampattā pariniṭṭhānam anākulavinicchayo
 sā paṇṇarasamattāya pāliya bhāṇavārato.
 iti tam saṃkharontena yaṃ tam adhigatam mayā
 puññam assānubhāvena lokanāthassa sāsanaṃ.
 ogāhetvā visuddhāya silādīpaṭipattiyā
 sabbe pi dehino hontu vimuttirasabhāgino.
 ciraṃ tiṭṭhatu lokasmiṃ sammāsambuddhassa sāsanaṃ
 tasmīṃ sagāravā niccam hontu sabbe 'va paṇino.
 sammā vassatu kālena devo pi jagatī pati
 saddhammanirato lokam dhammen' eva pasāsatu 'ti.
 Badaratitthavīhāravāsīnā
 munivarayatinā bhāḍantena
 Ācariya-Dhammapālena katā
 petavatthusamvaṇṇanā samattā 'ti.

A few extracts from the vaṇṇanā are given at the end of the published text.

Besides, I had 3. C¹ and 4. D¹, two Sinhalese MSS. of the

same collection, and 5. B, a Burmese MS. of the Phayre Collection, in the India Office Library. The last three MSS. contain text only.

All my Sinhalese manuscripts are full of every sort of blunders, and many passages in the published text remain unfortunately doubtful.

J. M.

ST. PETERSBURG,
December, 1887.

CONTENTS.

	PAGE
I. 1. KHETTŪPAMĀ-PETAVATTHU	3
2. SŪKARA	3
3. PŪTIMUKHA	3
4. PIṬṬHADHĪTALIKA	4
5. TIROKUDḍA	4
6. PAÑCAPUTTAKHĀDAKA	5
7. SATTAPUTTAKHĀDAKA	6
8. GOṆA	7
9. MAHĀPESAKĀRA	7
10. KHALĀTI	8
11. NĀGA	9
12. URAGA	11

URAGAVAGGO PAṬHAMO.

II. 1. SAMSĀRAMOCAKA	12
2. SĀRIPUTTATATHERASSA MĀTU	13
3. MATTĀ	14
4. NANDĀ	17
5. MATṬAKUṆḌALI	18
6. KAṆHA	18
7. DHANAPĀLA	20
8. CŪLASEṬṬHĪ	21
9. AṅKURA	23
10. UTTARAMĀTU	29
11. SUTTA	29
12. KAṆṆAMUṆḍA	31
13. UBBARĪ	32

UBBARĪVAGGO DUTIYO.

	PAGE
III. 1. ABHIJJAMĀNA	33
2. SĀNUVĀSI	35
3. RATHAKĀRĪ	38
4. BHUSA	39
5. KUMĀRA	39
6. SERENĪ	41
7. MĪGALUDDA	42
8. DUTIYALUDDA	43
9. KŪṬAVINICCHAYAKA	43
10. DHĀTUVIVANṆA	44

CŪḶAVAGGO TATIYO.

IV. 1. AMBASAKKHARA	45
2. SERISSAKA... ..	57
3. NANDIKĀ	57
4. REVATĪ	61
5. UCCHU	61
6. KUMĀRA	63
7. RĀJAPUTTA	63
8. GŪTHAKHĀDAKA	64
9. GŪTHAKHĀDAKA... ..	65
10. GAṆA	65
11. PĀṬALIPUTTA	66
12. AMBA	66
13. AKKHARUKKHA	67
14. BHOGASAMHARA	67
15. SEṬṬHIPUTTA	67
16. SATṬHIKŪṬASAHAṢṢA	68

MAHĀVAGGO CATUTTHO.

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY...	71
---------------------------------	----

I.

THE TEXT.

Peta-vatthu.

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀSAMBUDDHASSA.

I. 1.

1. Khettūpamā arahanto dāyakā kassakūpamā
bijūpamaṃ deyyadhammaṃ ogho ¹ nibbattate phalaṃ.
2. Oghabijaṃ ² kasikhettaṃ petānaṃ dāyakassa ca
taṃ petā paribhuñjanti dātā puññaena vaddhati.
3. Idh' eva kusalaṃ katvā pete ca patipūjayaṃ ³
saggañ ca kamati ⁴ tñānaṃ kammaṃ katvāna bhadda-
kan 'ti.

Khettūpamāpetavatthu.

I. 2.

1. Kāyo te sabbasovaṇṇo sabbā obhāsate disā
mukhaṃ te sūkarass' eva kiṃ kammaṃ akarī ⁵ pure 'ti.
2. Kāyena saññato āsiṃ vācāyāsiṃ asaññato
tena me tādiso vaṇṇo yathā passasi Nārada 'ti.
3. Tan ty āhaṃ Nārada brūmi sāmaṃ diṭṭhaṃ idaṃ tayā
mākāsi mukhasā pāpaṃ mā kho sūkaramukho ahū 'ti.

Sūkarapetavatthu.

I. 3.

1. * Dibbaṃ subhaṃ dhāresi vaṇṇadhātum, vehāyasaṃ tiṭ-
ṭhasi antalikkhe

¹ B. etto.

² B. etaṃ.

³ B. ojiya.

⁴ B. gamati.

⁵ B. akarā.

* C¹. D¹. omits 1-2.

- mukhañ ca te kimiyo pūtigandhaṃ, khadanti kiṃ kam-
mam akāsi pubbe 'ti.
2. Samaṇo ahaṃ pāpo dukkhavāco, tapassīrūpo mukhasā
asaññato
laddhā ca me tapasā vaṇṇadhātum, mukhañ ca me pesu-
niyena pūṭiti.
3. Tayidaṃ tayā Nārada sāmaṃ diṭṭhaṃ, anukampakā ye
kusalā vadeyyuṃ
mā pesunaṃ mā ca musā abhāṇi, yakkho tuvaṃ hohisi
kāmakāmīti.

Pūtimukhapetavatthu.

I. 4.

1. Yaṃ kiñcārammaṇaṃ katvā dajjā dānaṃ amacchari
pubbe pete ca ārabhha atha vā vatthudevata.
2. Cattāro ca mahārāje lokapāle yasassine
Kuveram Dhataratṭhañ ca Virūpakkañ ca Virūḷhakaṃ
tam eva pūjitaṃ honti dāyakā ca anipphalā.
3. Na hi ruṇṇaṃ 'va soko vā yā caññaṃ paridevanā
na taṃ petassa atthāya evaṃ tiṭṭhanti ñātayo.
4. Ayañ ca kho dakkhiṇā dinnā saṃghaṃhi suppatitṭhitā
dīgharattaṃ hitāy' assa ṭhānaso upakappatīti.

Piṭṭhadhitalikapetavatthu.

I. 5.

1. Tiro kuḍḍesu tiṭṭhanti saṃdhisiṅghātakesu ca
dvārabāhāsu tiṭṭhanti āgantvāna sakaṃ gharaṃ.
2. Pahūte annapānamhi khajjabhojje upaṭṭhite
na tesāṃ koci sarati sattānaṃ kammaṇapaccayā.
3. Evaṃ dadanti ñātiṇaṃ ye honti anukampakā
suciṃ paṇitaṃ kālena kappiyaṃ pānabhojanaṃ
idaṃ vo ñātiṇaṃ hotu sukhitaṃ hontu ñātayo.
4. Te ca tattha samāgantvā ñātipetā samāgatā
pahūte annapānamhi sakkaccaṃ anumodare.
5. Ciraṃ jīvantu no ñāti yesaṃ hetu labhāmase
ambhākañ ca katā pūjā dāyakā ca anipphalā.

6. Na hi tattha kasi atthi gorakkh' etta ¹ na vijjati
vañijjā tādisī n'atthi hiraññaṇa kayakkayaṃ.
7. Ito dinnena yāpenti petā kālakatā * tahiṃ
unname udakaṃ vuṭṭhaṃ yathā ninnam pavattati
evam eva ito dinnam petānam upakappati.
8. Yathā vārivahā pūrā paripūrenti sāgaram
evam eva ito dinnam petānam upakappati.
9. adāsi me akāsi me ñātimitthā sakhā ca me
petānam dakkhiṇā dajjā pubbe katam anussaram.
10. Na hi ruṇṇam vā soko vā yā c'aññā paridevanā
na taṃ petānam atthāya evaṃ tiṭṭhanti ñātayo.
11. Ayañ ca kho dakkhiṇā dinnā saṃghamhi, suppatiṭṭhitā
dīgharattam hitāy' assa ṭhānaso upakappati.
12. So ñātidhammo ca ayaṃ nidassito, petānam pūjā ca
katā ulārā
balañ ca bhikkhūnam anuppadinnaṃ, tumhehi puññaṃ
pasutaṃ anappakan 'ti.

Tirokuddapetavatthu.

I. 6.

1. Naggā dubbhaṇṇarūpāsi duggandhā pūti vāyasi
makkhikāparikiṇṇā 'va kā nu tvaṃ idha tiṭṭhasīti.
2. Ahaṃ bhaddante ² peti 'mhi duggatā Yamalokikā
pāpakammaṃ karitvāna petalokā ito gatā.
3. Kālena pañca puttāni sāyaṃ pañca punāpare
vijāyitvāna khādāmi te pi na honti me alaṃ.
4. Paridaḍḍhati dhūmāyati khudāya ³ hadayaṃ mama
pāṇiyaṃ na labhe pātuṃ passa maṃ vyaṣanaṃ gatan 'ti.
5. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kaṭaṃ
kissa kammavipākena puttamaṃsāni khādasīti.

¹ B. gorakkh' etthe na.

² B. bhaddante.

³ B. khuddāya.

* C. D. kila gatā 'ti vā pāṭho.

6. Sapatī¹ me gabbhīni āsi tassā pāpaṃ acetayim
sāhaṃ paduṭṭhamanasā akariṃ gabbhapātanaṃ.
7. Tassā dvemāsiko gabbho lohitaṃ ñeva paggharī
tad'assā mātā kupitā mayhaṃ ñāti samānayaṃ.
8. Sapathaṃ ca maṃ kāresi² paribhāsāpayi ca maṃ
sāhaṃ ghoraṃ ca sapathaṃ musāvādaṃ abhāsissam.
9. Puttamāṇsāni khādāmi sapathaṃ³ ca kataṃ mayā
tassa kammavipākena⁴ musāvādassa c'ūbhayaṃ
puttamāṇsāni khādāmi pubbalohitamakkhikā'ti.

Pañcaputtakhadakapetavatthu.

I. 7.

1. Naggā dubbaṇṇarūpāsi duggandhā pūti vāyasi
makkhikāhi parikiṇṇā kā nu tvaṃ idha tiṭṭhasīti.
2. Ahaṃ bhante peti'mhi duggatā Yamalokikā
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā.
3. Kālena satta puttāni sāyaṃ satta punāpare
vijāyitvāna khādāmi te pi na honti me alaṃ.
4. Paridāyhati dhūmayati khudāya hadayaṃ mama
nibbutiṃ nādhigacchāmi aggidaḍḍh' eva ātape 'ti.
5. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena puttamaṇsāni khādasīti.
6. Ahu mayhaṃ duve puttā ubho saṃpattayobbanā
sāhaṃ puttabalupetā sāmikaṃ atimaññasim.
7. Tato me sāmiko kuddho sapatim aṇṇam ānayaṃ
sā ca gabbhaṃ alabbhittha tassā pāpaṃ acetayim.
8. Sāhaṃ paduṭṭhamanasā akariṃ gabbhapātanaṃ
tassā temāsiko gabbho pūtilohitako pati.
9. tad' assā mātā kupitā mayhaṃ ñāti samānayaṃ
sapathaṃ ca maṃ kāresi paribhāsāpesi ca maṃ
sāhaṃ ghoraṃ ca sapathaṃ musāvādaṃ abhāsissam.⁵

¹ B. otti.

² B. akāresi.

³ B. c'etaṃ ma ka°.

⁴ B. kammaṣsa.

⁵ C. °sisam.

10. puttamaṃsāni khādāmi sacetaṃ pakataṃ mayā
tassa kammavipākena musāvādassa e'ūbhayaṃ
puttamaṃsāni khādāmi pubbaḷohitamakkhikā 'ti.

Sattaputtakhādakapetavatthu.

I. 8.

1. Kin nu ummattarūpo 'va lāyitvā haritaṃ tiṇaṃ
khāda khādā 'ti lapasi gatasattaṃ jaraggavaṃ.
2. Na hi annena pānena mato goṇo samuṭṭhahe
tvaṃ'si bālo ca dummedho yathā t' aññ' eva dummatīti.
3. Ime pādā imaṃ sīsaṃ ayaṃ kāyo savāladhi
nettā tath 'eva tiṭṭhanti ayaṃ goṇo samuṭṭhahe.
4. N'ayyakassa hatthapādā kāyo sīsaṃ ca dissati
rudam mattikathūpasmim nanu tvañ ñeva dummatīti.
5. Ādittaṃ vata maṃ santaṃ ghasattaṃ 'va ¹ pāvakaṃ
vārinā viya osiñci sabbam nibbāpaye daraṃ.
6. Abbūḷhaṃ vata me sallam sokaṃ hadayanissitaṃ
yo me sokaparetassa pitusokaṃ apānudi.
7. Sv āham abbūḷhasallo smim sītibhūto smi nibbuto
na socāmi na rodāmi tañ ca ² sutvāna mānava.
8. Evaṃ karonti sappaññā ye honti anukampakā
vinivattayanti ³ sokamhā Sujāto pītaṃ yathā 'ti.

Goṇapetavatthu.

I. 9.

1. * Gūthañ ca muttam ruhirañ ca pubbaṃ, paribhuñjati
kissa ayaṃ vipāko
ayaṃ nu kho kiṃ kammam akāsi nārī, yā ca sabbadā
lohitapubbabhakkhā.
2. Navāni vatthāni subhāni e'eva, mudūni suddhāni ca
lomasāni
dinnāni missā kiṭakā 'va bhavanti, ayaṃ nu kiṃ kammam
akāsi nārīti.

¹ B. vā.

² B. tava.

³ B. vinivattanti.

* C¹. D¹. omits 1-2.

3. Bhariyā mam'esā ahu bhaddante, adāyikā maccharinī
kadariyā
sā maṃ dadantaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ, akkosati
paribhāsati ca.
4. Gūthaṃ ca muttaṃ ruhiraṃ ca pubbaṃ, paribhuñja tvaṃ
asuciṃ sabbakālaṃ
etan te paralokasmiṃ hotu, vatthā ca te kiṭakā¹
bhavanti
etādisaṃ duccaritaṃ caritvā, idhāgatā ciraṃrattāya²
khādatīti.

Mahāpesakārapetavatthu.

I. 10.

1. Kā nu anto vimānasmiṃ tiṭṭhanti na upanikkhami
upanikkhamassu bhadde tvaṃ passāma taṃ mahiddhi-
kan'ti.
2. Aṭṭiyāmi harāyāmi naggā nikkhamituṃ bahi
keseh 'amhi paṭiccehaṇṇā puññaṃ me appakaṃ katan
'ti.
3. Hand 'uttariyaṃ dāmi te imaṃ dussaṃ nivāsaya
imaṃ dussaṃ nivāsetvā bahi nikkhama sobhane
upanikkhamassu bhadde passāma taṃ mahiddhikan 'ti.
4. Hatthena hatthe te dinnaṃ na mayhaṃ upakappati
es 'etth' upāsako saddho sammāsambuddhasāvako.
5. Etaṃ acchādayitvāna mama dakkhiṇaṃ ādisa
tadāhaṃ sukhitā hessaṃ sabbakāmasamiddhinīti.
6. Taṃ ca te nahāpayitvāna vilimpitvāna vāpijā
vattheh' acchādayitvāna tassā dakkhiṇaṃ ādisuṃ.
7. samanantarānuditthe vipāko upapajjatha
bhojanacchādanapāniyaṃ dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ.
8. Tato suddhā sucivasanā kāsikuttamadhārini
hasanti vimānā nikkhami dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ 'ti.
9. Sucittarūpaṃ ruciraṃ vimānaṃ te ca bhāsati
devate pucchitācikkha kissa kammaṃ 'idaṃ phalaṃ 'ti.

¹ B. kiṭakasamā.

² B. cira-atthāya.

10. Bhikkhuno caramānassa doḍḍinimmiñjanam¹ ahaṃ
adāsim ujubhūtassa vippasannena cetasā.
11. Tassa kammassa kusalassa vipākam dīgham antaram
anubhomī vimānasmim tañ ca dāni parittakam.
12. Uddhañ catūhi māsehi kālakiriya bhavissati
ekantam kaṭukam ghoram niray' upapatiss' ahaṃ.
13. Catukaṇṇam catudvāram vibhattam bhāgas omitam
ayopākārapariyantam ayasā paṭikujjitam.
14. Tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasāyutā
samantā yojanasatam pharitvā tiṭṭhati sabbadā.
15. Tattāham dīgham addhānam dukkham vedissam
vedanam
phalañ ca pāpakammassa tasmā socāmidam bhūtan 'ti.

Khalātyapetavatthu.

I. 11.

1. * Purato 'va setena paleti hatthinā, majjhe pana
assatarīrathena
pacchā 'va² kaññā sivikāyam niyyāti, obhāsayanti dasa
sabbato disā.
2. Tumhe muggarahatthapāṇino,³ rudam mukhā bhinna-
pabhinnagattā⁴
manussabhūtā kim akattha pāpam, yena aññamañ-
ñassa⁵ pivātha⁶ lohitaṃ.
3. Purato 'va yo gacchati kuñjarena, setena nāgena catuk-
kamena
amhākam putto ahu so⁷ jeṭṭhako, dānāni⁸ datvāna
sukhim pamodati.

¹ B. nimujjāni.—C. nimijjanam.

² B. ca.

³ D. ohatthe.

⁴ C. D.—B. chinna-pabhinna°.

⁵ B. yena 'ñña°.

⁶ C. D. pipātha.

⁷ C¹. yo.—D¹. om.—C. amhākam putto āhu jeṭṭhako so.

⁸ C.—D. C¹. D¹. nānāni.

4. Yo so majjhe assatarīrathena, catubbhi yuttena suvag-
gitena
amhākaṃ putto ahu majjhimo so, amacchari dānapati
virocati.
5. Yā sā paccā sīvīkāya niyyāti dārī,* sapaññā miga-
mandalocanā¹
amhākaṃ dhītā ahu sā kaniṭṭhā, bhāgaḍḍhabhāgena
sukhī pamodati.
6. Ete ca dānāni adamsu pubbe, pasannacittā samaṇa-
brāhmaṇānaṃ
mayam pana maccharino ahumbā, paribhāsakā samaṇa-
brāhmaṇānaṃ
ete padatvā² paricārayanti, mayam ca³ sussāma naḷo
'va ditto⁴ 'ti.
7. Kiṃ tumhākaṃ bhojanaṃ kis sayanaṃ,⁵ kathaṃ
su⁶ yāpetha supāpadhammino
pahūtabhogesu anappakesu, sukhaṃ virāgāya dukkh'
ajja pattā 'ti.
8. Aññaṃaññaṃ vadhītvāna pivāma pubbalohitaṃ
bahuṃ pitvā na dātā⁷ homa nacchādimhamhase⁸
mayam.
9. Icc eva maccā⁹ paridevayanti adāyikā¹⁰ pecca¹¹ Ya-
massa ṭhāyino
ye¹² te viviccā¹³ adhigamma bhoge na bhuñjare nāpi
karonti puññaṃ.
10. Te khuppiṇāsupagatā parattha petā¹⁴ ciraṃ ghāyire¹⁵
ḍayhamānā

¹ B.—C. D. C¹. D¹. maṇḍa°.² B. ca datvā.³ B. C.—D. C¹. D¹. mayam cā.⁴ B. chinno.—C. dhinno.—D. C¹. D¹. dinno.⁵ D¹. sāyanaṃ.—B. kiṃ sāyanaṃ.⁶ B. ca.⁷ C¹. D¹.—B. dhātā.⁸ B. rucārimhase.⁹ B. paccā.¹⁰ C¹. D¹. adāsikā.¹¹ B. maccharino.¹² C¹. etc.¹³ B. viviccā.¹⁴ B. paccā.¹⁵ B. jhāyire.

kammāni katvāna¹ dukhandriyāni anubhonti dukkham
katukapphalāpi²

11. Ittaram³ hi dhanadhaññaṃ ittaram³ idha jīvitam
ittaram³ ittarato⁴ ñatvā dīpaṃ kayirātha⁵ paṇḍito.
12. Ye te evaṃ pajānanti narā dhammassa kovidā
te dāne na ppamajjanti sutvā arahataṃ vaco 'ti.

Nāgapetavatthu.

I. 12.

1. Urago 'va tacam jīṇaṃ hitvā gacchati san tanuṃ
evaṃ sarīre nibbhoge pete kālakate sati.
2. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam
tasmā evaṃ⁶ na socāmi gato⁷ so tassa yā gatitī.
3. Anabbhito tato agā⁸ nānuññāto ito gato
yathāgato tathāgato tattha kā paridevanā.
4. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam
tasmā evaṃ na rodāmi gato⁹ so tassa yā gatitī.
5. Sace rode kisā assaṃ tattha me kiṃ phalaṃ siyā
ñātimittāsuhaṃjānaṃ bhiyyo no arati siyā.
6. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam¹⁰
tasmā evaṃ na rodāmi gato so tassa yā gatitī.
7. Yathā pi darako candaṃ gacchantam anurodati
evaṃ sampadam ev' etaṃ yo petam anusocati.
8. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam
tasmā evaṃ na rodāmi gato so tassa yā gatitī.
9. Yathā pi brahme udakumbho bhinnā appatīsaṃdhiyo
evaṃ sampadam' ev' etaṃ yo petam anusocati.
10. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam
tasmā evaṃ na rodāmi gato so tassa yā gatitī.

Uragapetavatthu.¹¹

Uragavaggo paṭhamo.

¹ B. katvā. ² B.—C¹. D¹. olā 'ti. ³ B. itaram.
⁴ B. itarato. ⁵ B. kariyātha. ⁶ B. etam.
⁷ B. D.—C. C¹. D. tato. ⁸ B. anijjhittā tato agā.
⁹ B. C. C¹. D¹.—D. tato. ¹⁰ B. paridevanam.
¹¹ B. adds: dvādasamaṃ.—C¹. D¹. uragavaggassa
vatthu.—C¹. ovaṇṇanā.

II. 1.

1. Naggā dubbañṇarūpāsi kisā dhamanisaṃṭhitā ¹
upphāsulike ² kisike kā nu tvam idha tiṭṭhasīti.
2. Ahaṃ bhaute ³ peti 'mhi duggatā Yamalokikā
pāpakammaṃ karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākeṇa petalokam ito gatā 'ti.
4. *Anukampakā mayhaṃ nāhesuṃ bhante
pitā mātā ca atha vāpi ñātakā ⁴
ye maṃ niyojeyyum ⁵ dadāhi dānaṃ
pasannacittā samaṇabrāhmaṇānaṃ.
5. Ito ahaṃ vassasatāni pañcā
yaṃ evarūpā vicarāmi naggā
khudāya ⁶ taṇhāya 'va khajjamānā
pāpassa kammaṣa phalaṃ mama yidaṃ.⁷
6. Vandāmi taṃ ayya pasannacittā
anukampa maṃ dhīra ⁸ mahānubhāva ⁹
datvā ca me ādissa yāhi kiñci
moechi maṃ duggatīyā bhaddante ¹⁰ hi.¹¹
7. Sādhū 'ti so tassā paṭisunītvā Sāriputto anukampako
bhikkhūnaṃ ālopaṃ datvā paṇimattaṃ ca colakaṃ.
8. Thālakassa ca paṇīyaṃ tassā dakkhiṇaṃ ādisi
samanantarā anudīṭṭhe vipāko upapajjatha.¹²
9. Bhojanacchādanapaṇīyaṃ dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ
tato suddhā sueivasanā ¹³ kāsikuttamadhāriṇi
vicittavattthābharanā Sāriputtaṃ upasaṃkamīti.
10. Abhikkantena vaṃṇena yā tvam tiṭṭhasi devate
obhāsentī disā sabbā osadhī viya tārakā.

¹ B. °santata.² B. uppāsulhike.³ B. bhaddante.⁴ C. D. °tikā.⁵ B. niyyo°.⁶ B. °ddāya.⁷ B. mamedam.⁸ B. vira.⁹ B. °vam.¹⁰ B., C. D., C¹. D¹. °dante.¹¹ B. om.¹² B. uda°.¹³ B.—C. C¹. D. D¹. suni°.

11. Kena te tādiso vaṇṇo kena te idha-m-ijjhati ¹
uppajjanti ca te bhogā ye keci manaso piyā.
12. Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve manussabhūtā kim
akāsi puññaṃ
kenāsi evaṃjalitānubhāvā vaṇṇo ca te sabbadisā pabbhā-
satīti.
13. Upakaṇḍakim ² kisaṃ chātāṃ naggāṃ ³ appaṭicchaviṃ
muni kārūṇiko loke taṃ maṃ dakkhasi ⁴ tvāṃ duggatāṃ.
14. Bhikkhūnaṃ ālopaṃ datvā pañimattañ ca colakaṃ
thālakassa ca pāṇiyaṃ mama dakkhiṇaṃ ādisi.
15. Ālopassa phalaṃ passa bhattaṃ vassasataṃ dasa
bhuñjāmi kāmakāminī anekarasavyañjanaṃ.
16. Pañimattassa colassa vipākaṃ passa yādisaṃ
yāvata Nandarājassa vijitasmiṃ paṭicchadā.
17. Tato bahutarā bhante vatthāni ⁵ 'echādanāni me
koseyyakambaliyāni ⁶ khomakappāsikāni ca.
18. Vipulā ca mahagghā ca te p' ākāse ⁷ 'va lambare
sāhaṃ taṃ paridahāmi yaṃ yaṃ hi manaso piyaṃ.
19. Thālakassa ca pāṇiyaṃ vipākaṃ passa yādisaṃ
gambhirā caturassā ca pokkhāraññā sunimmitā.
20. Setodakā supatitthā ca sītā appaṭigandhiyā
padumuppalasamechannā vārikiñjakkhapūritā.
21. Sāhaṃ ramāmi kilāmi modāmi akutobhaya
munim kārūṇikaṃ lokaṃ ⁸ bhante vanditum āgatā 'ti.

Saṃsāramocakapetavatthu.

II. 2.

1. Naggā . . . (= II. 1. 1.)
2. Ahaṇ te sakiyā mātā pubbe aññesu jātisu
uppannā pettivisayaṃ ⁹ khuppiṇāpāsāsamappitā.

¹ D. icchati.

² B. uppaṇḍukim.

³ B. nagga samuṭṭita echaviṃ.

⁴ B. adakkhi.

⁵ B. vattāna°.

⁶ B. koseyyāni.

⁷ B. te cākāse'.

⁸ B. loke.

⁹ B. pitti°.—C. peti°.

3. Chaḍḍitaṃ khipitaṃ khelaṃ siṅghāṇikaṃ silesumaṃ
vasaṇ ca ḍayhamānānaṃ vijātānaṃ ca lohitaṃ.
4. Vaṇitānaṃ ¹ ca yaṃ ghānasīsacchinnaṃ ca lohitaṃ
khudāparetā bhuñjāmi ² itthipurisanissitaṃ.
5. Pubbalohitaṃ bhakkhāmi pasūnaṃ mānūsānaṃ ca
alenā anagārā ca nīla³mañcaparāyaṇā.
6. Dehi puttaka me dānaṃ datvā uddisāhi ⁴ me
app' eva nāma muñceyyaṃ pubbalohitabhojanaṃ 'ti.
7. Mātuyā vacanaṃ sutvā Upatisso 'nukampako
āmantayī Moggallānaṃ Anuruddhaṃ ca Kappinaṃ.
8. Catasso kuṭiyo katvā saṃghe catuddise adā
kuṭiyo annapānaṃ ca mātu dakkhiṇaṃ ādisi.
9. Samanantarā anuditthe vipāko upapajjatha
bhojanaṃ pāṇiyaṃ vatthaṃ dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ.
10. Tato . . . (=II. 1. 9, *c. d. e.*) Kolikaṃ upasaṃkamīti.
11. 12. 13. . . . (=II. 1. 10, 11, 12.)*

Sāriputtattherassa mātupetivattu.

II. 3.

1. Naggā . . . (=II. 1. 1.)
2. Ahaṃ Mattā tuvaṃ ⁵ Tissā sapatī te pure ahaṃ
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā ti.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena petalokaṃ ito gatā 'ti.
4. Caṇḍī ca pharusā cāsīm issukī ⁶ maccharī saṭhī ⁷
tāhaṃ duruttaṃ vatvāna petalokaṃ ito gatā 'ti.

¹ B. °kānaṇ. ² B. bhuñjissaṃ. ³ B. nilla°..

⁴ B. anvādi°. ⁵ D. tvaṃ.

⁶ B. D.—C¹. D¹. ussukī. ⁷ B. saṭhā.

* B. adds :

Sāriputtassa dānena modāmi akutobhayā
munim kārūṇikaṃ loke taṃ bhaddante vanditum
āgatā 'ti.

5. Sabbam¹ aham pi jānāmi yathā tvaṃ caṇḍikā ahu
aññaṃ ca kho taṃ² pucchāmi kenāsi paṃsukutṭhitā.³
6. Sīsam nahātā tuvaṃ āsi sucivatthā alaṃkatā
aham ca kho taṃ adhimattam samalaṃkatarā tayā.
7. Tassā me pekkhamānāya sāmikena samantayi⁴
tato me issā vipulā kodho me samajāyatha.
8. Tato paṃsu⁵ gahetvāna paṃsunā taṃ pi⁶ okiri
tassa kammavipākena ten' amhi paṃsukutṭhitā.³
9. Sabbam aham pi jānāmi paṃsunā maṃ tvaṃ okiri
aññaṃ ca kho taṃ pucchāmi kena khajjāsi kacchuyā.
10. Bhesajjaharī ubhayo vanantaṃ agamimbhase⁷
tvaṃ ca bhesajjam āhāsi⁸ ahaṃ ca kapikacchuno.⁹
11. Tassā te ajānamānāya seyyam ty āham samokiri
tassa kammavipākena tena khajjāmi kacchuyā.
12. Sabbam aham pi jānāmi seyyam me tvaṃ samokiri
aññaṃ ca kho taṃ pucchāmi kenāsi naggiyā tuvaṃ.
13. Sahāyānaṃ samayo āsi ñātīnam samitiṃ ahu
tvaṃ ca āmantitā āsi sasāmī no ca kho aham.
14. Tassā te ajānamānāya dussam ty āham apānudiṃ
tassa kammavipākena ten' amhi naggiyā aham.
15. Sabbam aham pi jānāmi dussam me tvaṃ apānudi
aññaṃ ca kho taṃ pucchāmi kenāsi gūthagandhinī.
16. Tava gandhaṃ ca mālāṃ ca paccagghaṃ ca vilepanaṃ
gūthakūpe¹⁰ athāresiṃ¹¹ taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā.
17. Tassa kammavipākena ten' amhi gūthagandhinī
sabbam aham pi jānāmi taṃ pāpaṃ pakataṃ tayā.
18. Aññaṃ ca kho taṃ pucchāmi kenāsi duggatā tuvaṃ
ubhinnaṃ samakaṃ āsi yaṃ gehe vijjate dhanam.
19. Santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākāsim attano
tassa kammavipākena ten' amhi duggatā aham.

¹ B. saccam.² B. D. D^r. C.—C^r. tvaṃ.³ B. okuṇṭhitā.⁴ B. āma^o.⁵ B. osum.⁶ C^r. hi.—B. taṃ vikiri 'ham.⁷ C^r. D^r. ahami^o.⁸ B. āhāri.⁹ B. kabi.^o¹⁰ C. gūthe.—B. gūdha^o.¹¹ B. adhāresi.

20. Tad eva maṃ tvam avaca pāpakammaṃ nisevasi
na hi pāpehi kammehi sulabhā hosi ¹ suggatiṃ.
21. Vāmato maṃ tvam pacesi atho pi maṃ usuyyasi ²
passa pāpānaṃ kammanānaṃ vipāko hoti yādiso.
22. Te gharadāsiyo āsum tām' evābharāṇaṃ' ime
te aññe ³ parivārenti na bhogaṃ honti sassatā.
23. Idāni bhūtassa pitā āpaṇā gehaṃ ehi ⁴
app' eva te dade kiñci mā su tāva ito agā.
24. Naggā dubbaṇṇarūpāmbhi kisā dhamanisaṃṭhitā
kopīnaṃ etaṃ itthīnaṃ mā maṃ bhūtapitāddasa.
25. Handa kin t' ⁵ āhaṃ dammi kiṃ vā ca ⁶ te karomi
'haṃ
yena tvam sukhitā assa sabbakāmasamiddhinī.
26. Cattāro bhikkhū saṃghato ⁷ cattāro pana puggalā
atṭha bhikkhū bhojayitvā mama dakkhiṇaṃ ādisi ⁸
tadāhaṃ sukhitā hessaṃ sabbakāmasamiddhinī.
27. Sādhū 'ti sā paṭisutvā bhojayitvā atṭha bhikkhavo
vatthehi cchādayitvāna tassā dakkhiṇaṃ ādisi.
28. Samanantarā . . . (II. 1. 8, c. etc.)
29. Tato sudhā . . . (II. 1. 9, c. etc.) sapatim upasaṃ-
kami.
30. 31. 32. (= II. 1. 10, 11, 12.)
33. Ahaṃ Mattā tuvaṃ Tissā sapatī ⁹ te pure ahuṃ
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā.
34. Tava dānena dinnena modāmi akutobhaya
ciraṃ jīvāhi bhagini saha sabbehi nātīhi.
35. Asokaṃ virajaṃ thānaṃ āvāsaṃ Vasavattinaṃ
idha dhammaṃ caritvāna dānaṃ datvāna sobhane.
36. Vineyya maccheramalaṃ samūlaṃ
aninditā saggam upesi thānaṃ 'ti.

Mattāpetivattthu.

¹ B. hoti.

² B. ussu°.—C. uyyasi.

³ B. adds : ca.

⁴ B.—C¹. D¹. ehite.

⁵ B. kiṃ 'va ty āhaṃ.

⁶ B. vāda.

⁷ B. bhikkhūni saṃghe.

⁸ B. °sa.

⁹ B. sapatti.

II. 4.

1. Kāli dubbañṇarūpāsi pharusā bhīrudassanā
piṅgalāsi kalārāsi na taṃ maññāmi mānusin 'ti.
2. Ahaṃ Nandā Nandasena bhariyā te pure ahuṃ
pāpakammaṃ karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
3. Kin nu kāyena (= II. 1. 3.)
- 4.* Caṇḍapharusavācā tayidhāsīm¹ agāravā
tāhaṃ duruttaṃ vatvāna petalokam ito gatā 'ti.
5. Hand' uttariyaṃ dadāmi te imaṃ dussaṃ nivāsaya
imaṃ dussaṃ nivāsetvā ehi nessāmi taṃ gharaṃ.
- 6.² Vatthañ ca annapānañ ca lacchasi tvam gharaṃ gatā
putte ca te passissasi sūtisāye ³ ca dakkhasi.
7. Hatthena hatthe te dinnam na mayhaṃ upakappati
bhikkhū ca silasaṃpanne vitarāge bahussute.
8. Tappehi annapānena mamaṃ dakkhiṇam ādisi
tadāhaṃ sukhitā hessaṃ sabbakāmasamiddhinīti.
9. Tato sādhu 'ti so paṭisunītvā dāvaṃ vipulam ākiri ⁴
annaṃ pānaṃ khādaniyaṃ vatthaṃ senāsanāni ca.
10. Chattaṃ gandhañ ca mālañ ca vividhāni ⁵ upāhanā
bhikkhū ca silasaṃpanne vitarāge bahussute.
11. Tappetvā annapānena tassā dakkhiṇam ādisīti.
12. Samanantarānuditṭhe (II. 1. 8, c, 9, a, b).
13. (= II. 1. 9, c.) sāmikaṃ upasaṃkamīti.
14. 15. 16. (= II. 1. 10, 11, 12.)
17. (= II. 4. 2.)
18. (= II. 3. 34, a, b.)
ciraṃ jīva gahapati saha sabbehi nātīhi.

¹ B. tayi cāpi.

² B.—C¹. D¹. om.—C. D. only: tattha annaṃ ca pānañ
ca putte sūtisāye dakkhasīti.

³ B. sāṇisāro.

⁴ C¹. ākāri.

⁵ B. oḍhā ca.

* C¹. D¹. om.—B. caṇḍi ca pharusā cāsi.—C. athassa
sā.—D. athassā sā.

19. (= II. 3. 35, a, b, c.) dānaṃ datvāna gahapati.

20. (= II. 3. 36.)

Nandāpetavatthu.

II. 5.

1. Alaṃkato Maṭṭakuṇḍalīti . . .

Maṭṭakuṇḍalipetavatthu.*

II. 6.

1. Uṭṭheli Kaṇhe kī sesi ko attho supinena te
yo ca tuyhaṃ sako bhātā hadayaṃ cakkhuñ ca
dakkhiṇaṃ
tassa vātā baliyanti¹ Ghaṭo jappati Kesavā 'ti.
2. Tassa taṃ vacanaṃ sutvā Rohiṇeyyassa Kesavo
taramānarūpo vuṭṭhāyi² bhātu sokena addhito 'ti.
3. Kin nu ummattarūpo 'va kevalaṃ Dvārakaṃ imaṃ
saso saso 'ti lapasi kīdisaṃ sasam icchasi.
4. Sovanṇamayam maṇimayaṃ lohamayaṃ attha rūpi-
mayaṃ
saṅkhasilāpavālamayaṃ kārayissāmi te sasam.
5. Santi aññe pi sasakā araññavanagocarā
te pi te anayissāmi kīdisaṃ sasam icchasi.
6. Nāhaṃ me te sase icche ye sasā paṭhavīmissitā
candato sasam icchāmi taṃ me ohara Kesavā 'ti.
7. So nanda³ madhuraṃ ñāti jīvitaṃ vijahissasi
apatthayaṃ patthayasi candato sasam icchasi.

¹ B. vāta pha°.—C¹. D¹. bhātā.

² B. °si.

³ B. nuna.

* C¹. D¹. om.—B. Maṭṭhakuṇḍalipetivatthu pañcamaṃ.
—C. D. tattha yaṃ vattabbaṃ Paramatthadīpaniyaṃ
Vimānavatthuvanṇanāyaṃ Maṭṭakuṇḍalivimānavatthu-
vanṇanāyaṃ vuttaṃ tasmā tattha vuttanāyena' eva
veditabbaṃ.—See Vimāna-vatthu lxxxiii.

- 8.* Evañ ce ¹ Kaṇha jānāsi yath' aññam anusāsasi
kasmā pure matam ² puttam ajāpi ³ m' anusocasīti.
9. Ye na ⁴ labbhā manussena amanussena vā pana
jāto me mā marī putto kuto labbhā alabbhiyam.
10. Na ⁵ mantā mūlabhesajjā osadhehi dhanena vā
sakkā ānayitum Kaṇha yam petam anusocasīti.
11. Mahaddhanā mahābhogā ratṭhavanto pi khattiyā
pahūtadhanadhaññāso ⁶ te pi no ajarāmarā.
12. Khattiyā brāhmaṇā vessā suddā caṇḍālapukkusā
ete maññe ca jātiyā ⁷ te pi no ajarāmarā.
13. Ye mantam tam ⁸ parivattenti ⁹ chaḷaṅgam brahma-
cintitam
ete maññe ¹⁰ ca vijjāya te pi no ajarāmarā.
14. Isayo vā pi ye santā saññatattā tapassino
sarīram te pi kālena vijahanti tapassino.
15. Bhāvitattā viharantā katakiecā anāsavā
nikkhipanti imam deham puññapāpaparikkhayā 'ti.
16. Ādittam vata mam ¹¹ santam ghatasittam 'va pāvakam
vārinā viya osiñci sabbam nibbāpaye daram.
17. Abbūham vata me sallam sokam hadayanissitam
yo me sokaparetassa puttasokam apānudī.
18. So'ham abbūhasallo 'smi sītibhūto 'smi nibbuto
no socāmi na rodāmi tava sutvāna bhāsitam.
19. Evaṃ karonti sappaññā ye honti anukampakā
vinivattayati ¹² sokamhā Ghato jeṭṭham 'va bhātaram.
20. Yassa etādisā honti amattapari-carikā ¹³
subhāsitenā anvesi ¹⁴ Ghato jeṭṭham 'va bhātaram.

Kaṇhapetavatthu.

¹ B. ca. ² B. petam. ³ B. ajjāpi. ⁴ B. na tam.

⁵ B. C.—D. C^r. D^r. nāmanā. ⁶ B. se.

⁷ B.—C^r. D^r. jātiññā. ⁸ B. om. ⁹ B.—C^r. D^r. ottanti.

¹⁰ C. c' aññe. ¹¹ C. me. ¹² B. nivattayanti.

¹³ B. amaccā.—C^r. ontā. ¹⁴ B. anventi.

II. 7.

1. Naggo dubbaṇṇarūpo si kiso dhamanisaṃṭhito
upphāsuliko kisiko ko nu tvam asi mārisā 'ti.
2. Ahaṃ bhaḍante peto 'mhi duggato Yamalokiko
pāpakammaṃ karitvāna petalokam ito gato 'ti.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena petalokam ito gato 'ti.
4. Nagaraṃ atthi Dasaṇṇānaṃ Erakacchaṇ 'ti vissutaṃ
tattha seṭṭhī pure āsiṃ Dhanapālo 'ti maṃ vidu.
5. Asīti sakatavāhānaṃ ¹ hiraññassa ahosi me
pahūtaṃ me jātarūpaṃ muttāveḷuriyā bahū.
6. Tāva mahādhanassāmī ² na me dātuṃ piyaṃ ³ ahu
pidahitvā dvāraṃ bhuñjāmi mā maṃ yācanakāddasaṃ.
7. Assaddho maccharī vāsiṃ ⁴ kadariyo paribhāsako
dadantānaṃ karontānaṃ vārayissaṃ ⁵ bahujaṇaṃ.
8. Vipāko natthi dānassa saṃyamassa kuto phalaṃ
pokkharāññodapānāni ārāmāni ca ropite
papāyo ca vināsesiṃ dugge saṃkamanāni ca.
9. Sv āhaṃ akatakalyāṇo katapāpo tato cuto
uppanno petavisayaṃ ⁶ khuppiṇāsasamappito
pañcapaṇṇāsavassāni tato kālaṃkato ahaṃ.
10. Nābhijānāmi bhuttaṃ vā pitaṃ vā pāṇiyaṃ
yo saṃyamo so ⁷ vināso yo vināso so saṃyamo
*petā hi kira ⁸ jānanti so ⁹ saṃyamo so vināso.
11. Ahaṃ pure saṃyamissaṃ ¹⁰ nādāsiṃ bahuḷe dhāne
santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākāsim attano.
12. Sv āhaṃ pacchānutappāmi attakammaphalupeto ¹¹
uddhaṃ catūhi māselhi kālakiriyā bhavissati.

¹ C. ohaṇaṃ. ² B. °pi. ³ C.¹ D.¹ viyaṃ. ⁴ B. cāpi.

⁵ B. vāyarissaṃ bahujaṇaṃ.

⁶ B. pittī°.

⁷ B.—C.¹. D.¹. adds: saṃyamo so.

⁸ C. D. tirā.

⁹ B. yo. ¹⁰ B.—C.¹. D.¹. °yamassaṃ.

¹¹ B. °pago.

13. Ekantaṃ kaṭukaṃ ghoraṃ nirayaṃ papatiss' ahaṃ ¹
 catukaṇṇaṃ catudvāraṃ vibhattaṃ bhāgasā mitaṃ
 ayopākārapariyantaṃ ayasā paṭikujjitaṃ.
14. Tassa ayomayā bhūmi jālitā tejasā yutā
 samantā yojanasataṃ pharitvā tiṭṭhati sabbadā.
15. Tatthāhaṃ dīghamaddhānaṃ dukkhaṃ vedissa vedanaṃ
 phalaṃ pāpassa kammaṣsa tasmā socāmi' aha-
 bhusaṃ.
16. Taṃ vo vadāmi bhaddaṃ vo ² yāvant' ettha samāgatā
 mā kattha pāpakaṃ kammaṃ āviṃ vā yadi vā raho.
17. Sace taṃ pāpakaṃ kammaṃ karissatha karotha vā
 na vo ³ dukkhā paṇutt' atthi upacchāpi ⁴ palāyitaṃ
18. Matteyyā ⁵ hotha petteyyā kule ⁶ jeṭṭhāpacāyikā
 sāmāññā hotha brahmaññā evaṃ saggaṃ gamissatha 'ti
19. *Na antalikkhe na samuddamajjhe
 na pabbatānaṃ vivaraṃ ⁷ pavissa
 na vijjati so chagatippadeso
 yattha tṭhito muñceyya pāpakammā 'ti.

Dhanapālapetavatthu.

II. 8.

1. Naggo kiso pabbajito si bhante rattiṃ kuhiṃ gacchasi
 kissa hetu
 ācikkha me taṃ api sakkunemu sabbena vittaṃ paṭi-
 pādaye tuvaṃ 'ti.
2. Bārāṇasīnagaraṃ dūraghutṭhaṃ tatthāhaṃ gaḥapati
 adḍhako ⁸ dīno
 adātā gathitamano āmisasmiṃ dussīlena ⁹ Yamavi-
 sayamhi patto.

¹ B. °ssāhaṃ.

² B. °dan te.

³ B. te.

⁴ B. upaccāpi pateyataṃ.

⁵ C^r. D^r.—C. B. me°—D. matteyyo.

⁶ B. adds : ca.

⁷ D^r. adds : na.

⁸ B. ahu dīno.

⁹ B. dussīlyena.

3. So sūcikāya kilamito tehi ten' eva ñātisu yāmi āmi-sakiñcihetu
adānasilā na ca saddahanti dānaphalaṃ hoti paramhi
loke.
4. Dhitā ca mayhaṃ lapate ¹ abbikkhaṇaṃ dassāmi dānaṃ
pitunnaṃ pitāmahānaṃ
upakkhataṃ ² parivisayanti brāhmaṇā yāmi 'ham
Andhakāvindaṃ bhottun 'titi.³
5. Tam avoca rājā tavam anubhaviyāna taṃ hi ⁴
eyyāsi khippaṃ ahaṃ pi karissa ⁵ pūjaṃ
ācikkha me taṃ yadi atthi hetu
saddhāyitaṃ hetuvahe ⁶ suṇoma.
6. Tathā 'ti vatvā agamāsi tattha bluṇṇiṃsu bhattaṃ na
pana ⁷ dakkhiṇārahā
pacchā gami Rājagahaṃ punāparaṃ pāturahosi purato
janādhīpassa.
7. Disvāna petaṃ punar eva ⁸ āgataṃ rājā avoca ahaṃ pi
kiṃ dadāmi
ācikkha me taṃ yadi atthi hetu yena tvaṃ ⁹ cirataraṃ
pīṇito siyā.
8. Buddhaṃ ca saṃghaṃ parivisayāna rāja annena
pānena pi cīvarena
taṃ dakkhiṇaṃ ādisa me hitāya evaṃ ahaṃ cirataraṃ
pīṇito siyā.
9. Tato ca rājā nipatitvā ¹⁰ tāvad eva dānaṃ sahatthā
atulaṃ ca daditvā ¹¹
saṃghe ārocayi pakatiṃ ¹² tathāgatassa ¹³ petassa
padakkhiṇaṃ ādisittha.
10. So pūjito ativiyaśobhamāno pāturahosi purato janā-
dhīpassa
yakkho 'ham asmiṃ paramiddhipatto na mayhaṃ
iddhisamasadisā manussā.

¹ B. labhate.—C¹. lapapatte.

² B. adds : taṃ upa°.—D¹. upe°. ³ C. D. C¹. D¹.

⁴ B. pi. ⁵ B. karessaṃ. ⁶ B. ovaco. ⁷ B. ca.

⁸ B. punad eva. ⁹ B. tuvaṃ. ¹⁰ B. parivisayitvā.

¹¹ B. datvā. ¹² B. om. ¹³ B. adds : tassa.

11. Passānubhāvaṃ aparimitaṃ mamaṃ idaṃ
 tayānusiṭṭhaṃ atulaṃ daditvā saṃghe
 saṃtappito satataṃ sadā bahūhi
 yāmi ahaṃ sukhito manussadevā 'ti.

Cūlasetṭhīpetavatthu.

II. 9.

1. Yassa atthāya gacchāma Kambojaṃ dhanabārakā
 ayaṃ kāmadaḍḍo yakkho imaṃ yakkhaṃ niyāmase.
2. Imaṃ yakkhaṃ gahetvāna sādhukena pasayha ¹ vā
 yānaṃ āropayitvāna khippaṃ gacchāma Dvārakaṃ 'ti.
3. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā
 na tassa sākhaṃ bhañjeyya mittadubbho hi pāpako 'ti.
4. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā
 khandam pi tassa chindeyya attho ce tādiso ² siyā 'ti.
5. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā
 na tassa pattaṃ bhindeyya ³ mittadubbho hi pāpako 'ti.
6. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā
 samūlū ⁴ pi taṃ ⁵ abbuyha ⁶ attho p' ⁷ etādiso siyā 'ti.
7. Yass' ekarattiṃ hi ghare vaseyya, yattha ⁸ 'nnapānaṃ
 puriso labhetha
 na tassa pāpaṃ manasāpi cetaye, ⁹ kataññutā sappurisehi
 vaṇṇitā.
8. Yass' ekarattiṃ pi ghare vaseyya, annena ¹⁰ pānena
 upatṭhito siyā
 na tassa pāpaṃ mānasāpi cetaye, ⁹ adubbhapānī ¹¹ da-
 hate mittadubbhiṃ.
9. Yo pubbe katakalyāṇo ¹² pacchā pāpena himsati
 allapāṇihato ¹³ poso na so bhadraṇi passatīti.

¹ B. paseyha. ² C. B.—Cⁱ. Dⁱ. D. tātiso. ³ B. himseyya.

⁴ B. 'lakam. ⁵ B. om. ⁶ C. abbhuyha. ⁷ B. ce.

⁸ B. yassa. ⁹ B. cintaye. ¹⁰ B. tatthanna^o.

¹¹ B. adubbhi^o. ¹² B.—Dⁱ. D.—Cⁱ. C. oṇe. ¹³ B. adubbhi.

10. *Yo appadutthassa narassa dussati, suddhassa posassa
anaṅganassa
tam eva bālaṃ pacceti pāpaṃ, sukhumo rajo pati-
vātaṃ 'va khitto 'ti.
11. Nāhaṃ devena vā manussena vā, issariyena vāhaṃ
suppasayho ¹
yakkho 'haṃ asmi paramiddhipatto, dūraṅgamo vaṇṇa-
balupapanno 'ti.
12. Pāṇi te sabbasovaṇṇo pañcadhāro madhussavo
nānārasaṃ paggharanti maññe 'haṃ taṃ Purimadaṃ.
13. N'amhi devo na gandhabbo na pi Sakko Purimadaṃ
petam Aṅkura jānāhi Bheruvamhā ² idhāgataṃ.³
14. Kiṃ silo kiṃ samācāro Bheruvasmīṃ ² pure tuvaṃ
kena te brahmacariyena puññaṃ pāṇimhi ijjhati.
15. Tanta vāyo ⁴ pure āsīṃ Bheruvasmīṃ tadā ahaṃ
sukicchavutti kapaṇo na me vijjati ⁵ dātave.
16. Āvesanaṃ ca me āsi Asayhassa upantike
saddhassa dānapatino katapuññaṃ lajjino.
17. Tattha yācanakā yanti nānāgottā vanibbakā
te ca maṃ tattha pucchanti Asayhassa nivesanaṃ.
18. Tattha ⁶ gacchāmi bhaddaṃ vo kattha dānaṃ padīyati
tenāhaṃ ⁷ puṭṭho vakkhāmi ⁸ Asayhassa nivesanaṃ.
19. Paggayha dakkhiṇaṃ bāhuṃ ettha gacchatha bhaddaṃ vo
ettha dānaṃ padīyati tena pāṇi kāmadaṃ
tena pāṇi maddhussavo tena me brahmacariyena
puññaṃ pāṇimhi ijjhati.
20. Na kira tvam adā dānaṃ sakapāṇihi kassaci
parassa dānaṃ anumodamāno pāṇiṃ paggayha pāvadi.⁹
21. Tena pāṇi kāmadaṃ tena pāṇi maddhussavo
tena me brahmacariyena puññaṃ pāṇimhi ijjhati.

¹ B. appa°.² B. Rorūvamhā. — C¹. Bhera°.³ B. ito gataṃ. ⁴ B. thunnaṃ. ⁵ C. D¹. — D. C¹. vijjhati.⁶ B. kattha.⁷ B. tesāhaṃ.⁸ C. C¹. akkhāmi.⁹ D¹. pāvādi.

22. Yo so dānam adā bhante pasanno sakapāṇīhi
so hitvā mānusaṃ dehaṃ kin nu so disataṃ gato.
23. Nāhaṃ jānāmi asayhasāhino ¹ Aṅgīrasassa gatiṃ ²
āgatiṃ vā
sutaṃ ca me Vessavaṇassasantike Sakkassa sahavya-
taṃ gato Asayho.
24. Alam eva kātuṃ kalyāṇaṃ dānaṃ dātuṃ yathārahaṃ
pāṇi kāmadaṃ disvā ko puññaṃ na karissati.
25. So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakaṃ
dānaṃ (taṃ) paṭṭhāpayissāmi ³ yaṃ mam' assa sukhā-
vahaṃ.
26. Dassāmi annapānaṃ ca vatthasenāsanāni ca
papaṇ ca udapānaṃ ca dugge saṃkamanāni cā 'ti.
27. Kena te aṅgulī kuṇḍā mukhaṃ ca kuṇḍalikataṃ
akkhīni ca paggharanti kiṃ pāpaṃ pakataṃ tayā 'ti.
28. Aṅgīrasassa gahapatino saddhassa ghāraṃ esino
tassāhaṃ dānavissagge dāne + adhikato ahu.
29. Tattha yācanaṃ disvā āgate bhojanatthike ⁵
ekamantaṃ apakkamma akāsiṃ kuṇḍalimukhaṃ.
30. Tena me aṅgulī kuṇḍā mukhaṃ ca kuṇḍalikataṃ
akkhīni ca paggharanti taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā 'ti.
31. Dhammena te kāpurisa mukhaṃ ca kuṇḍalikataṃ
akkhīni ca paggharanti yaṃ tvaṃ parassa dānassa
akāsi kuṇḍalimukhaṃ 'ti.
32. Kathaṃ hi dānaṃ dadamāno kareyya parapattiyaṃ
annapānaṃ khādaniyaṃ vatthasenāsanāni cā 'ti.
33. So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakaṃ
dānaṃ paṭṭhāpayissāmi yaṃ mam' assa sukhāvahaṃ.
34. Dassāmi annaṃ ca pānaṃ ca vatthaṃ senāsanāni ca
Papaṇ ca udapānaṃ ca dugge ca saṃkamanāni cā 'ti.
35. Tato hi so nivattitvā anuppatvāna Dvārakaṃ
dānaṃ paṭṭhayaī ⁶ Aṅkuro yaṃ tam assa sukhāvahaṃ.

¹ B. °ssa seṭṭhino.—C¹. D¹. °vā°. ² B. gati cāgatiṃ.

³ B. paṭṭhāpayissāmi.—C¹. D¹. pati°. ⁴ B. dānaṃ.

⁵ B. C. D.—C¹. D¹. °ntike.

⁶ C¹. D¹. pattayi.—B. paṭṭhāpayi' ākuro.

36. Adā annañ ca pānañ ca vatthasenāsanāni ca
papañ co udapānañ ca vipprasanna cetasā.
37. Ko chāto ko ca ¹ tasito ko vatthaṃ parivassati ²
kassa santāni yoggāni ito yojetu vāhanaṃ.
38. Ko chatt' icchati gandhañ ca ko mālaṃ ko upāhanaṃ
iti su ³ tattha ghosenti kappakā sūdamāgadhā ⁴
sadā sāyañ ca pāto ca Aṅkurassa nivesane 'ti.
39. Sukhaṃ supati Aṅkuro iti jānāti maṃ jano
dukkhaṃ supāmi Sindhaka ⁵ yaṃ na passāmi yācake.
40. Sukhaṃ supati Aṅkuro iti jānāti maṃ jano
dukkhaṃ Sindhaka supāmi appake su vanibbake.
41. Sakko ce te varaṃ dajjā Tāvatiṃsānam issaro
kissa sabbassa lokassa varamāno varaṃ vare 'ti.
42. Sakko ce me varaṃ dajjā Tāvatiṃsānam issaro
kāluṭṭhitassa me sato suriyass' uggamaṇaṃ pati.
43. Dibbā bhakkhā pātubhaveyyuṃ sīlavanto ca yācakā
dadato me na khīyetha datvā nānutappeyyāhaṃ
dadaṃ cittaṃ pasādeyya evaṃ Sakkavaraṃ vare 'ti.
44. Na sabbavittāni pare pavecche ⁶, dadeyya dānañ ca
dhānañ ca rakkhe
tasmā hi dānā dhanam eva seyyo, atippadānena kulā
na hontī.
45. Adānaṃ atidānañ ca na paṇṇasanti paṇḍitā
tasmā hi dānā dhanam eva seyyo, samena vatteyya sa
dhīradhammo 'ti.
46. Aho vatāre aham eva dajjaṃ, santo hi ⁷ maṃ sappurisa
bhajeyyaṃ
megho 'va ninnāni hi pūrayanto, saṃtappaye sabba-
vanibbakānaṃ.
47. Yassa yācanaṃ disvā mukhavaṇṇo paṇḍati
datvā attamano hoti taṃ gharaṃ vasato sukhaṃ.
48. Yassa yācanaṃ disvā mukhavaṇṇo paṇḍati
datvā attamano hoti esā puñṇassa ⁸ saṃpadā.

¹ B.—C¹. D¹. om.² B. paridahissati.³ B. suta.—C¹. D¹. ssa.⁴ B. sudā pātavā.⁵ B. sinduke.⁶ B. saṃvaceche.⁷ B. dadanto ca.⁸ B. yaññassa.

49. Pubbe va dānā sumano dadam cittaṃ pasādeyya
datvā attamano hoti eso puññassa saṃpadā.
50. Saṭṭhi vāhasahassāni Aṅkurassa nivesane
bhojanam dīyate niccam puññapekkhassa jantuno.
51. Jānā tisahassā ¹ sūdā āmuttamaṇikuṇḍalā
Aṅkuraṃ upajīvanti dāne yaññassa pāvata.
52. Saṭṭhi parisasahassāni ² āmuttamaṇikuṇḍalā
Aṅkurassa mahādāne kaṭṭham phārenti mānavā.
53. Soḷasitthisahassāni sabbālaṃkārabhūsitā
Aṅkurassa mahādāne vidhā piṇḍenti nāriyo.
54. Soḷasitthisahassāni sabbālaṃkārabhūsitā
Aṅkurassa mahādāne dabbigāhā upaṭṭhitā.
55. Bahum bahūnam pādāsi ciraṃ pādāsi khattiye
sakkaccaṃ ca sahatthā vittiṃ ³ katvā punappunam.
56. Bahumāse pakkhe ca utusamvaccharāni ca
mahādānam pavattesi Aṅkuro dīgham antaram.
57. Evaṃ datvā yajitvā ca Aṅkuro dīgham antaram
hitvā mānusaṃ deham Tāvatiṃsūpago ahū 'ti.
58. Kaṭacchubhikkham datvāna Anuruddhassa Indako
so hitvā mānusaṃ deham Tāvatiṃsūpago ahu.
59. Dasahi ṭhānehi Aṅkuraṃ Indako atirocati
rūpe sadde rase gandhe poṭṭhabbe ca manorame.
60. Āyunā yasasā c'eva vaṇṇena ca sukhena ca
ādhipaccena Aṅkuraṃ Indako atirocatiti.
61. Mahādānam tayā dinnam Aṅkura dīgham antaram
avidūre nisinno si āgaccha mama santike 'ti.
62. Tāvatiṃse yadā buddho silāyaṃ paṇḍukambale
pāricchattakamūlamhi vihāsi purisuttamo.
63. Dasasu lokadhātūsu saṃnipatitvāna devatā
payirupāsanti ⁴ sambuddham vasantaṃ nagamuddhani.
64. Na ko ci devo vaṇṇena sambuddham atirocati
sabbe deve adhigayha ⁵ sambuddho 'va virocati.

¹ B. °ssāni sudaniṃ.² B. purisa°.³ C¹. D¹. pīti.—B. vitti.⁴ B. parirū°.⁵ B. atikkama.

65. Yojanāni dasa c' eva ¹ Aṅkuro 'yaṃ tadā abhū
avidūre ca buddhassa Indako atirocati.
66. Oloketyāna sambuddho Aṅkurañ cāpi Indakaṃ
dakkhiṇeyyaṃ pabhāvento ² idaṃ vacanam abhūvi.
67. Mahādānaṃ tayā dinnam Aṅkura dīgham antaram
atidūre ³ nisinnam si āgaccha mama santikaṃ.
68. Codito bhāvitattena ⁴ Aṅkuro idam abhūvi
kiṃ mayham tena dānena dakkhiṇeyyena suññatam.⁵
69. Ayaṃ so Indako yakkho dajjā dānam parittakaṃ
atirocati amhehi cando tāragāṇe yathā.
70. Ujjhaṅgale yathā khette bijaṃ bahukaṃ pi ropitaṃ
na vipulaṃ na phalaṃ ⁶ hoti na pi ⁷ toseti kassakaṃ.
71. Tath' eva dānaṃ bahukaṃ dussilesu patiṭṭhitaṃ
na vipulaṃ na phalaṃ ⁶ hoti na hi toseti dāyake.
72. Yathā pi bhaddake khette bijaṃ appaṃ viropitaṃ
sammādhāraṃ pavecchante phalaṃ toseti kassake.
73. Tath' eva silavantesu guṇavantesu tādisu
appaṃ pi kataṃ kāraṃ puññaṃ hoti mahapphalan 'ti.
74. Viceyya dānaṃ dātabbaṃ yattha dinnam mahapphalaṃ
viceyya dānaṃ datvāna saggaṃ gacchanti dāyaka.
75. Viceyya dānaṃ sugatappasetṭhaṃ ye dakkhiṇeyyā idha
jīvaloke
etesu dinnāni mahapphalāni bījāni vuttāni yathā
sukhette 'ti.

Aṅkurapetavatthu.

II. 10.

1. Divā vihāragataṃ bhikkhuṃ Gaṅgātīre nisinnakaṃ
taṃ peti upasaṃkamma dubbaṃ abhirudassanā.
2. Kesā c'assā atidīghā yāva bhummaḥvalambare
kesehi sā paṭicchannā samaṇaṃ etad abhūvīti.

¹ B. dve ca.

² B. samblhāo.

³ B. suvi.

⁴ B. otthēna.

⁵ B., C. D. — C¹. D¹. sa^o.

⁶ B. na vipulaphalaṃ.

⁷ B. nāpi.

3. Pañcapaṇṇāsavassāni yato kālakatā ahaṃ
nābhijānāmi bhuttaṃ vā pītaṃ vā pāṇīyaṃ
delhi tvam¹ pāṇīyaṃ bhante tasitā pāṇīyāya me' ti.
4. Ayaṃ sītodakā Gaṅgā Himavantato sandati
piva etto gahetvāna kiṃ maṃ yācasi pāṇīyaṃ.
5. Sacāhaṃ bhante Gaṅgāyaṃ sayam gaṇhāmi pāṇīyaṃ
lohitam me parivattati tasmā yācāmi pāṇīyaṃ.
6. Kim nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena Gaṅgā te hoti lohitaṃ.
7. *Putto me bhante Uttaro² saddho āsi upāsako
so ca mayhaṃ³ akāmāya samaṇānaṃ pavecchati⁴
cīvaraṃ piṇḍapātaṃ ca paccayaṃ sayanāsaṇaṃ.
8. Tam ahaṃ paribhāsāmi maccherena upaddutā
yaṃ taṃ⁵ mayhaṃ akāmāya samaṇānaṃ pavecchasi.
9. Cīvaraṃ piṇḍapātaṃ ca paccayaṃ sayanāsaṇaṃ
etan te paralokasmiṃ lohitaṃ hotu Uttara
tassa kammavipākena Gaṅgā me hoti lohitaṃ 'ti.

Uttaramātupetavatthu.

II. 11.

1. Ahaṃ pure pabbajitassa bhikkhuno suttaṃ
adāsi upagamma yācitā⁶ tassa
vipāko vipulaṃ phal⁷ 'ūpalabbhati
bahū⁸ ca me uppajjare vatthakoṭṭiyo.
2. Pupphābhikiṇṇaṃ ramitaṃ⁹ vimānaṃ
anekacittam naranārīsevitam¹⁰
sāhaṃ bhuñjāmi ca pārupāmi ca
pahūtavittā na ca tāva khiyati.

¹ B. me.

² C. D. adds : nāma.

³ B. mayam.

⁴ B. pavacechati. ⁵ B. tvam. ⁶ B. oto. ⁷ B. phalam.

⁸ B. bahukā. ⁹ B. rammam idaṃ. ¹⁰ B. onārīhi se.

3. Tass' eva kammassa vipākam anvayā
sukhañ ca sātañ ca idh' ūpalabbhati
sāhaṃ gantvā punaṃ eva mānusaṃ
kāhāmi puññāni nay' ¹ ayyaputta maṇ 'ti.
4. Satta ² tuvaṃ vassasatā idhāgatā
jiṇṇā ca vuddhā ca tahiṃ bhavissasi
sabbe ca te kālaṃkatā 'va ñātakā
tvaṃ tattha gautvāna ito karissasīti.
5. Satt' eva vassāni idhāgatāya me
dibbañ ca sukhañ ca samappitāya
sāhaṃ gantvā punaṃ eva mānusaṃ
kāhāmi puññāni nay' ayyaputta maṇ 'ti.
6. So taṃ gahetvāna pasayha bāhāyaṃ
paccānayaivāna punaṃ eva theriṃ sudubbalaṃ
vajjesi aññaṃ pi jaṇaṃ idhāgataṃ
karotha puññāni sukh' ūpalabbhatīti.
7. Dittā mayā akatena sādhuṇā
petā vihaññanti tath' eva mānusa
kammañ ca katvā sukhavedanīyaṃ
devā manussā ca sukhe t̥hitā pajā 'ti.

Suttapetavatthu.

II. 12.

1. Sovanṇasopānaphalakā sovaṇṇavālukaṣaṇṭhitā
tattha sogandhiyo vaggū sucigandhā manoramā.
2. Nānārukkhehi saṃchannā nānāgandhasamīritā ³
nānāpadumasamchannā puṇḍarīkasamāgatā.⁴
3. Surabhī saṃpavāyanti manuññā māluteritā
haṃsakoṇcābhirudā ⁵ cakkavākābhikujitā.
4. Nānādiḷḷagaṇakiṇṇā nānāsaragaṇayutā ⁶
nānāphaladharā rukkhā nānāphaladharā vanā.

¹ D. naye.

² D¹. sattaṃ.

³ B. samerita.

⁴ B. °samohatā.

⁵ B. adds : ca.

⁶ B. °rutā.

5. Na manussesu idisaṃ nagaraṃ yādisaṃ idaṃ
pāsādā ca bahukā tuyhaṃ sovaṇṇarūpiyamayā.
6. Daddallamānā ābhenti samantā caturō disā
pañca dāsīsataṃ tuyhaṃ yā temā paricārīkā.
7. Tā kambukāyūradharā kañcanācelabhūsitā
pallaṅkā bahukā tuyhaṃ sovaṇṇarūciyamayā.
8. Kadalimigasamaṇhannā saṃjāto ¹ goṇakasamaṇṭhitā
yattha tuvaṃ ² vāsūpagatā sabbakāmasamiddhinī.
9. Saṃpattāya ³ adḍharattāya tato utthāya gacchasi
uyyānabhūmiṃ gantvāna pokkharāṇṇā samantato.
10. Tassā tīre tuvaṃ ⁴ thāsi harite saddale subhe
tato te kaṇṇamuṇḍo ca sunakho aṅgamaṅgāni khādati.
11. Yadā ca khāyitā āsi atthisaṃkhalikā katā
ogāhasi pokkharāṇiṃ hoti kāyo yathā pure.
12. Tato tvaṃ uggacchanti ⁵ sucārū ⁶ piyadassanā
vatthlena pārūpitvāna āyāsi mama santikaṃ.
13. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kamma vipākena kaṇṇamuṇḍo ca sunakho
aṅgamaṅgāni khādati.
14. Kimbilāyaṃ ⁷ gahapati saddho āsi upāsako
tassāhaṃ bhariyā āsi dussilā aticārīni
evam ⁸ aticaramānāya sāmiko etad abruvi.
15. n' etaṃ channaṃ ⁹ paṭirūpaṃ yaṃ tvaṃ aticarāsi maṃ
sāhaṃ ghorāṃ ca sapathaṃ musāvādaṃ ¹⁰ abhāsissaṃ. ¹¹
16. Nāhaṃ taṃ aticarāmi kāyena uda cetasā
sacāhaṃ taṃ aticarāmi kāyena uda cetasā.
17. Ayaṃ kaṇṇamuṇḍo sunakho aṅgamaṅgāni khādatu
tassa kamma vipākaṃ musāvādassa e' ūbhayaṃ.
18. Sattavassasatāni ca ¹² anubhūtaṃ yato pi ¹³ me
kaṇṇamuṇḍo ca sunakho aṅgamaṅgāni khādati.

¹ B. sajjā goṇakasandhatā.² B. tvaṃ.³ B. adds: te saṃ°. ⁴ D. tvaṃ. ⁵ B. aṅgapaccāṅgī.⁶ B. sūcā.—C¹. D¹. saccāru.⁷ B. Kimilāya.⁸ B. so maṃ.⁹ B. adds: n' etaṃ.¹⁰ B. adds: ca.¹¹ D¹. °si 'haṃ.—C. °saṃ.¹² B. om.¹³ B. hi.

19. Tvañ ca deva bahūpakāro atthāya me idhāgato
sumuttāhaṃ kaṇṇamuṇḍassa asokā akutobbhayā.
20. Nāhaṃ deva namassāmi yācāmi añjalikatā
bhūñja amānuse kāme rama deva mayā sahā 'ti.
21. Bhutvā¹ amānusa kāmā ramito 'mhi tayā saha
tāhaṃ subhage yācāmi khippaṃ paṭinayāhi man 'ti.

Kaṇṇamuṇḍapetavatthu.

II. 13.

1. Ahu rājā Brahmadatto Pañcālānaṃ rathesabho
ahorattānaṃ accayā rājā kālaṃ kari² tadā.
2. Tassa ālāhanaṃ gantvā bhariyā kandati Ubbarī
Brahmadattaṃ apassantī Brahmadattā 'ti kandati.
3. Isi ca tattha āgacchi saṃpannacaraṇamuni
So ca tattha apucchittha ye tattha su samāgatā.
4. Kassa c'³ idaṃ ālāhanaṃ nānāgandhasameritaṃ
kassāyaṃ kandati bhariyā ito dūragataṃ patin
Brahmadattaṃ apassantī Brahmadattā 'ti kandati.
5. Te ca tattha viyākamsu ye tattha su samāgatā
Brahmadattassa bhaddaṃ te Brahmadattassa mārisa.
6. Tassa idaṃ ālāhanaṃ nānāgandhasameritaṃ
tassāyaṃ kandati bhariyā ito dūragataṃ patin
Brahmadattaṃ apassantī Brahmadattā 'ti kandatīti.
7. Chalasitisahassāni Brahmadattassa nāmakā
imasmiṃ ālāhane daḍḍhā tesāṃ kaṃ anusocasīti.
8. * Yo rājā Cūlanīputto Pañcālānaṃ rathesabho
taṃ bhante anusocāmi bhattāraṃ sabbakāmadadaṃ⁴ 'ti.
9. Sabbe va 'hesuṃ rājāno Brahmadattassanāmakā⁵
sabbe va Cūlanīputtā Pañcālānaṃ rathesabhā.

¹ B. bhuttā.

² B. akrubbatha.

³ B. om.

⁴ B. °kāmadana.

⁵ B. °sanāmaka.

* C¹. D¹. om.

10. Sabbesaṃ anupubbena mahesittam akārayi
kasmā purimake hitvā pacchimaṃ anusocasīti.
11. Ātume ¹ itthibhūtāya digharattāya mārīsa
yassā me itthibhūtāya saṃsāre bahu bhāsasīti.
12. Ahu itthī ahu puriso pasuṃ yonim pi agamā
evam etaṃ atītānaṃ pariyanto na dissatīti.
13. Ādittam vata maṃ santaṃ ghatasittam va pāvakaṃ
vārinā viya osiñci sabbaṃ nibbāpaye daram.
14. Abbūḷhaṃ ² vata me sallaṃ etaṃ ³ hadayanissitam
yo me sokaparetāya patisokaṃ apānudi.
15. Sāhaṃ abbūḷhasallāsmi sītibhūtāsmi nibbutā
na socāmi na rodāmi tava sutvā mahāmunīti.
16. Tassa taṃ vacanaṃ sutvā samaṇassa subhāsitaṃ
pattacivaram ādāya pabbajī anagāriyaṃ.
17. Sā ca pabbajja-upagatā ⁴ santā agārasmā anagāriyaṃ
mettaṃ cittaṃ abhāvesi brahmalokupapattiyā.
18. Gāmā gāmaṃ vicarantī nigame rājadhāniyo
Uruvelaṃ nāma so gāmo yattha kālam akubbatha.
19. Mettacittaṃ abhāvetvā ⁵ brahmalokupapattiyā
itthiccittaṃ virājetvā brahmalokupagā ahū 'ti.

Ubbarīpetavatthu.

Ubbarīvaggo dutiyo.

III. 1.

1. Abhiḷḷamāne vārimhi Gaṅgāya idha gacchasi
naggo pubbaḍḍhapeto va mālādhārī alaṃkato
kuhiṃ gamissasi ⁶ petam kattha vāso bhavissatīti.
2. Cundatthiyaṃ ⁷ gamissāmi peto so ⁸ iti bhāsasi ⁹
antare Vāsabhagāmaṃ Bārāṇasīyā santike.

¹ B. āhu me.

² B., C¹. D¹. abbuyhaṃ.

³ B. sokaṃ.

⁴ B. pabbajjitā.

⁵ B. ābhā°.

⁶ B. °ti peto.

⁷ B. °tṭhilaṃ.

⁸ D. yo.

⁹ B. °ti.

3. Tañ ca disvā mahāmatto Koliyo iti vissuto
sattubhattañ ca petassa pītakañ ca yugaṃ adā.
4. Nāvāya tiṭṭhamānāya kappakassa adāpayi
kappakassa padinnamhi ¹ ṭhāne petassa dissatha.
5. Tato suvatthavasano mālādhārī alaṃkato
ṭhāne ṭhiṭṭassa petassa dakkhiṇā upakappatha
tasmā dajjetha petānaṃ anukampāya punappunan 'ti.
6. Sāhunnavāsino ² eke aññe kesaniṇvāsino
petā bhattāya ³ gacchanti pakkamanti diso disaṃ.
7. Dūre eke ⁴ padhāvitvā aladdhā ca nivattare
chātā pamucchitā bhantā bhūmiyaṃ paṭisumbhitā.⁵
8. Ke ⁶ ci tattha ca patitā ⁷ bhūmiyaṃ paṭisumbhitā
pubbe akatakalyāṇā aggidaḍḍhā va ātape.
9. Mayaṃ pi pubbe pāpadhammā gharañiyo kulamātaro
santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākamha attano.
10. Pahūtaṃ annapānaṃ hi api su ⁸ avakiriyati
samāgate pabbajite na ca kiñci adamhase.
11. Akammakāmā alasā sādhuḥkāmā ⁹ mahagghasā
ālopapiṇḍadātāro paṭiggahe paribhāsīmhase.
12. Te gharā tā va ¹⁰ dāsiyo tān' evābharaṇāni no
te añño parihārenti ¹¹ mayaṃ dukkhassa bhāgino.
13. Veṇiṃ vā avaññā honti rathakārī ca dubbhikā
caṇḍālī kapaṇā honti nahāmini ca punappunaṃ.
14. Yāni yāni nihīnāni kulāni kapaṇāni ca
tesu tesv eva jāyanti esā maccharino gati.
15. Pubbe ca katakalyāṇā dāyakā vītamaccharā
saggaṇ te paripūrenti obhārenti ¹² ca Nandanam.
16. Vejyante ¹³ ca pāsāde ramitvā kāmakāmino
uccākulesu jāyanti sabhogesu tato cutā.

¹ B. ca dinnamhi. ² B. sāhunda°. ³ B. attāya.

⁴ B. ke. ⁵ B.—C¹. D¹. °sambhitā. ⁶ B. te ca.

⁷ B. papatitā. ⁸ B. ssu.

⁹ C. C¹. D¹. asāsā°.—D. asādhu. ¹⁰ B. only.

¹¹ B. paricā°. ¹² B., C. D.—C¹. D¹. okā°.

¹³ B., C. C¹.—D¹. D. vedayanti.

17. Kūṭāgāre ca ¹ pāsāde ² pallaṅke goṇasaṃṭhite ³
vijītaṅgā morahatthehi kule jātā yasassino.
18. Aṅkato ⁴ aṅkam ⁴ gacchanti mālādhārī alaṃkatā
jātiyo upatitṭhanti sāyaṃ pātaṃ sukhessino.
19. Nay idaṃ akatapuññānaṃ katapuññānaṃ ev' idaṃ
asokaṃ Nandaṃ ramaṃ ⁵ Tidasānaṃ mahāvanaṃ
20. Sukhaṃ akatapuññānaṃ idha natthi parattha ca
sukhañ ca katapuññānaṃ idha c' eva parattha ca.
21. Tesāṃ saṃvayakāmaṇaṃ kattaḃbaṃ kusalaṃ bahūṃ
katapuññaṃ hi modanti sagge bhogasaṃgiṇo 'ti.

Abhijjamānapetavatthu.

III. 2.*

1. Kuṇḍinagariyo thero Sānuvāsiniyāsino ⁶
Poṭṭhapādo 'ti nāmena samaṇo bhāvitindriyo.
2. Tassa mātā pitā bhātā duggatā Yamalokikā
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā.
3. Te duggatā sūcikatṭhā kilantā naggino kiṣā
uttasantā mahātāsā ⁷ na dassenti kurūriṇo. ⁸
4. Tassa bhātā vitaritvā naggo ekapathe 'kako
catukūṇḍiko bhavitvāna therassa dassayi' tumaṃ.
5. Thero sāmanasikatvā ⁹ tuṇḥibhūto apakkami ¹⁰
so ca viññāpayi therā bhātā petāgato ¹¹ ahaṃ.
6. Mātā pitā ¹² ca te bhante, *b. c. d. = 2. b. c. d.*
7. = 3.

¹ B., C. D., C¹. D¹. °resu. ² C¹. pādesu. ³ B. goṇatthate.

⁴ B. aṅga°. ⁵ B. only. ⁶ B. Sāna°—°siko.

⁷ B. ottapantā mahattāsā. ⁸ B. kuruddhino.

⁹ B. am°. ¹⁰ B. ati°. ¹¹ B. petabhūto ahaṃ.

¹² B. pitaro te.

* C¹. adds from the commentary: Kuṇḍinagariyo thero
'ti ādayo pana ādito pañca gāthā tesaṃ sambuddhadassa-
nattham dhammasaṃgāhakehi ṭhapitā.

8. Anukampassu kārūṇiko datvā anvādisāhi ¹ no tava dinnena dānena yāpessanti kurūrino ² 'ti.
9. Thero caritvā piṇḍāya bhikkū aññe ca dvādasā ekajjhaṃ saṃnipatiṃsu bhattavissattakāraṇā.³
10. Thero sabbe pi ⁴ te āha yathā laddhaṃ dadātha me saṃghabhattaṃ karissāmi anukampāya ñātinaṃ.
11. Niyyātayiṃsu ⁵ therassa thero saṃghaṃ nimantayi datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno.
12. Idaṃ me ñātinaṃ hotu sukhitā hontu ñātayo samanantarānudiṭṭhe bhojanaṃ upapajjatha.
13. Sucim paṇitaṃ saṃpannaṃ anekarasavyañjanaṃ tato uddissati ⁶ bhātā vaṇṇavā balavā sukhī.
14. Pahūtaṃ bhojanaṃ bhante passa naggāmbhase mayaṃ tathā bhante parakkāma ⁷ yathā vatthaṃ labhāmbhase.
15. Thero saṃkārakūṭato uccinitvāna tantake pilotikaṃ paṭaṃ ⁸ katvā saṃghe cātuddise adā.
16. Datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno idaṃ me ñātinaṃ hotu sukhitā hontu ñātayo.
17. Samanantarānudiṭṭhe vatthāni upapajjiṃsu ⁹ tato suvatthavasano therassa ¹⁰ dassayi' tumam.
18. Vaṇṇavā balavā sukhī yāvatā Nandarājassa vijitasmiṃ paṭicchādā tato bahutarā bhante.
19. Vatthāni' cchādanāni no koseyyakambaliyāni khomakappāsiyāni ¹¹ ca vipulā ca mahagghā ca te cākāse' valambare te mayaṃ paridahāma ¹² yaṃ yaṃ hi ¹² manaso piyaṃ tathā bhante parikkāma yathā gehaṃ labhāmase.
20. Thero paṇṇakūṭiṃ ¹³ katvā saṃghe cātuddise adā datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno.

¹ B. anudi°.² B. oddino.³ B. vosagga°.⁴ B. va.⁵ B. niyyāda°.⁶ C. °sati.⁷ C. D¹. C¹. parakkamma. ⁸ C¹. pavaṭaṃ. ⁹ B. uda°.¹⁰ C¹. D¹. padass°.—B. °rass' uddissayituttha maṃ.¹¹ B. °kāni. ¹² B.—C. C¹. D. D¹. om. pari°, yaṃ hi.¹³ C¹. D¹. °ṭṭiyaṃ.

21. Idam me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo samanantarānudiṭṭhe gharāni upapajjimsu.
22. Kūṭāgārā nivesanā ¹ vibhattā bhāgasā mitā na manussesu idisā yādisā no gharā idha.
23. Api dibbesu yādisā tādisā no gharā idha daddallamānā ābhenti ² samantā caturo disā.
24. Tathā bhante parakkāma yathā pānam labhāmhase thero karakam ³ pūretvā saṃghe cātuddise adā.
25. Datvā anvādisi thero pitu mātū ca bhātuno idam me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo.
26. Samanantarānudiṭṭhe pāniyam upapajji su ⁴ gambhīrā caturassā ca pokkharāñña sanimmitā.⁵
27. Sītūdakā supatitthā ca ⁶ sītā appaṭigandhiyā ⁷ padumuppalasamehannā vārikiñjakkhapūrītā.
28. Tattha nahatvā pivitvā therassa paṭidassayum pahūtam pāniyam bhante pāpā dukkhaphalan'ti ⁸ no.
29. Āhiṇḍamānā khañjāma sakkhare kusakaṇṭake ⁹ tathā ¹⁰ bhante parakkāma yathā ¹¹ yānam labhāmhase.
30. Thero sipāṭikam ¹² laddhā saṃghe cātuddise adā datvā anvādisi thero pitu mātū ca bhātuno idam me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo.
31. Samanantarānudiṭṭhe petā rathena m-āgamum anukampitamha ¹³ bhaddante bhattena chādanena ca.
32. Gharena pānadānena ¹⁴ yānadānena c'ūbhayam munikāruṇikam loke tam bhante vanditum āgatā'ti.

Sānuvāsipetavatthu.

¹ B. vesā ca.

² B. ābha°.

³ B. karaṇam.—C¹. D¹. karam.

⁴ B. udapajjatha.

⁵ B. oñño sumāpitā.

⁶ B. om.

⁷ C¹. D¹. °sandh°.

⁸ B.—C¹. D¹. °jalanti.

⁹ B. °kaṇḍake.—D. tusa°.

¹⁰ B.—C. D. C¹. D¹. tadā.

¹¹ B.—C. D. C¹. D¹. yadā.

¹² B. °ṭṭi°—C¹. D¹. C. D. sidāṭikam—and adds from the

Com.: ekapaṭalam upāhanam.

¹³ B.—C. C¹. D. D¹. anukampig'aṇha.

¹⁴ B. pāniya°.

III. 3.

1. Veluriyatthambham ruciram pabhassaram
vimānam āruyham anakacittam
tatth' acchasi devi mahānubhāve
pathaddhani ¹ paṇṇarase va cando.
2. Vaṇṇo ca te kanakassa saṃnibhlo
uggatarūpo ² blusadassanīyo ³
pallāṅkasetṭṭhe atule nisinnā
ekā tuvaṃ natthi tuyhaṃ sāmiko.
3. Imā ca te pokkharāññā samaṅgato ⁴
pahūtamāsā bahupunḍarikā
suvapaṇṇacupaṇṇehi samaṅgamotakā ⁵
na tattha paṅko palāko ⁶ ca vijjati.
4. Haṃsā pi ⁷ dassanīyā manoramā
udakasmim anupariyanti sabbadā
samayya ⁸ vaggu ⁹ panadanti sabbe
vindussarā ¹⁰ dundubhīnaṃ va ghoso.
5. Daddallamānā yasasā yasassinī
nāvāya ¹¹ tvaṃ avalamba tiṭṭhasi
ālāracamhe ¹² hasite piyaṃvade
sabbaṅgakalyāṇi bhusaṃ virocasi.
6. Idam vimānaṃ virajaṃ same tḥitaṃ
uyyānavantaṃ ¹³ ratinandavaḍḍhanaṃ
icchāmi te nāri anomadassane
tayā saha nandane idha moditun 'ti.
7. Karohi kammaṃ idha vedanīyaṃ
cittaṃ ca te idha nītaṃ ¹⁴ bhavatu
katvāna kammaṃ idha modanīyaṃ
evaṃ mamaṃ lacchasi kāmakāminin ¹⁵ 'ti.

¹ B. samantano.² B. utta°.³ B. °neyyo.⁴ B. °ntato.⁵ B. samantam otatā.⁶ B. paṇṇako.⁷ C. D. adds : me.⁸ B. °yā.⁹ C¹. D¹. vatthu.¹⁰ C¹. D. C. viddu.—D¹. vagu.—B. bindu.¹¹ B. adds : ca.¹² B. ālārasame.¹³ B. °vanam.¹⁴ B. nītaṃ ca hotu.—C¹. D¹. nītuṃ.¹⁵ B. °nan 'ti.

8. Sādhū 'ti so tassā paṭisunītvā
 akāsi kammam sahavedanīyaṃ ¹
 katvāna kammam tahiṃ vedanīyaṃ
 uppajji māṇavo tassā sahavyatan 'ti.

Rathakārīpetavattthu.

III. 4.

1. Bhusāni eke ² sālī punāpare
 aññā ³ nārī sakamaṃsalohitaṃ
 tvañ ca gūtham asuci-akantikaṃ ⁴
 paribhuñjasi kissa ayaṃ vipāko 'ti.
2. Ayaṃ pure mātaraṃ hīṃsati
 ayaṃ pana kūṭavāñño
 ayaṃ maṃsāni khādītvā musāvādena vañceti.
3. Ahaṃ manussesu manussabhūta
 agārīṇī kulassa issarā
 santesu parigūyhemī mā ca ⁵ kiñci ito adaṃ
 musāvādena chādemī natthi etaṃ mama gehe ⁶
 sace santaṃ ⁷ nigūyhamī ⁸ gūtho me hotu bhojanaṃ.
4. Tassa kammassa vipākena musāvādassa c' ūbhayaṃ
 sugandhasālino bhattaṃ gūtham me parivattati.
5. Avajjāni ⁹ ca kammāni na hi kammaṃ vinassati
 duggandham kimīnaṃ mīlham bhuñjāmi ca pivāmi eā 'ti.

Bhusapetavattthu.

III. 5.

1. Accherarūpaṃ sugatassa nānaṃ
 satthā yathā puggalaṃ vyākāsi
 ussannapuññā pi bhavanti h'eke ¹⁰
 parittapuññā ¹¹ pi bhavanti h'eke ¹⁰
 ayaṃ kumāro sīvathikāya chaḍḍito
 aṅguṭṭhasnehena yāpesi ratti.

¹ B. tahiṃ ve°.

² B. eko 'paro.

³ B. ayañ ca.

⁴ B. akantaṃ.

⁵ B.—C¹. D¹. om.

⁶ B. iti.

⁷ C¹. °tāni gū°.

⁸ B. gūhāmi.

⁹ B. avañcāni.

¹⁰ B. loke.

¹¹ B. °ññān' api.

2. Na yakkhabbhūtā na sirimsapā ¹ vā
vihetṭhayeyyūṃ ² katapuññakumāraṃ
sunakhā pi imassa palahisu ³ pāde
dhaṅkā siṅgālā parivattayanti.
3. Gabbhāsayaṃ pakkhigaṇā haranti
kākā pana akkhimalaṃ haranti
na imassa rakkhaṃ vidahiṃsu keci
na osathaṃ ⁴ sāsapadhūpanaṃ vā.
4. Nakkhattayogaṃ pi na ⁵ uggahesuṃ
na sabbadhaññāni pi ākirimsu
etādisaṃ uttamakicchapattam ⁶
rattābhattaṃ sīvathikāya chaḍḍitaṃ.
5. Nonitapiṇḍaṃ ⁷ viya vedhamānaṃ
sasamsayaṃ jivitasāvasesaṃ
tam addasa devamanussapūjito
disvā va taṃ vyākari bhūripaṇṇo.
6. Ayaṃ kumāro nagarass' imassa
aggakuliko bhavissati bhogato ⁸ ca
ki 'ssa vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ
kissa suciṇṇassa ayaṃ vipāko
etādisaṃ vyasanaṃ pāpuṇitvā
taṃ tādisaṃ paccanubhossati 'ddhin ⁹ 'ti.
7. Buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa
pūjaṃ akāsi janatā ulāraṃ
tatrassa cittassa alu aññathattaṃ
vācaṃ abhāsi pharusāṃ asabbhi
8. So taṃ vitakkaṃ paṭivinodayitvā
pītipasādaṃ paṭiladdhā pacchā
tathāgataṃ Jetavane vasantaṃ
yāguyā upaṭṭhāsi so sattarattaṃ.

¹ B. sari°. ² B. no podhayeyyūṃ. ³ B. °hiṃsu.

⁴ B. osadhaṃ—C. usataṃ—C¹. D. D¹. lāsathaṃ.

⁵ B.—C¹ D¹ pana. ⁶ B. parama. ⁷ B. nava.°

⁸ B. °vā.

⁹ B.—C¹. D¹. na.

9. Tassa vatan taṃ pana brahmacariyaṃ
tassa suciṇṇassa ayaṃ vipāko
etādisaṃ vyasanaṃ pāpuṇitvā
taṃ tādisaṃ paccanubhossati 'ddhiṃ.
10. Thatvāna so vassasataṃ idh' eva
sabbehi kāmehi samaṅgibhūto
kāyassa bhedaṃ abhisamparāyaṃ
sahavyataṃ gacchati Vāsavassā 'ti.

Kumārapetavatthu.

III. 6.

1. 2. 3. = II. 1. 1-3.
4. Anavajjesu ¹ titthesu vicini aḍḍhamāsakaṃ
santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākāsim attano.
5. Nadiṃ upemi tasitā rittakā parivattati
chāyaṃ upemi uñhesu ātapo parivattati.
6. Aggivaṇṇo ca me vāto dahanto upavāyati
etaṃ ca bhante arahāmi aññaṃ ca pāpakaṃ tato.
7. gantvāna Hastinīpuram vajjesi mayhaṃ mātaram
dhītā ca te mayā diṭṭhā duggatā Yamalokikā
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā.
8. Atthi ca me ettha nikkhittaṃ anakkhātāṃ ca taṃ
mayā
cattāri satasahassāni pallaṅkassa ca heṭṭhato.
9. Tato me dānaṃ dadātu tassā ca hotu jīvika
dānaṃ datvā ca me mātā dakkhiṇaṃ anvādissatu me
tadāhaṃ sukhitā hessaṃ sabbakāmasamiddhinīti.
10. Sādhū 'ti so tassā paṭisūṇitvā ² gantvāna Hastinīpuram
tassā avoca mātaram dhītā etc. = 7c. etc.
11. Sā maṃ tattha samādapesi gantvāna = 7a. etc.
12. = 8. ; 13.* = 9.

¹ B. ° ṭesu.

² B. ° sutvā.

* B. tato tuvaṃ dānaṃ dehi, tassā ca dakkhiṇāṃ
ādisaṃ.

14. Tadāhaṃ sukhitā hessaṃ sabbakāmasamiddhinī
tato hi sā dānaṃ adāsi datvā ca tassā dakkhiṇaṃ ādisi
peti ca sukhitā āsi sarīraṃ * cārudassanīti.

Seriṇipetavatthu.

III. 7.

1. Naranārīpurakkhato yuvā rajanīye kāmaguṇehi
sobhasi divasaṃ anubhosi kāraṇaṃ kiṃ akāsi puri-
māya jātiyā 'ti.
2. Ahaṃ Rājagahe ramme ramaṇīye Giribbaje
migaluddo pure āsiṃ ¹ lohitaṇṇā dāruṇo.
3. Avirodhakaresu paṇḍisu puthusantesu paduṭṭhamānaso
vicari atidāruṇo sadā parahiṃsāya rato asaṃyato.
4. tassa me sahāyo ² suhadayo saddho āsi upāsako
so ca ³ maṃ anukampanto nivāresi punappunaṃ.
5. mākāsi pāpakaṃ kammaṃ mā tāta duggatiṃ agā-
sa ce icchasi pecca sukhaṃ virama paṇavadhaṃ asaṃ-
yamaṃ.
6. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā sukhakāmassa hitānukampino
nākāsiṃ sakalānusāsaniṃ ciraṇapābhīrato abuddhimā.
7. So maṃ puna bhūrisumedhaso anukampāya saṃyame
nīvesayi
sace divā hanasi paṇḍino atha te rattim bhavatu saṃ-
yamo.
8. Sv āhaṃ divā hanitvāna paṇḍino virato ⁴ rattim ahosi
saṃyato
rattāhaṃ parihāremi divā khajjāmi duggato.
9. Tassa kammaṃ kusalassa anubhomi rattim amānusiṃ
divā ⁵ paṭihata 'va ⁶ kukkurā upadhāvanti samantā
khādituṃ.

¹ B. adds: luddho. ² B., C. C¹. D. D¹. oye. ³ B. pi.

⁴ B., C¹. C., D. D¹. viratā.—B. rattā.

⁵ B. divasaṃ.

⁶ B. om.

* B. tassā cāpi sujivikā 'ti.

10. Ye ca te sattānuyogino dhuvam payuttā sugatassa sāsane
maññāmi te amatam eva kevalam adhigacchanti
padam asaṃkhatan 'ti.

Migaluddapetavatthu.

III. 8.

1. Kūṭāgāre ca pāsāde pallaṅke goṇasaṃṭhite ¹
pañcaṅgikena turiyena ramasi suppvādite.
2. Tato ratyā vivāsanena ² suriyass 'uggamanam pati
apavittthe ³ susānasmiṃ bahudukkham nigacchasi.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam kataṃ
kissa kammavipākena idaṃ dukkham nigacchasi.
4. Aham Rājagahe ramme ramaṇīye Giribbaje
migaluddo ⁴ pure āsiṃ luddo āsiṃ asaṃyato.
5. tassa me sahāyo suhādayo saddho āsi upāsako
tassa kulupako bhikkhu āsi Gotamasāvako.
- 6-10 * So pi maṃ = III. 7. 4. c, d-10.

Dutiyaḷuddapetavatthu.

III. 9.

1. Mālī kirīṭi ** kāyūrī gattā te candanussadā
pasannamukhavaṇṇo 'si suriyavaṇṇi ⁵ va sobhasi.
2. Amānusā pārīsajjā ye te me parivārikā
dasa kaṇṇāsahassāni yā temā paricārīkā.
3. tā ⁶ kambukāyūradharā kaṇṇacacelabhūsitā ⁷
mahānubhāvo si tuvaṃ lomahamsanarūpavā.
4. Piṭṭhimamsāni attano sāmam ukkantvā ⁸ khādasi
kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam kataṃ.
kissa kammavipākena piṭṭhimamsāni attano
sāmam ukkantvā khādasi.

¹ B. ekattate.

² B. vivasāne.

³ B. °ṭṭho.

⁴ B. °ddako.

⁵ B. °ṇṇo.

⁶ D¹.—C. C¹. D. kā.

⁷ B.—C. C¹. D. D¹. katvānā°.

⁸ B. ukkacca.

* C¹. D¹. om.

** B.—C. C¹. D. D¹. mālāhārīti.

5. Attano' haṃ anattāya jīvaloke acarisam¹
pesuññamusāvādena nikativāñcanāya ca.
6. Tatthāhaṃ parisam gantvā saccakāle upatṭhite
atthaṃ dhammaṃ tiraṃkatvā adhammaṃ anuvatti-
yam.²
7. Evaṃ so khādat'³ attanaṃ yo hoti piṭṭhimamsako⁴
yathāhaṃ ajja khādāmi piṭṭhimamsāni attano.
8. Tay idaṃ tayā Nārada sāmaṃ diṭṭhaṃ anukampakā ye
kusalā vadeyyuṃ
mā kho si piṭṭhimamsako⁴ tuvaṃ⁵ 'ti.
mā pesunaṃ mā ca musā bhaṇi

Kūṭavinicchayaṃ kapeta vatthu.

III. 10.

1. Antalikkhasmiṃ tiṭṭhanto duggandho pūti vayasi⁶
mukhañ ca te kimiyo pūtigandhaṃ khādanti.*
2. Kiṃ kammaṃ akāsi pubbe tato⁷ satthaṃ gabetvāna
urena kantanti punappunaṃ
khārena⁸ paripphosivā okantanti⁹ punappunaṃ.
3. Kin nu kāyena = III. 8. 3.
4. Ahaṃ Rājagāhe ramme ramaṇiye Giribbaje
issaro dhanadhaññassa supahūtassa mārissa.
5. Tassāyaṃ me bhāriyā dhītā ca suṇisā ca me
tamālaṃ uppalañ cāpi paccagghaṃ ca vilepanaṃ.
6. Thūpaṃ harantiyo vāresim taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā
chaḷasītisahassāni mayā paccattavedanā.
7. Thūpapūjaṃ vivaṇṇetvā pacāma niraye bhusaṃ
ye ca kho thūpapūjāya vattante arahato mahe.
8. Ādinavaṃ pakāsentī vivecayetha no tato
imā ca passa āyantiyo māladhārī alaṃkatā.

¹ B. °ssaṃ.—C¹. D¹. amā°.

² B. °ssaṃ.

³ B. khādi attānaṃ.

⁴ B. °siko.

⁵ B. om.

⁶ B. °ti.

⁷ B. tath' osattaṃ.

⁸ B. cārena.

⁹ B. okka°.

* B. adds : kiṃ kammaṃ akāsi pubbe.

9. Mālāvīpākam anubhontiyo samiddhā tā ¹ yasassiniyo
tañ ca disvāna accheram abbhutam lomahamsanam.
10. Namokaronti sappaññā vandanti tam mahāmunim
so 'ham dāni ito gantvā yonim laddhāna mānusiṃ
thūpapūjam karissāmi appamatto punappunan 'ti.

Dhātuvivaṇṇapetavatthu.

Cūlavaggo tatiyo.

IV. 1.

1. Vesāli nāma nagar 'atthi Vajjinam
tattha ahu Licchavi Ambasakkharo
disvāna petam nagarassa bāhiram
tatth' eva pucchittha tam kāraṇatthiko.
2. Seyyo nisajjā nay imassa atthi
abhikkamo natthi paṭikkamo vā
asitapītam khāyitavatthabhogā
paricārikā sā pi tam assa natthi.
3. Ye ñātakā diṭṭhasutā suhajjā
anukampakā yassa ahesum pubbe
datṭhum pi dāni na te labhanti
virājitatto ² hi janena tena.
4. *Na duggatassa ³ bhavanti mittā
jahanti mittā vikalam veditvā
atthañ ca disvā parivārayanti ⁴
bahū ca ⁵ mittā uggatassa ⁶ honti.
5. Nihīnattho sabbabhogehi ⁷
samakkhito ⁸ samparibhinnagatto
ussāvavindu va ⁹ palimpamāno
ajja suve jīvitassa 'parodho.¹⁰

¹ B. ca.

² B. virātṭhi°.

³ B. okkantattassa.

⁴ B. paricā°.

⁵ B. omits.

⁶ B. uggatatthassa te.

⁷ D. °gohi.—B. °ge kicco.

⁸ B. samma°.

⁹ C. adds: ca.

¹⁰ B. °ss' upa°.

* C¹. D¹. omits.

6. Etādisaṃ uttamakicchapattam
uttāsitaṃ picumandassa ¹ sūle
atha tvaṃ kena vaṇṇena vadesi
yakkha jīva bho ² jīvitaṃ eva seyyo 'ti.
7. Sālohito eso ahosi mayhaṃ
ahaṃ sarāmi purimāya jātiyā
disvā ³ me kāruṇṇhaṃ ahosi
rāja mā pāpadhammo nirayaṃ patāyaṃ.
8. Ito cuto Licchavi eso poso
sattussadaṃ nirayaṃ ghorarūpaṃ
uppaḍḍati dukkaṭakammakārī
mahābhitāpaṃ kaṭukaṃ bhayānakaṃ.
9. Anekabhāgena guṇena seyyo
ayaṃ eva sūlo nirayena tena
mā ekantaḍukkhaṃ kaṭukaṃ bhayānakaṃ
ekantatippaṃ nirayaṃ patāyaṃ.
10. Idaṃ ca sutvā vacanaṃ mama' eso
dukkhūpanīto vijaheyya pāṇaṃ
tasmā ahaṃ santike na bhaṇāmi
mā me okato jīvitass' upardho 'ti.
11. Aññāto eso purisassa attho
aññā ⁴ pi icchāmasa pucchitaṃ tuvaṃ
okāsakaṃ mama no ⁵ sace karosi
pucchāmi 'haṃ ⁶ na ca no kujjhitabbaṃ.
12. Addhā patinñā me tadā ahu
acikkhanā appasannassa hoti
akāmāsaddheyyavaco ti ⁷ katvā
pucchassu ⁸ maṃ kamaṃ yathā visayaṃ 'ti.
13. Yaṃ kiñcāhaṃ cakkhunā passissāmi
sabbhaṃ pi tāhaṃ abhisaḍḍaheyyaṃ
disvā pi taṃ no pi ce saddaheyya
kareyyāsi me yakkha tiyassa kamman 'ti.

¹ B. pucimanthassa. ² B. jīvato. ³ B. adds: ca.

⁴ B. °ñam.

⁵ D. to.

⁶ B. °chām ahaṃ.

⁷ B.—C¹. D¹. °vahe 'ti.

⁸ B.—C¹. D¹. °ssa.

14. Saccappatiññā¹ tava me sā hotu
 sutvāna dhammaṃ labhassu² pasādam
 aññatthiko³ no ca paduṭṭhacitto
 yaṇ te sutam asutam vā pi dhammaṃ.
15. Sabbam akkhissam yathā pajānam
 setena assena alamkatena
 upayāsi sūlāvutakassa⁴ santike
 yānam idam abbhutam dassaneyyam
 kiss' etam kammaṣṣa ayaṃ vipāko.
16. Vesāliyā tassa⁵ nagarassa majjhe
 cikkhallapabbe⁶ narakam⁷ ahosi
 gosīsam ekāhaṃ pasannacitto
 setum gahetvāna narakasmim⁸ nikkhipi.
17. Etasmim pādāni patitṭhapetvā
 mayaṇ ca añño⁹ ca atikkameyya¹⁰
 yānam idam abbhutam dassaneyyam
 tass' eva kammaṣṣa ayaṃ vipāko.
18. Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsati
 gandho ca te sabbadisā pavāyati
 yakkhiddhipatto si mahānubhāvo
 naggo c' asī¹¹ kissa ayaṃ vipāko.
19. Akkodhano niccapasannacitto
 saṇhāhi vācāhi janam upesi
 tass' eva kammaṣṣa ayaṃ vipāko
 dibbo me vaṇṇo satatam pabhāsati.
20. Yasaṇ ca kittiṇ ca dhamme tṭhitānam
 disvāna mantemi pasannacitto
 tass' eva kammaṣṣa ayaṃ vipāko
 dibbo me gandho satatam pavāyati.

¹ B. saccampa°. ² B.—C¹. D¹. °ssa. ³ B., C¹. D¹. °ttiko.

⁴ B. °vutassa.

⁵ B. omits.

⁶ B. °magge.

⁷ B.—C¹. D¹. nagaram. ⁸ B. nagarasmim. ⁹ B. aññe.

¹⁰ C¹. D. °kkhamayha.—C. °kkamamha.—B. °kkamimha.

¹¹ B. cāsi.

21. Sahāyānaṃ titthaṣmiṃ nahāyatānaṃ ¹
thale ² gahetvā nidahissa dussaṃ
kiñcatthiko ³ no ca paduṭṭhacitto
ten' amhi naggo kasirāpavutti. ⁴
22. Yo kiḷamāno ca karoti pāpaṃ
tass' idisaṃ kammavipākaṃ āhu
akiḷamāno pava yo karoti
kiṃ tassa kammaṣṣa vipākaṃ āhu.
23. Ye duṭṭhasaṃkappaṃaṇā manussa
kāyena vācāya ca saṃkiliṭṭhā
kāyassa bhedaṃ abhisamparāyaṃ
asaṃsayaṃ te nirayaṃ upenti.
24. Apare pana sugatim āsamāna ⁵
dāne ratā saṃgahitattabhāvā
kāyassa bhedaṃ abhisamparāyaṃ
asaṃsayaṃ te sugatim upenti.
25. Taṃ kin ti jāneyyaṃ ahaṃ avecca
kalyāṇapāpassa ayaṃ vipāko
kiṃ vāhaṃ disvā abhisaddaheyyaṃ
ko vā pi maṃ saddahāpeyya etan' ti.
26. Disvā ca sutvā abhisaddahassu
kalyāṇapāpassa ayaṃ vipāko
kalyāṇapāpe ubhaye asante
siyā nu sattā sugatā duggatā vā.
27. No e' ettha kammāni kareyya maccā
kalyāṇapāpāni manussaloke
nāhesuṃ sattā sugatā duggatā vā
hīnā paṇītā ca manussaloke.
28. Yasmā ca kammāni karonti maccā
kalyāṇapāpāni manussaloke
tasmā sattā sugatā duggatā vā
hīnā paṇītā ca manussaloke.

¹ B. nhāyantānaṃ.² B. C.—C¹. D. D¹. tale.³ B. dhiṭṭa°.⁴ B. ca tutti.⁵ B. āsisamānā.

29. Dvay' ajja¹ kammānaṃ vipākam āhu
 sukhasa dukkhasa ca vedanīyaṃ
 tā'va devatā parivārayanti
 paccanti² bālā dvayatam apassino 'ti.
 30. Na m' atthi kammāni sayam katāni
 datvā pi me³ natthi so ādiseyya
 acchādanam sayanam atha 'nnapānam
 ten' amhi naggo kasirapavuttīti.
 31. Siyā nu kho⁴ kāraṇam kiñci yakkha
 acchādanam yena tuvaṃ⁵ labhetha
 ācikkha me tvaṃ (yatva) yad' atthi hetu
 saddhāyitam⁶ hetuvaco suṇo⁷ 'ti.
 32. *Kappitako nāma idh' atthi bhikkhu
 jhāyī susīlo arahā vimutto
 guttindriyo samvutapātimokkho
 sītibhūto uttamadiṭṭhipatto.
 33. *Sakhilo vadaññu suvaco sumukho
 svāgamo suppaṭimuttako cāpi
 puññassa khettaṃ araṇavihārī
 devamanussānaṃ ca dakkhiṇeyyo.
 34. Santo vidhūmo anīgho nirāso
 mutto visallo amamo avaṇiko
 nirupadhi sabbapapañcakhīṇo
 tisso vijjā anuppatto jutimā.
 35. Appaṇṇato disvā pi na⁸ sujāno
 muni naṃ⁹ Vajjisū voharanti
 jānanti taṃ yakkhabhūtaṃ anejaṃ
 kalyāṇadhammaṃ vicaranti¹⁰ loke.

¹ B. dvayañ ca. ² D. paccenti.—D^r. C. C^r., B.

³ B.—C^r. D^r. om. ⁴ B. adds : te. ⁵ D. tvaṃ.

⁶ B. °daṃ. ⁷ B. suṇoma.—D^r. °ṇohi.

⁸ B. na ca. ⁹ B. muniti naṃ Vijjīsu. ¹⁰ B. °ntaṃ.

36. Tassa tuvaṃ ekaṃ yugaṃ duve vā
mam uddisitvāna sace dadetha
paṭiggahītāni ca tāni passa ¹
mamañ ca passetha saṃnaddhadussan 'ti.
37. Kasmim padese samaṇaṃ vasantaṃ
gantvāna passemu mayaṃ idāni
sa m' ² ajja kaṅkhaṃ vicikicchitañ ca
diṭṭhivisūkāni ko vinodaye ³ ce 'ti.
38. Eso nisinno Kapinaccanāyaṃ ⁴
parivārito devatāhi bahūhi
dhammakathaṃ ⁵ bhāsati saccanāmo
sakasmim accherake ⁶ appamatto 'ti.⁷
39. Tathāhaṃ ⁷ kassāmi gantvā idāni
acchādayissaṃ samaṇaṃ yugena
paṭiggahītāni ca tāni passa ⁸
tuvañ ca passemu saṃnaddhadussan 'ti.
40. Mā akkhaṇe pabbajitaṃ upāgami
sādhū vo Licchavi n' esa dhammo
tato ca kāle upasaṃkamitvā
tatth' eva passāmi ⁹ rahonisinnan 'ti.
41. Tathā hi vatvā agamāsi tattha
parivārito dāsagaṇena Licchavi
so taṃ nagaraṃ upasaṃkamitvā
vās' upagañchittha sake nivesane.
42. Tato ca kāle gihikiccāni ¹⁰ katvā
nahātvā pivitvā ca ¹¹ khaṇaṃ labhitvā
viceyya peḷato ca yugāni aṭṭha
gāhāpayi dāsagaṇena Licchavi.

¹ B. assu.² B. so p' ajja.³ B. oḍeyyya me.⁴ B. kaṣipajhānāyaṃ.⁵ B. dhammikathaṃ.⁶ D¹. oḷo.—B. averake.⁷ B. yassāhaṃ.—C¹. tassāhaṃ.⁸ B. cassam.⁹ B. passāhi.¹⁰ B., C. D. C¹. D¹. tihi^o.¹¹ C¹. omits.

43. So taṃ padesaṃ upasaṃkamitvā
taṃ addasa samaṇaṃ santacittaṃ
paṭikkantaṃ gocarato ¹ nivattaṃ
sītibhūtaṃ rukkhamaṇe nisinnaṃ.
44. Taṃ enaṃ avoca upasaṃkamitvā
Appābādhaṃ phāsuvihāraṇ ca pucchi
Vesāliyaṃ Licchavi ahaṃ bhaddaṃ ² te
jānanti maṃ Licchavi-Ambasakkharo.³
45. Imāni me aṭṭha yugāni subhāni
paṭiggaṇha bhante padāmi ⁴ tvaṃ
ten' eva atthena idhāgato 'smi
yathā ahaṃ attamaṇo bhavessyaṃ.
46. Dūrato 'va samaṇabrāhmaṇa ⁵
nivesanaṃ te parivajjayanti
pattāni bhijjanti tava nivesane
saṃghāṭiya paṇi ⁶ vidālayanti.⁷
47. Atha pure ⁸ pādakudārikāhi ⁹
avaṃsiraṃ samaṇaṃ paṭiyanti
etādisaṃ pabbajitaṃ ¹⁰ vihesaṃ
tayaṃ kataṃ ¹¹ samaṇaṃ paṇuṇanti.¹²
48. Tīṇa tesāṃ ¹³ pi na tvaṃ adāsi
mūlhassa maggaṃ pi na pāvadaṃ
andhassa daṇḍaṃ sayāma ādiyāsi
etādiso kadariyo asamaṇvuto.
49. Atha tvaṃ kena vaṇṇena kim eva disvā
amhehi saha saṃvibhāgaṃ karosi
paccemi ¹⁴ bhante yaṃ tvaṃ vadesi
vimosaya ¹⁵ samaṇabrāhmaṇe 'tha.¹⁶

¹ B., D. C., C¹.D¹. to°.² D. bhadan.³ C. amu°.—D. amusakkaro. ⁴ B. dadāmi. ⁵ B. adds: ca.⁶ B. cāpi.⁷ B. vipphāliyanti.—C¹.D¹. vināsa°.⁸ B. athāpare.⁹ B. °dhārikāhi.¹⁰ B. °ta.¹¹ C. C¹. D. D¹. tapā°.—B. tathā°. ¹² B. C.—C¹. D. °nāti.¹³ B. telam.¹⁴ B.—C¹. D¹. saccemi.¹⁵ B. vihe°.¹⁶ B. ca.

50. Khiddatthiko ¹ no ca paduṭṭhacitto
etaṃ pi me dukkaṭam eva bhante
khiḍḍāya kho paśavitu ² pāpaṃ
vedeti ³ dukkham asamatthabhogī.⁴
51. Daharo yuvā nagganiyassa ⁵ bhāgī
kiṃ ⁶ su tato dukkhatar 'assa ⁷ hoti.
52. Taṃ disvā saṃvegamalamatthaṃ ⁸ bhante
tappaccayā cāhaṃ ⁹ dadāmi dānaṃ
paṭigaṇha bhante vatthayugāni aṭṭha
yakkhass' im' āgacchantu dakkhiṇāyo.
53. Adāhi ¹⁰ dānaṃ bahudhā pasatthaṃ ¹¹
dadato ca te akkhayadhammam atthu
paṭiggaṇhāmi te vatthayugāni aṭṭha
yakkhass' im' āgacchantu dakkhiṇāyo.
54. Tato hi so ācamayitvā Licchavi
therassa datvāna yugāni aṭṭha
paṭiggahitāni pattāni ¹² vāsu ¹³
yakkhañ ca passetha saṃnaddhadussaṃ.
55. Tam addasa candanasāralittaṃ
ājaññaṃ āruya ¹⁴ ulāravaṇṇaṃ
alaṃkataṃ sādhunivatthadussaṃ ¹⁵
parivāritaṃ yakkhamahiddhipattaṃ.
56. So taṃ disvā attamano udaggo
pahaṭṭhacitto 'va subhaggarūpo
kammañ ca disvāna mahāvipākaṃ
saṃdiṭṭhikaṃ cakkhunā sacchikatvā.
57. Tam enaṃ avoca upasaṃkamitvā
dassāmi dānaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ
na cāpi me kiñci adeyyam atthi
tuvañ ca me yakkha bahūpakāro.

¹ B. khi°.—C¹. D¹. kicca°. ² B. oṭvā. ³ B. tuvaṃ.

⁴ B. appamattabhogī. ⁵ C. °ggā. ⁶ C¹. D¹. ki.

⁷ B. C¹. D¹. °khatu. ⁸ B. malla°.—C. malatthaṃ.

⁹ B. vāpi. ¹⁰ B. addhā.

¹¹ B. bahudhā passa°.—C¹. D¹. bahupā pa°. ¹² B. ca tāni.

¹³ B. vāssuṃ. ¹⁴ B. ārūḥhā.—C¹. oḷhaṃ.

¹⁵ B.—C. D. C¹. D¹. °vatta°.

58. Tuvañ ca me Licchavi ekadesaṃ
 adāsi dānāni ¹ amogham ² etaṃ
 sv āhaṃ karissāmi tayā 'va sakkhiṃ
 amānuso mānusakena saddhiṃ.
59. Gati ca bandhu ca ³ parāyanañ ca
 mitto ⁴ vā māsi atha devatāsi
 yathā maḥaṃ ⁵ pañjaliko bhavitvā
 icchāmi taṃ yakkha punāpi datṭhuṃ.
60. Sace tuvaṃ ⁶ assaddho bhavissasi
 kadariyarūpo vippaṭṭipannacitto ⁷
 ten' eva maṃ Licchavi ⁸ dassanāya
 disvā ca ⁹ taṃ nāpi ¹⁰ ca ālapissaṃ.
61. Sace tuvaṃ ¹¹ bhavissasi dhammagāraṇo
 dāne rato ¹² saṃgahitattabhāvo ¹³
 opānabhūto samaṇabrāhmaṇānaṃ
 evaṃ mamaṃ Licchavi ¹⁴ dassanāya.
62. Disvā ca taṃ ālapissaṃ bhaddante
 imaṃ ca sūlato lahu ¹⁵ pamuñca
 yato nidānaṃ akarimha sakkhiṃ
 maññaṃ ¹⁶ sūlāvutakassa kāraṇā ¹⁷
 te aññaṃaññaṃ akarimha sakkhiṃ.
63. *Ayañ ca sūlāvuto lahuṃ pamutto
 sakkacca dhammāni samācaranto
 muñceyya so niraya'va ¹⁸ tamhā
 kammaṃ siyā aññaṃatra savedaniyaṃ ¹⁹

¹ B. °naṃ aheyam.² C¹. D. amosaṃ.³ B. D¹. omits.—C. va.⁴ B. mamāsi.—C. C¹. cā mālisi.—D. mamālisi.⁵ B. yācāmi taṃ.⁶ B. tvam.⁷ B. vippaṭṭipannarūpo.—C¹. D¹. vippasannacitto.⁸ B. lacchasi.⁹ B.—C. D. pa.¹⁰ B. no pi.¹¹ D. tvam.—B. pana tvam.¹² B. nirato.¹³ B. D¹.—C. D. sannahita°.—C¹. sannihī°.¹⁴ B. lacchasi.¹⁵ B. lahuṃ.¹⁶ B. maññaṃ.—C. D. D. oññaṃ.¹⁷ C. oṇato.¹⁸ B. °yamhā.¹⁹ B. ve°.—D. sace ve°.* C¹. D¹. omits 63–79.

64. Kappitakañ ca upasaṃkamitvā
tena saha saṃvibhajitvā kāle
sayam mukhena upanisajja puccha
so te ¹ akkhissati etam atthaṃ.
65. Tam eva bhikkhuṃ upasaṃkamitvā pucchassu
puññatthiko ² n'eva paduṭṭhacitto
so tesu taṃ asutañ vāpi ³ dhammaṃ
sabbam pi akkhissati yathāpajānaṃ
suto ca dhāmmaṃ sugatiṃ akkhissa.
66. So tattha rahassaṃ ⁴ samullapitvā
sakkhiṃ akaritvāna ⁵ amānusena pakkāmi
so Licchavīnaṃ sakāsam
atha bravī paṇisaṃ saṃnisinnaṃ.
67. Sunantu bhonto mama ekavākyam
varam varissaṃ labhissāmi atthaṃ
sūlavuto puriso luddakammo.
paṇitadaṇḍo anusattarūpo.⁶
68. Ettāvatā vīsatiṃrattimattā
yato āvuto n'eva jīvati na mato
tāhaṃ mocayissāmi dāni
yathā matim anujānātu saṃgho.
69. Etañ ca aññañ ca lahuṃ pamuñca
ko taṃ ⁷ vadetha ⁸ tathā ⁹ karontaṃ
yathā pajānāsi tathā karohi
yathā matim anujānāti saṃgho.
70. So taṃ padesaṃ upasaṃkamitvā
sūlavutaṃ mocayi khippam eva
mā bhāyī sammā ¹⁰ taṃ avoca
tikicchakānañ ca upaṭṭhapesi.

¹ B. tena. ² B.—C. muṇṇa°.—D. muñcatthiko.

³ B. cāpi.

⁴ B. ara°.

⁵ B. °khikari°.

⁶ B. anumatta°.

⁷ B.—C. D. ta.

⁸ B. °dethā 'ti.—C°. D°. °mo.

⁹ D. kathā.

¹⁰ B. adds: 'ti ca.

71. Kappitakañ ca upasaṃkamitvā
 tena saha ¹ saṃvibhajitvāna ² kāle
 sayam mukhena n'eva upanisajja Licchavi
 kath ³ 'eva pucchi ⁴ taṃ kālaṃ kāraṇatthiko.
- 72 = 67. c, d. 68. a, b.
73. So mocito ca gantvā mayā idāni
 etassa yakkhassa vaco hi ⁵ bhante
 siyā nu kho kāraṇaṃ kiñcid eva
 yena so nirayaṃ no vajeyya.
74. Ācikkha bhante yadi atthi hetu
 saddhāyitaṃ hetu vo ⁶ suṇoma
 na tesam kammānaṃ vināsaṃ atthi
 avedayitvā idha vyaṇṭibhāvo.
75. Sa ce so kammāni ⁷ samācareyya
 sakkacca rattim divaṃ appamatto
 muñceyya so nirayā va ⁸ tamhā
 kammaṃ siyā aññatra vedaniyaṃ.
76. Aññāto eso purisassa attho
 mamaṃ pīdāni anukampa ⁹ bhante.
 anusāsa maṃ ovada bhūripaṇña
 yathā ahaṃ n'eva ¹⁰ nirayaṃ vajeyyaṃ.
77. Ajj' eva buddhaṃ saraṇaṃ upēhi ¹¹
 dhammañ ca saṃghañ ca pasannacitto.
 tath' eva sikkhāpadāni pañca
 akhaṇḍaphullāni somādiyassu. ¹²
78. Pāṇātipātā viramassu khippaṃ
 loke adinnaṃ parivajjayassu ¹³
 amajjapo mā ca musā abhāsi ¹⁴
 sakena dāreṇa ca hohi ¹⁵ tuṭṭho.

¹ B. sahasaṃ. ² D. °tvā. ³ B. tatth'.

⁴ B. °ttha naṃ.—C. ta kālaṃ.—D. °tta kālaṃ.

⁵ B. 'ti. ⁶ B. hetu vaco.—C. ce. ⁷ B. dha°. ⁸ B. ca.

⁹ B. °mma. ¹⁰ B. no. ¹¹ D. °mi.

¹² C. D. °diyāmi. ¹³ C. D. °yāmi.

¹⁴ B. °ṇi.—C. °nāmi. ¹⁵ C. homi.

79. Imañ ca aṭṭhaṅgavaraṃ upetaṃ
samādiyāhi ¹ kusalaṃ sukhindriyaṃ.
80. Cīvaraṃ piṇḍapātañ ca paccayaṃ sayanāsaṇaṃ
annapānaṃ khādanīyaṃ vatthaṃ senāsanāni ca.
81. Dadāhi ujubbhūtesu vippasannena cetasā
bhikkhū ca silasaṃpanne vītarāge bahussute
tappesi ² annapānena sadā puññaṃ pavaḍḍhati.
82. Evañ ca kammāni samācaranto
sakkacca rattin divaṃ appamatto
muñca ³ tvaṃ nirayā ⁴ va tamhā
kammaṃ siyā aññatra vedanīyaṃ.
83. Ajj' eva buddhaṃ saraṇaṃ upemi
dhammañ ca saṃghañ ca pasannacitto
tath' eva sikkhāpadāni pañca
akhaṇḍaphullāni samādiyāmi.
84. Pāṇātipātā viramāmi khippaṃ
loke adinnaṃ parivajjayāmi
amajjapo no ca musā bhaṇāmi
sakena dārena ca homi tuṭṭho.
85. Imañ ca ⁵ aṭṭhaṅgavaraṃ upetaṃ ⁶
samādiyāmi kusalaṃ sukhindriyaṃ.
cīvaraṃ piṇḍapātañ ca paccayaṃ sayanāsaṇaṃ
annapānaṃ khādanīyaṃ vatthaṃ senāsanāni ca.
86. Bhikkhū ca silasaṃpanne vītarāge bahussute
dadāmi na vikkappāmi buddhānaṃ sāsane rato.
87. Etādiso Licchavi Ambasakkharo
Vesāliyaṃ aññataro upāsako
saddho mudu kārakaro bhikkhu
saṃghañ ca sakkacca tadā upaṭṭhahi.
88. Sūlāvuto ca ārogo hutvā serisukhaṃ ⁷ pabbajjaṃ upā-
gami
āgamaṃ Kappitakuttamaṃ ubho pi sāmāññaphalāni
ajjhagum.

¹ C. D. °yāmi.² B. °hi.³ B. muñceyya.⁴ B. °yamhā.⁵ B. ariyaṃ.⁶ B. °rūpetam.⁷ B. °khi.

89. Etādisā sappurisānaṃ sevanā
mahāphalā hoti satam vijānataṃ
sūlāvuto aggaphalaṃ phussasi ¹
phalaṃ kaṇiṭṭhaṃ pana Ambasakkharo 'ti.

Ambasakkharapetavatthu.

IV. 2.

Serissakapetavatthu.*

IV. 3.

1. Rājā Piṅgalako nāma Surattthānaṃ adhipati
ahu Moriyānaṃ upattthānaṃ gantvā Suratttham punar
āgamā.
2. Uṇhe majjhantike kāle rājā paṅkam ² upāgami
addasa maggaṃ ramaṇiyaṃ petānaṃ vaṇṇanāpathaṃ.³
3. Sārathim āmantayi ⁴ rājā ayaṃ maggo ramaṇiyo
khemo sovattthiko ⁵ sivo iminā 'va ⁶ sārathi yāhi.⁷
4. Surattthānaṃ ⁸ santike ito tena pāyāsi ⁹ Soratttho
senāya caturaṅginiyā.
5. Ubbiggarūpo ¹⁰ puriso Suratttham etad abruvi ¹¹
kumaggaṃ paṭipannamhā bhimsanaṃ lomahaṃsanaṃ.
6. Purato padissati maggo pacchato ca na ¹² dissati
kumaggaṃ paṭipannamhā Yamapurisānaṃ santike.

¹ D. °ti.

² B. vaṅkam.—D. C. caṅkam.

³ B. tam. vaṇṇapathaṃ.

⁴ B. °tasi.

⁵ B. sotthiko.

⁶ B. omits.

⁷ B. āyāma.

⁸ C. suṭṭho na.—D. puṭṭho na.

⁹ B. vā yāsi.

¹⁰ B. ubbiṅgarūpo.

¹¹ C. eta bruvi.

¹² C. pana.

* B. C¹. D¹. omits.—C. D. tam yasmā Serissakavimāna-
vatthunā nibbisesaṃ tasmā tattha atthupattiyā gāthāsu
ca yaṃ vattabbaṃ tam paramatthavibhāvanīyaṃ vimāna-
vatthuvaṇṇanāyaṃ vuttam eva. tasmā vuttanāyena' eva vedi-
tabban 'ti.—See Vimāna-vatthu, 84.

7. Amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruṇo
samviggo rājā Surattṭho sārathim etad abruvi.
8. Kumaggam paṭipannamhā bhimsanam lomahamsanam
purato va dissati maggo pacchato ca na dissati.
9. Kumaggam paṭipannamhā Yamapurisānam santike
amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruṇo.
10. Hatthikkhandhañ ¹ ca āruyha olovento catuddisā
addasa nigrodham ramaṇiyam pādapam chāyāsampan-
nam.
11. Nilabbhavaṇṇasadisaṃ ² meghavaṇṇasirannibham
sārathim āmantayi rājā kim eso ³ dissati brahā
nilabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho.
12. So nigrodho so mahārāja pādapo chāyāsampanno
nilabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho.
13. Tena pāyāsi Surattṭho ⁴ yena so dissati brahā
nilabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho.
14. Hatthikkhandhato oruyha rājā rukkham upāgami
nisīdi rukkhamūlasminṃ sāmacco saparijano.
15. Pūram pāṇiyakarakam ⁵ pūve citte ca addasa
puriso devavaṇṇīti ⁶ sabbābharanabhūsito
upasaṃkamitvā rājānam Surattṭham ⁷ etad abruvi.
16. Svāgatan te mahārāja atho te adurāgataṃ
pivatu devo ⁸ pāṇiyam pūve khāda arimḍama.
17. Pivitvā rājā pāṇiyam sāmacco saparijano
pūve khāditvā pivitvā ca Surattṭho etad abruvi.
18. Devatā nu 'si gandhabbo ādu Sakko purimḍado
ajānanto taṃ pucchāma katham jānemu taṃ mayam.
19. Namhi devo na gandhabbo nāpi ⁹ Sakko purimḍado
peto aham mahārāja Surattṭha idham āgato.

¹ B. °khandhanto samāruyha.

² B. 11a, addasa rukkham nighodham.—C. adds : megha-
vannasadisam.

³ B. eko.

⁴ B. sorattṭho. ⁵ C. pāṇiyam karakam. B. °karaṇam.

⁶ B. °vaṇṇo 'ti.

⁷ B. so°.

⁸ B. deva.

⁹ C. na ci.

20. Kim silo kim samācāro Surattḥasmiṃ pure tuvaṃ
kena te brahmacariyena ānubhāvo ayaṃ tava.
21. Taṃ suṇohi mahārāja arimāma ratṭhavaddhaṇaṃ
amaccā pārisajja ca brāhmaṇo ca purohito.
22. Surattḥasmā ¹ ahaṃ deva ² puriso pāpacetaso
micchādittḥi ca dussilo kadariyo paribhāsako.
23. Dadantānaṃ karontānaṃ vārayissaṃ bahujaṇaṃ
aññesaṃ dadamānānaṃ antarāyaṃkaro ³ ahaṃ.
24. Vipāko natthi dānassa saṃyamassa kuto phalaṃ
natthi ācariyo nāma adantaṃ ko damessati.⁴
25. Samatulyāni bhūtāni kule jettḥāpacāyiko ⁵
natthi balaṃ viriyaṃ vā kuto utṭhānaporisam.
26. Natthi dānaphalaṃ nāma na visodheti verinaṃ
laddheyyaṃ labhate macco nīyati pariṇāmajam.
27. Natthi mātā pitā bhātā loko natthi ito paraṃ
natthi dinnam natthi hutam sunihitam pi na vijjati.
28. Yo pi na haneyya ⁶ purisaṃ parassa ⁷ chindite siraṃ
na koci kiñci hanati sattannaṃ vivaram antare.
29. Acchejjabhejjo ⁸ jīvo attḥaṃso gūlaparimaṇḍalo
yojanāni satā ⁹ pañca ko jīvaṃ ¹⁰ chetum arahati.
30. Yathā suttagūle khitte nibbethentaṃ ¹¹ palāyati
evam eva pi so jīvo nibbethento palāyati.
31. Yathā gāmato nikkhamma aññaṃ gāmaṃ pavisati
evam evaṃ pi ¹² so jīvo aññaṃ kāyaṃ pavisati.
32. Yathā gehato nikkhamma aññaṃ gehaṃ pavisati
evam evaṃ pi so jīvo aññaṃ bondiṃ ¹³ pavisati.¹⁴
33. Cūlāsīti mahākappino ¹⁵ satasahassāni
ye ca bālā ye ¹⁶ ca paṇḍitā saṃsāraṃ khepayitvāna
dukkhassantaṃ karissare mitāni sukhadukkhāni
donehi piṭakehi ca jino sabbam pajānāti
samūlḥa itarā pajā evamditṭhi pure āsiṃ.

¹ B. °smiṃ. ² B. adds deva. ³ B °yaṃ karom' ahaṃ.

⁴ B. damissati. ⁵ C. °yino.—D. °yike. ⁶ C. D. C^r. hānoti.

⁷ B. purisassa. ⁸ B. adds : si jīvo. ⁹ B. °janānaṃ.

¹⁰ C^r. D^r. koṭinaṃ. ¹¹ B. nibbedhentaṃ. ¹² B. eva ca.

¹³ B. phondhiṃ.—C. vondi. ¹⁴ B. nivisati.

¹⁵ C. kappāno.—B. matākappi navasata°. ¹⁶ B. omits.

34. Samūlho mohapāruto ¹ micchādītthi ca dussilo
kadariyo paribhāsako oram me chahi māsehi
kālakiriya ² bhavissati.
35. Ekantaṃ kaṭukaṃ ghoram nirayaṃ papatiss' aham
catukkaṇṇam catudvāram vibhattam bhāgaso mitam.
36. Ayopākārapariyantam ayasā paṭikujjitam
tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasā yutā.
37. Samantā yojanasatam pharitvā tittḥati sabbadā
vassasatasahassāni ghoso sūyati tāvade
lakkho eso mahārāja satabhāgā ³ vassakoṭiyo
koṭisatasahassāni niraye paccare janā
micchādītthi dussilā ye ca ariyūpavādino
tattāham dīgham addhānam dukkham vedissam
vedanam.
38. Phalam pāpassa kammassa tasmā socām' aham bhusam
tam suṇohi mahārāja arimḍama ratthavadḍhanam
dhītā mayham mahārāja Uttarā bhaddam atthu te.⁴
39. Karoti bhaddakam ⁵ kammam sīlesūposathe ratā
Saññatā ⁶ samvibhāgi ca vadaññā ⁷ vigatamaccharā.
40. Akhaṇḍakārī sikkhāyam suṇhā parakulesu ca
upāsikā Sakyamunino sambuddhassa sirimato.
41. Bhikkhu ca silasampanno gāmaṃ piṇḍāya pāvisi
ukkhittacakkhu satimā guttadvāro susamvuto
sapaḍānam caramāno agamā tam nivesanam.
42. Tam addasa mahārāja Uttarā bhaddam atthu te ⁸
pūram pānīyassa karakam pūve citte ca sā adā.
43. Pitā me kālakato bhante tassa tam ⁹ okappatu.
samanantarānudiṭṭho ⁹ vipāko upapajjattha.
44. Bhuñjāmi kāmakāmī rājā Vessavaṇo yathā
tam suṇohi mahārāja arimḍama ratthavadḍhanam.
45. Sadevakassa lokassa buddho aggo pavuccati
tam buddham saraṇam gaccha saputtadāre ¹⁰ arim-
dama.

¹ B. sampuḷo mohapāruto. ² B. kālaṇkariyā.

³ B., C. D., C¹. D¹. ogam. ⁴ B., C. D. C¹. D¹. baddham attha ke.

⁵ B. bhaddam. ⁶ B., C. C¹. D. D. puññatā. ⁷ B. aññ.

⁸ B. tass' etam upakappatu. ⁹ B. ore oṭṭhe. ¹⁰ B. °ro.

46. Atthaṅgikena maggena phusanti amatam padam
tam dhammam saramam gaccha saputtadāre¹ arimāma.
47. Cattāro maggapaṭipannā² cattāro ca phale tḥitā
esa saṃgho ujubhūto paññāsīlasamāhito.
48. Tam saṃgham saramam gaccha saputtadāre¹ arimāma
pāṇātipātā viramassu khippam
loke adinnam parivajjayassu
amajjapā³ mā⁴ ca musā abhaṇi
sakena dārena ca hohi tuṭṭho.
49. Atthakāmo 'si me yakkha hitakāmo si devate
karomi tuyham vacanam tvam asi ācariyo mama.
50. Upemi saramam buddham dhammañ cāpi anuttaram
saṃghañ ca naradevassa gacchāmi saramam aham.
51. Pāṇātipātā viramāmi khippam
loke adinnam parivajjayāmi
amajjapo no ca musā bhaṇāmi
sakena dārena homi tuṭṭho.
52. Odhunāmi⁵ mahāvāte nadiyā vā sīghamgāmiyā⁶
vamāmi⁷ pāpakam ditṭhim buddhānam sāsane rato.
53. Idam vatvāna Surattḥo viramitvā pāpadassanam
namo bhagavato katvā pāmokkho ratham āruyhiṭi.⁸

Nandikāpetavatthu.

IV. 4.

Revatīpetavatthu.*

IV. 5.

1. †Idam mama uechuvanam mahantam
nibbattati puññaphalam anappakam
tam dāni me⁹ paribhogam na¹⁰ upeti
ācikkha bhante kissa ayam vipāko.

¹ B. °ro. ² B. ca paṭi°. ³ B. °po. ⁴ B. no.
⁵ B. ophu°.—C¹. D¹. otu°. ⁶ C. °ga°. ⁷ C. vacāmi.
⁸ B. °hati. ⁹ B. adds : na. ¹⁰ B. omits.

* B., C. D., C¹. D¹. omits. See Vimāna-vatthu. 52.

† 1-3. C¹. D¹. omits.

2. Vihaññāmi khajjāmi ca vāyamāmi ca
 parisakkāmi paribhuñjitum kiñci
 sv' āhaṃ ¹ chinnātumo ² kapaṇo sālāpāmi ³
 kissa kammassa ayaṃ vipāko.
3. Vighāto cāhaṃ paripatāmi ⁴ chamāyaṃ
 parivattāmi vāricaro 'va ghamme
 rudato ⁵ ca me assukā niggalanti ⁶
 ācikkha bhante kissa ayaṃ vipāko.
4. Chāto kilanto ca pipāsito ca
 saṃtāsito sātasukhaṃ na vinde
 pucchāmi taṃ etam atthaṃ bhadante ⁷
 kathan nu uccuparibhogaṃ labheyyaṃ.
5. Pure tuvaṃ kammam akasi ⁸ attanā
 manussabhūto purimāya jātiyā
 ahañ ca taṃ etam atthaṃ vadāmi
 sutvāna tvaṃ etam atthaṃ vijānaṃ.
6. Uccū tuvaṃ khādamāno payāto
 puriso ⁹ te piṭṭhito ¹⁰ anugañchi
 so ca taṃ paccāsanto kathesi
 tassa tuvaṃ na kiñci ālapittha.
7. So ca taṃ abhiṇhaṃ ¹¹ āyāci
 dehi ¹² uccun 'ti ca taṃ avoca
 tassa tuvaṃ piṭṭhito uccuṃ adāsi
 tass' etam kammassa ayaṃ vipāko.
8. Iñgha tuvaṃ ¹³ piṭṭhito gaṇha uccuṃ
 gahetvā khādassu yāvad atthaṃ
 ten' eva tvaṃ attamano bhavissasi
 haṭṭho udaggo ca pamodito ca.

¹ B. disvāhaṃ. ² B. chinditukāmo. C. D. chindituluhe.

³ C. D., B. lāla°.

⁴ D. °tāyaṃ.

⁵ B. dūrato.

⁶ B °kāni ga°.

⁷ B. bhaddante.

⁸ B. °sim atta°.

⁹ B. adds : ca.

¹⁰ B. pacchato.

¹¹ B. abhaṇantaṃ. C. D. D¹. āyapi. ¹² B. deh' ayya.

¹³ B. tvaṃ gantvāna piṭṭhito gaṇheyyāsi.

9. Gantvāna so piṭṭhito aggahesi
gahetvāna taṃ khādi yāvad atthaṃ
ten' eva so attamano ahoṣīti.¹

Ucchupetavatthu.

IV. 6.

1. Sāvattthī nāma nagaraṃ Himavantassa passato
tatttha su ² dve kumārā ca rājaputtā 'ti me suttaṃ.
2. Pamattā rājanīyesu kāmāssādābhinandino ³
paccuppanne sukhe giddhā na te passimsu nāgataṃ.
3. Te cutā ca manussattā paralokaṃ ito gatā
te 'dha* ghosenti na dissanto pubbe dukkaṭaṃ attano.
4. Bahūsu vata santesu deyyadhamme upaṭṭhite
nāsakkhimhā ca attānaṃ ⁴ parittasotthiṃ kātuṃ sukhā-
vahaṃ.
5. Kiṃ tato pāpakaṃ ⁵ assa santo rājakulā cutā
upapannā petavisayaṃ ⁶ khuppiāsā samappitā.
6. Sāmino idha hutvāna honti assāmino tahiṃ
caranti ⁷ khuppiāsāya manussā onnatonātā.⁸
7. Evam ādinavaṃ ñatvā issaramānasambhavaṃ
pahāya issaramadaṃ bhava saggagato naro
kāyassa bhedaṃ sappañño ⁹ saggam so upapajjatīti.

Kumārapetavatthu.

IV. 7.

1. Pubbe katānaṃ kammānaṃ vipāko mathaye ¹⁰ manam
rūpe sadde rase gandhe poṭṭhabbe ca manorame.
2. Naccaṃ gītaṃ ratiṃ khiddaṃ anubhutvā anappakaṃ
uyyāne caritvāna ¹¹ pavisanto Giribbajam.

¹ B. adds : haṭṭho, etc. See 8 d. ² B. tatthāsum.

³ B., C^r. D^r. °dane.

⁴ B. adds : sotthiṃ.

⁵ B. °pakammassa.

⁶ B. pitti°.

⁷ B. ma°.

⁸ B. unna°.

⁹ C^r. °nno. D. °tto.

¹⁰ B. thapaye.

¹¹ B. paricāritvā.

3. Isim¹ Sunettam addakkhi attadantaṃ samāhitaṃ appicchaṃ hirisaṃpannaṃ uñche pattāgate² ratam.
4. Hatthikkhandhato oruyha laddhā bhante 'ti ca bruvī tassa pattaṃ gahetvāna uccaṃ paggayha khattiyo.
5. Thandile³ pattaṃ bhinditvā hasamāno apakkami rañño Kitavassāhaṃ⁴ putto kiṃ maṃ bhikkhu karissasi.
6. Tassa kammaṣṣa pharusassa vipāko kaṭuko abhayaṃ rājaputto vedesi nirayamhi samappito.
7. Chaḷ eva caturāsītivassāni nahutāni ca bhusaṃ dukkhaṃ nigacchittho⁵ niraye katakibbisso.
8. Uttāno pi ca paccittha nikujjo⁶ vāmadakkhiṇo uddhaṃ pādo tthito e'eva ciraṃ bālo apaccittha.⁷
9. Bahūni vassasahassāni pūgāni nahutāni ca bhusaṃ dukkhaṃ nigacchittho niraye katakibbisso.
10. Etādisaṃ kho kaṭukaṃ appadutthapadosinaṃ paccanti pāpakammantā isim āsajja subbatam.
11. So tattha bahuvassāni vedayitvā bahudukkhaṃ khuppipāsahato⁸ nāma peto āsi tato cuto.
12. Evaṃ⁹ ādinavaṃ disvā¹⁰ issaramadasaṃbhavaṃ pahāya¹¹ issaramadaṃ nivātaṃ anuvattaye.
13. Diṭṭhe va dhamme pāsaṃso yesu¹² buddhesu sagāraṇo kāyassa bhedaṃ sappañño saggam so upapajjati.

Rājaputtapetavatthu.

IV. 8.

1. Gūthakūpato uggantvā ko nu dīno si tiṭṭhasi.¹³
nisaṃsayam¹⁴ pāpakammanto kin nu saddāyase¹⁵
tuvan'ti.
2. Ahaṃ bhante peto 'mhi duggato Yamalokiko
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gato 'ti.

¹ B. munim. ² B. ucche pattagate. ³ B. gaṇḍile.

⁴ B. kiṭa°. ⁵ B. ottha. ⁶ B.—C¹. D¹. oñjo.

⁷ B. ottha. ⁸ B. oahato. ⁹ B. etam. ¹⁰ B. ñatvā.

¹¹ B., C. C¹.—D. D¹ mpa°. ¹² B. yo.

¹³ B. patitthasi. ¹⁴ B.—C. C¹. D. D¹. saṃ°.

¹⁵ B. saddāyāse.—C. C¹. D. D¹. oḥase.

3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena idaṃ dukkhaṃ nigacchasiṭi.
4. Ahu āvāsiko mayhaṃ issukī kulamacchari
ajjhāsito¹ mayhaṃ ghare kadariyo paribhāsako.
5. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā bhikkhavo paribhāsissaṃ
tassa kammavipākena petalokaṃ ito gato 'ti.
6. Amitto mittavaṇṇena yo te āsi kulupako
kāyassa bhedaṃ duppañño kin nu pecca gatiṃ gato 'ti.
7. Tass' evāhaṃ pāpakammassa sīse tiṭṭhāmi matthake
so ca paravisayaṃ patto mam eva parivārako.
8. Yaṃ bhaddante 'hanant' aññe² etaṃ me hoti bhojanaṃ
ahañ ca kho yaṃ 'hanāmi etaṃ so upajivatīti.

Gūthakhādakapetavattthu.

IV. 9 *

Gūthakhādakapetavattthu.

IV. 10.

1. Naggā dubbaṇṇarūpā 'tha kisā dhamanisaṃṭhitā
upphāsulikā kisakā ke nu tumhe 'tha³ mārisā 'ti.
2. Mayaṃ bhaddante pet' amhā duggatā Yamalokikā
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā 'ti.
3. Kin nu kāyena=II. 1. 3.
4. Anavajjesu⁴ titthesu vicinimha 'dḍhamāsakaṃ
santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākaṃham attano.
5. Naḍiṃ upema tasitā rittakā parivattati
chāyaṃ upema uñhesu ātapo parivattati.

¹ B. ajjhesito.

² B.—C¹. D¹. oñño.

³ B. ottha.

⁴ B. ottesu.

* C¹. D¹. omits—C. D. tassa vatthu anantaravattthusa-
disaṃ. tattha upāsakena vihāro kārito 'ti upāsakassa vasena
āgataṃ idha pana upāsikāyā 'ti ayam eva viseso. sesaṃ
vatthusmiṃ gāthāsu ca apubbaṃ natthi.

6. Aggivaṇṇo 'va no ¹ vāto ḍahanto ² upavāyati
etañ ca bhante arahāma aññañ ca pāpakaṃ tato.
7. Api yojanāni gacchāma chātā ³ āhāragiddhino
aladdhā yeva nivattāma aho no appapuññatā.
8. Chātā pamuechitā bhante bhūmiyaṃ paṭisumbhitā
uttānā patikirāma avakujjā patāmase.⁴
9. Te ca tattl' eva patitā bhūmiyaṃ paṭisumbhitā
uraṃ sīsañ ca ghaṭṭema aho no appapuññatā.
10. Etañ ca bhante arahāma aññañ ca pāpakaṃ tato
santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākamham attano.
11. Te hi nuna ito gantvā yoniṃ laddhāna mānusiṃ
vadaññū sīlasaṃpannā kāhāma kusalaṃ bahun 'ti.

Gaṇapetavatthu.

IV. 11.

1. *Ditthā tayā nirayā tiracchānayoṇī
petā asurā atha vāpi manussā devā
sayam addasa kammavipākam attano
nessāmi taṃ Pāṭaliputtam akkhaṭaṃ
tattha gantvā kusalaṃ karohi kamman 'ti.
2. Atthakamo si me yakkha hitakāmo si devate
karomi tuyhaṃ vacanaṃ tvam asi ācariyo me.
3. Ditthā mayā=1. a. b. c.
kāhāmi puññāni anappakānīti.

Pāṭaliputtapetavatthu.

IV. 12.

1. Ayañ ca te pokkharāṇī surammā
samā suppatitthā ca mahodakā ca
supupphitā bhamaragaṇānukiṇṇā
kathaṃ tayā laddhā ayaṃ manuñña.

¹ C. vane.

² D. adds : ḍahanto.

³ B. sātā.

⁴ B., C¹. D¹. omaye.

* C¹. D¹. omits.

2. Idañ ca te ambavanam surammam
sabbotukam dhārayati phalāni
supupphitam bhamaragaṇānukiṇṇam
katham tayā laddham idam vimānaṇ 'ti.
3. Ambapakkodakam ¹ yāgum sītacchāyā manoramā
dhītāya dinnadānena tena me idha labbhatīti.
4. *Saṃditṭhakam ² eva passatha dānassa
damassa saṃyamassa vipākam
dāsī aham ca ayyakulesu hutvā
suṇisā homi agārassa issarā 'ti.
5. Asātam sātārūpena piyarūpena appiyaṃ
dukkham sukhassa rūpena pamattam ativattatīti.

Ambapetavatthu.

IV. 13.

1. Yaṃ dadāti na taṃ hoti deth' eva dānam datvāna
ubhayam ³ tarati ⁴ ubhayam ⁴ tena dānena gacchati
jāgaratha mā pamajjathā 'ti.

Akkharukkhapetavatthu.

IV. 14.

1. Mayaṃ bhoge saṃharimha samena visamena ca
te aññe paribhuñjanti mayaṃ dukkhassa bhāginīti.

Bhogasaṃharapetavatthu.

IV. 15.

1. Saṭṭhi vassasahassāni paripuṇṇāni sabbaso
niraye paccamānānam kadā anto bhavissati.
2. Natthi anto kuto anto na anto patidissati
tathā hi pakatam pāpam mama ⁵ tuyhañ ⁶ ca mārīsa.

¹ B. °paggu°. ² B. adds kammaṃ. ³ B. dhāratī dānam.

⁴ C¹. D¹. omits. ⁵ B. omits. ⁶ B. adds : mayhañca.

* C¹. D¹. omits.

3. Dujjivitaṃ jīvamba ye sante na dadamhase
santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākamha attano.
4. So hi nuna ito gantvā yoniṃ laddhāna mānusiṃ
vadaññū sīlasaṃpanno kāhāmi kusalaṃ bahun 'ti.

Setṭhiputtapetavatthu.

IV. 16.

1. Kin nu ummatarūpo ca ¹ migo bhanto va dhāvasi
nisamsayaṃ pāpakammaṃ kin nu saddayase ² tuvan 'ti.
2. Ahaṃ bhante ³ peto 'mhi duggato Yamalokiko
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gato.
3. Saṭṭhikūṭasahassāni paripunnāni sabbaso
sīse mayhaṃ nipatanti te bhindanti ca matthakan 'ti
4. Kin nu kāyena = II. 1. 3.
5. Saṭṭhikūṭasahassāni-pe-sīse tuyham, etc.
See 3.
6. Atha 'ddusāsīṃ sambuddhaṃ Sunettaṃ bhāvitindriyaṃ
nisinnaṃ rukkhamaṣṣaṃ jhāyantaṃ akutobhayaṃ.
7. Sālittakappahārena vo ⁴ bhindissan tassa matthakaṃ
tassa kammavipākena idaṃ dukkhaṃ nigacchati.
8. — 3.
9. Dhammena te kāpurisa satthi^o—pe—matthakan 'ti.
See 3.

Saṭṭhikūṭasahassapetavatthu.

Mahāvaggo catuttho.

Petavatthu samattam.

¹ B. va.

² B. saddhā^o.

³ B. bhaddante.

⁴ B. no.

II.

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY.

I. 1.

Bhagavā Rājagahe viharanto Veluvane Kalandakanivāpe aññataraṃ seṭṭhiputtapetaṃ ārabba kathesi.

Rājagahe kira aññataro aḍḍho mahaddhano mahābhogo pahūtavittūpakaraṇo anekakoṭṭidhanasaṃnicayo seṭṭhī ahosi.

Tassa mahādhanasaṃpannatāya mahādhanasetthī tv eva samañña ahosi.

Atha 'ssa eko 'va putto ahosi piyo manāpo tasmiṃ ¹ viññūtaṃ patte mātāpitaro evaṃ cintesum amhākaṃ puttassa divase divase sahaṣsaṃ sahaṣsaṃ paribbayaṃ karontassa vassasatenāpi ayaṃ dhanasaṃnicayo parikkhayaṃ na gamissatīti imassa sippuggaḥaṇaparissamena akilanta-kāyacitto yathā sukhaṃ bhoge paribhuñjatū 'ti sippaṃ na sikkhāpesum vayappattassa pana kularūpayobbanavilāsa-saṃpannaṃ kāmābhimukhaṃ dhammasaññāvimukhaṃ kaññaṃ ānesum. so tāya saddhiṃ abhiramanto dhamme cittamattaṃ pi anuppādetvā samaṇabrāhmaṇagurujanesu anādaro hutvā dhuttajanaparivuto rañjamāno pañcakāmaguṇe rato giddho mohena andho hutvā kālaṃ vītināmetvā mātāpitūsu kālakatesu nāṭakayinādīnaṃ ² yathicchitaṃ dento dhaṇaṃ vināsetvā na cirass' eva pārijuññappatto hutvā iṇaṃ gahetvā jīvitāṃ kappento puna iṇaṃ pi alabhitvā iṇāyikehi codiyamāno tesāṃ attano khettavatthugharādīni datvā kapālahattho bhikkhaṃ caritvā paribhuñjanto tasmiṃ yeva nagare anāthasālāyaṃ vasati. atha naṃ ekadivasaṃ ³ corā samāgatā evaṃ āhaṃsu.

Amho purisa kiṃ tuyhaṃ iminā dujjīvitena taruṇo tvam asi thāmajavabalasaṃpanno kasmā hatthapādavikalo viya

¹ D. tasmā.

² D. naṭa°.

³ D. omits.

acchasi. ehi amhehi saha corikāya paresaṃ santakaṃ gahetvā sukhena jivitaṃ kappehīti. so nāhaṃ corikaṃ kātum jānāmīti āha. corā mayaṃ taṃ sikkhāpema kevalaṃ tvaṃ amhākaṃ vacanaṃ karohīti āhaṃsu. so sādhu 'ti sampaticchitvā tehi saddhiṃ agamāsi. atha te corā tassa hatthe mahantaṃ muggaraṃ datvā saṃdhiṃ chinditvā gharaṃ pavisantā taṃ¹ saṃdhimukhe ṭhapetvā sa ce idha añño koci āgacchati taṃ iminā muggarena paharitvā ekappahāren' eva mārehīti vadiṃsu. so andhabālo hitāhitaṃ ajānanto paresaṃ āgamanam eva olokento tattha atṭhāsi.

Corā pana gharaṃ pavisitvā gayhūpagaṃ gahetvā ghara-manussehi nātamattā 'va ito c' ito ca palāyimsu. ghara-manussā utṭhahitvā sīghaṃ sīghaṃ² dhāvanta ito c' ito ca olokento taṃ purisaṃ saṃdhidvāre ṭhitaṃ disvā ha re duṭṭhacorā 'ti gahetvā hatthapāde muggarādihi uppoṭhetvā rañño dassesaṃ ayaṃ deva coro saṃdhimukhe³ gahito 'ti.

Rājā imassa sīsaṃ chindāpehīti nagaraguttikaṃ āṇāpesi.

Sādhu devā 'ti nagaraguttiko taṃ gāhāpetvā pacchābāhuṃ gāḥabandhanaṃ bandhāpetvā rattavaṇṇaviralamālāya⁴ bandhakaṇṭhaṃ itṭhakacuṇṇamakkhitaṃ sīsaṃ vajjhapahāṭabheridesitamaggaṃ rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ kasāhi tāḷayanto āghātanābhimukhaṃ neti.

Ayaṃ imasmiṃ nagare vilumpamānakacoro gahito 'ti kolāhalaṃ ahosi. tena ca samayena tasmīṃ nagare Sulasā⁵ nāma nagarasobhinī pāsāde ṭhitā vātapānanta-rena⁶ olokonti taṃ tathānīyamānaṃ disvā pubbe tena kataparicayā ayaṃ puriso imasmiṃ yeva nagare mahatiṃ sampattiṃ anubhavitvā idāni evarūpaṃ anattaṃ anāvayāsanaṃ patto 'ti.

¹ D. naṃ.² D. °gha.³ D. °kho.⁴ C. °vaṇṇaviyamā°.—D. °viramā°.⁵ D. °bhā.⁶ C. °re.

Tassa kārūṇṇatam uppadetvā cattāro modake pāṇiyaṇ ca pesesi.

Nagaraguttikassa ca ārocesi tāva ayyo āgametu yāvāyaṃ puriso ime modake khāditvā pāṇiyaṃ pivissatīti ath' eta-smiṃ ¹ antare āyasmā Mahāmoggallāno dibbena cakkhunā olokeno tassa vyasanappattiṃ disvā karuṇāya saṃcoditamānaso ayaṃ puriso akatapūṇṇo katapāpo tenāyaṃ niraye nibbattissati. mayi pana gate modake pāṇiyaṇ ca datvā bhummadevesu uppajjissati. yaṃ nunāhaṃ imassa avas-sayo bhavēyyaṃ 'ti cintetvā pāṇiye modakesu ca upaṇi-yamānesu tassa purisassa purato pāturahosi. so therāṃ disvā pasannamānaso kiṃ me idān' eva imeli āṇiyamā-nassa ² modakehi khāditehi. idaṃ pana paralokaṃ gacchantassa pātheyyaṃ bhavissatīti cintetvā modakehi pāṇiyaṇ ca therassa dāpesi. therō tassa pasādasam-vaḍḍhanattham tassa passantass' eva tathārūpe thāne nisīditvā modake paribhuñjitvā pāṇiyaṃ pivitvā utthāyā-sanā pakkāmi. so pana puriso coraghātakehi āghātanam netvā sisacchedaṃ patto. anuttare puñṇakkhette therena katena puñṇena ulārena devaloke nibbattanāraho pi yasmā Sulasaṃ āgamma mayā ayaṃ deyyadhammo laddho 'ti Sulasāya gatena sineheṇa maraṇakāle cittaṃ upakkiliṭṭhaṃ ahosi. tasmā hīnakāyaṃ uppajjanto paññattagahanasambhūte sandacchāye mahati nigrodharukkhe ruk-khadevatā hutvā nibbatti.

So kira sace paṭhamavaye kulavamsaṭhapane ussukkaṃ akarissa tasmiṃ nagare seṭṭhinaṃ aggo abhavissa majjhimavaye majjhimo pacchimavaye pacchimo. sace pana paṭhamavaye pabbajito abhavissa arahā abhavissa majjhimavaye sakadāgāmi anāgāmi vā abhavissa pacchimavaye sotāpanno abhavissa pāpamittasamsaggena pana itthidhutto surādhutto duccaritanirato anādarīyako hutvā anukkamena sabbasampattiyo pariḥāyitvā mahāvyaśanaṃ patto 'ti vadanti.

Atha so aparena samayena Sulasaṃ uyyānagataṃ disvā samjātakāmarāgo andhakāraṃ māpetvā taṃ tattha attano

¹ C. atha tasmiṃ.

² C. omits.

bhavanam netvā sattāham tāya saddhim samvāsam kappesi attānañ cassā ārocesi.

Tassā mātā taṃ apassantī rodamānā ito e' ito ca paribhamati taṃ disvā mahājano ayyo Mahāmoggallāno¹ mahiddhiko mahānubhāvo tassā gatiñ jāneyya taṃ upasaṃkamitvā puccheyyāsīti āha. sā sādhu ayyo 'ti theram upasaṃkamitvā taṃ atthaṃ pucchi. thero ito sattame divase Veluvanamahāvihāre bhagavati dhammaṃ desente parisapariyante passissasīti āha. atha Sulasā taṃ devaputtam aroci² mayhaṃ tava bhavane vasantiyā ajja sattamo divaso mama mātā maṃ apassantī paridevasokasamāpannā bhavissati sādhu maṃ deva tatth' eva nehiti. so taṃ netvā Veluvane bhagavati dhammaṃ desente parisapariyante thapetvā adissamānarūpo aṭṭhāsi. tato mahājano Sulasam disvā evam āha amma Sulase tvaṃ ettakaṃ divasaṃ kuhiṃ gatā tava mātā taṃ apassantī paridevasokasamāpannā ummādappattā viya jātā 'ti. sā taṃ pavattim mahājanassa āeikkhi. mahājanena pi kathaṃ so puriso tathā pāpapasuto akatakusalo devūpapattim paṭilabhatīti vutte Sulasā mayā dāpīte modake pāṇiyāñ ca ayyassa Mahāmoggallānattherassa datvā tena puññaena devūpapattim paṭilabhatīti āha. taṃ sutvā mahājano acchariyabbhuta-cittajāto ahosi. arahanto nāma anuttaraṃ puñña-kkhettaṃ lokassa. yesu appako pi kato kāro sattānaṃ devūpapattim āvahatīti ulāraṃ pītisomanassaṃ pativedesi. bhikkhū taṃ atthaṃ bhagavato ārocesuṃ tato bhagavā imissāya aṭṭhuppattiyā imā gāthā abhāsi.

1. a. Tattha KHETTŪPAMĀ 'ti khittaṃ vuttaṃ bījanāyati mahapphalaṃ bhāvakarāṇena rakkhatīti khettaṃ. sālibijādinaṃ virūhanaṭṭhānaṃ taṃ upamā ete santi khetṭūpamā kedārasadisā 'ti attho. ARAHANTO 'ti khīṇāsavā. te hi uddissanena sammānetvā anubhūyamānadukkhato te mocetvā pete hi uddissa dīyamānaṃ dānaṃ tesam pūjā nāma hoti. tenāha.

Amhākañ ca katā pūjā petānaṃ pūjā ca katā ulārā 'ti ca.

2. c. PETĀ 'ti ca saddena piyo ca hoti manāpo abhigama-

² C. ayya.

² C. aroca.—D. arocasi.

nīyo ca hoti vissāsaniyo bhāvanīyo ca hoti garukātabbo pasamso ca hoti kittaniyo viññānan 'ti evam ādike diṭṭha-dhammike dānānisamse saṃgaṇhāti.

3. c. SAGGAÑ CA KAMATI THĀNAṃ KAMMAṃ KATVĀNA BHAD-
DAKAN 'ti bhaddakaṃ kalyāṇaṃ kusalaṃ kammaṃ katvā
dibbehi āyu-ādihi dasahi thānehi suṭṭhu-aggattā saggan 'ti
laddhanāmaṃ katapuññānibbattanatthānaṃ devalokaṃ ka-
mati uppajjanavasena uppajjati. ettha ca kusalaṃ katvā 'ti
vatvā puna kammaṃ katvāna bhaddakan' ti vacanaṃ
deyyadhammaṃ pariccāgo viya pattidānavasena dāna-
dhammapariccāgo pi dānamayakusalakammam evā 'ti
dassanatthan 'ti datṭhabbaṃ.

Keci pan' ettha PETĀ 'ti arahanto adhippetā 'ti vadanti
tan tesam matimattaṃ. PETĀ 'ti khīṇāsavānaṃ āgataṭ-
ṭhānass' eva abhāvato bījādibhāvassa padāyakassa viya
tesam ayujjamānattā petayonikānaṃ yajamānattā ca.

I. 3.

1. a. VANÑADHĀTUṆ 'ti chavivannaṃ.

b. VEHĀYASAN TIṬṬHASI ANTALIKKHE 'ti vehāyasasaññite
antalikke tiṭṭhasi. keci pana vehāyasan tiṭṭhasi antalikkhe
'ti pāṭhaṃ vatvā vehāyasaṃ obhāsento antalikke tiṭṭhasīti
vacanasesena atṭhaṃ vadanti. PŪTIGANDHAN 'ti kuṇapa-
gandhaṃ duggandhan 'ti attho.

2. a. ATIDUKKHAVĀCO 'ti vā pāṭho ativiyapharusavacano
musāvādapesuññādivacīduccaritanirato.

b. TAPASSĪRŪPO 'ti samaṇo paṭirūpako. MUKHASĀ 'ti mukhena.

c. LADDHĀ 'ti paṭiladdhā. cakāro sampiṇḍanattho ME 'ti
mayā TAPASĀ 'ti brahmacariyenā 'ti PESUNIYENĀ 'ti pisunāvā-
cāya PŪTITI pūtīgandhaṃ.

3. a. TAYIDAN 'ti taṃ idaṃ mama rūpaṃ.

b. ANUKAMPAKĀ YE KUSALĀ VADEYYUN 'ti ye anukampa-
nasilā kāruṇikā parahitapaṭipattiyaṃ kusalā nipuṇā buddhā-
dayo yaṃ vadeyyuṃ tad eva vadāmīti adhippāyo.

I. 5.

1. a. Tattha tirokuḍḍesu 'ti kuḍḍānaṃ parabha-

gesu tiṭṭhantīti nisajjādipaṭikkhepato ṭhānakappana-
vacanam etaṃ gahapākāra kuḍḍānaṃ parato bahi evaṃ
tiṭṭhantīti attho.

b. Saṃdhisīṅghāṭakesu cā 'ti saṃdhisu ca
sīṅghāṭakesu ca. saṃdhiyo 'ti catukonāracchāgharasam-
bhittisam-
dhi-ālokasam-
dhiyo pi vuccanti. sīṅghāṭake 'ti
konāracchā. dvārabāhāsu tiṭṭhantīti nagara-
dvāra gharadvārānaṃ bāhā nissāya tiṭṭhanti.

I. 10.

10. c. Doṇinimmiṇjanan 'ti visandamānatelaṃ miñja-
kaṃ.

I. 11.

3. a. Yo so purato gacchatī ti pi pāṭho.

b. Catukkamenā 'ti catuppadena.

4. b. Suvaggitenā 'ti sundaragamanena vā turamgama-
nena.

5. b. Migamandalocanā 'ti migī viya mandakkhipātā.

d. Bhāgaddhabhāgenā 'ti bhāgassa addhabhāgena attanā
laddhakotṭhāsato addhabhāgadānena hetubhūtena sukhī ti
sukhīni līṅgavipallāsena h' etaṃ vuttaṃ.

6. c. Paricārinīti (sic) dibbesu kāmaguṇesu attano
indriyāni ito c' ito ca yathā sukhaṃ cārenti. parijanehi vā
attano puññānubhāvanissandena pāricariyaṃ kārenti.

f. Mayam sussāma naso (sic) 'va sandhinto¹ (sic) 'ti mayam
pana dinno (sic) ātape pakkhitto naḷo viya sussāma khup-
pipāsāhi aññaṃaññaṃ daṇḍābhigghāṭena ca sukkhavisukkhā
bhavāmā 'ti.

7. a. Kis sayānan 'ti kīdisaṃ sayanaṃ. Kis sayānā 'ti
ke ci paṭhanti kīdisī sayanā kīdisa sayane sayatha 'ti attho.

b. Kathaṃ hi yāpethā 'ti pi pāṭho.

d. Sukhaṃ virāgāyā 'ti sukhahetuno puññassa akaraṇena
sukhaṃ virajjhivā virādhavā. Sukhassa virāgenā 'ti keci
paṭhanti.

¹ D. 'van dhitto (ditto ?)

8. *c.* Tattha NA DĀTĀ (D. dhā°) HOMĀ 'ti dātā suhitā (D. su hi gātītā) na homa.

d. Dhatādimhamhase (*sic*) (C. dhādimhase 'ti) 'ti na ruceāma na ruciṃ uppādema na taṃ mayam attano ruciyā pivissāmā 'ti attho.

10. *b.* CIRAM GHĀYARE DAYHAMĀNĀ 'ti khudādihetukena dukkhagginā akataṃ vata ambehi kusalam kataṃ pāpan 'ti ādinā pavattamānena vippatīsāragginā dayhamānā ghāyanti anutthunantīti attho.

11. *a.* ITTARAN 'ti nacirakālāṭṭhāyi aniccam vipariṇāma-dhammaṃ. ITTARAM IDHA JĪVITAM 'ti idhā manussaloke sattānaṃ jivitaṃ pi ittaraṃ parittaṃ appakaṃ tenāha bhagavā yo ciraṃ jivati so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo vā 'ti.

12. *c.* TE DĀNE sabbakālaṃ NAPPAMAJJANTI SUTVĀ ARAHATAṃ VACO 'ti arahataṃ buddhādinam ariyānaṃ vacanaṃ sutvā 'ti attho.

I. 12.

1. *b.* Samsāre paribbhāmanto satto porāṇassa kammaṃsa parikkhīṇattā jajjaribhūtaṃ san tanuṃ attano sarīraṃ hitvā gacchati yathā kammaṃ gacchati. punabbhavavasena uppajjati attho.

2. *d.* TATO (*sic*) so TASSA YĀ GATĪTI yadi pi matamata-sattā² na uppajjanti matassa pana katokāsassa kammaṃsa vasena sā gati pāṭikaṅkhā taṃ pūti-anantaram eva gato na so na purimañātinaṃ ruditaṃ paridevitaṃ vā paccāsimsati nāpi yebhuyyena purimañātinaṃ ruditena kāci atthasiddhīti adhippāyo.

3. Tattha ANABBHITO 'ti anabbhito ehi mayhaṃ puttabhāvaṃ upagacchā 'ti evaṃ apakkosīti.

II. 1.

1. *b.* Tattha DHAMANISAMTHITĀ 'ti nimmaṃsalohitattāya sirājālāvijātatattā UPPHĀSULIKE 'ti uggataphāsulike. KISIKE ti kisā sarīre pubbe pi kiseti vatvā puna kisikā 'ti vacanaṃ

¹ D.—C. dhātā.

² D. matā°.

aṭṭhicammanahārūmattasarīratāya ativiyaṅkisaḥbhāvadassanattam vuttam.

7. c. Tattha BHIKKHŪNAN 'ti bhikkhuno. vacanavipallāsena h' etam vuttam. ĀLOPAṀ BHIKKHUNO DATVĀ 'ti keci pathanti. ālopan 'ti kevalam ekālopaṁ attam bhojanam 'ti attho. PĀṆIMATTAN CA COLAKAN 'ti ekahattappamānam colakhaṇḍan 'ti attho.

8. a. THĀLAKASSA CA PĀṆIYAN 'ti eka thālakapūraṇamattam udakam. . . .

13. a. Tattha UPAKAṆḌAKIN 'ti upakaṇḍakajātam.¹ . . .

b. APPAṬICCHAVIN 'ti chinnaḥbhinnasarīracchavin. . . .

c. DUGGATAN 'ti duggatigatam.

16. c. So kira Nandarājā amhākaṁ satthu mahāsāvako Mahākassapatthero ahosi. tassa aggamahesi Bhaddakāpilā 'ti nāma. ayaṁ pana Nandarājā dasavassasahassāni sayam dibbavatthāni paridahanto sabbam eva attano vijitam Uttarakurusadisam karonto āgatānam manussānam dibbānam dibbadussāni adāsi tay idam dibbavatthasamiddham saṁdhāya ayaṁ peti āha. YĀVATĀ NANDARĀJASSA VIJITASMIN PAṬICCHĀDĀ 'ti tattha vijitasmim 'ti ratṭhe PAṬICCHĀDĀ 'ti ca vatthāni tāni hi paṭicchādenti etehi paṭicchādā 'ti vuccanti.

20. b. APPAṬIGANDHIYĀ 'ti paṭikkulagandharahitā surabhi-gandhā. VĀRIKĪṆJAKKHAPŪRITĀ 'ti kamalakuvalayādinam kesarasamchannena vārinā pariṇṇā.

II. 2.

3. a. KHELAN 'ti niṭṭhubhanam. SIṄGHĀṆIKAN 'ti matthaluṅgato vissanditvā nāsikāya nikkhamamalam. SILESUMAN 'ti semham. VASAṆ CA DAYHAMĀNĀNAN 'ti cittaḥkāya dayhamānānam kalebarānam vasātelaṇ ca.

5. d. NĪLAMAṆCAPARĀYANĀ 'ti susāne chaḍḍitamālā² mañcasayanā. atha vā NĪLĀ 'ti chārīkaṅgarābahulā susānabhūmi adhiṇṇetā tay' eva mañcam viya adhisayanā 'ti attho.

II. 3.

5. d. KENĀSĪ PAṀSUKUṬṬHITĀ 'ti kena kammunā saṁkāra-paṁsūhi uguṇṭhitā sabbaso okiṇṇasarirā ahū 'ti attho.

¹ C. upakaḍḍha°.

² C. °malā°.

6. *a.* SĪSAM NAHĀTĀ 'ti sarīraṃ nahātā ADHIMATTAN 'ti adhikātaram. SAMALAMKATARĀ 'ti sammā atisayena alamkatā 'ti. ADHIMATTĀ 'ti vā pāṭho. ativiyamattā mānamadamattā mānanissitā 'ti attho. TAYĀ 'ti bhotiyā.

7. *b.* SĀMIKENA SADDHIṀ ĀMANTAYĪTĪ sāmikena saddhiṃ allāpasallāpavasena kathesi.

9. *d.* KHAJJASI KACCHUYĀ¹ 'ti kacchurogena khādīyasīti attho.

10. *a.* BHESAJJAHĀRĪTĪ bhesajjahāriniyo osadbiḥārikāyo. UBHAYO 'ti duve tvañ ca ahañ cā 'ti attho. VANANTAN 'ti vanam.

c. TVAÑ CA BHESAJJAM AHĀRĪ ti² tvaṃ vejjeḥi vuttam attano upakārāvahaṃ bhesajjam āhari.

d. AHAÑ CA KAPIKACCHUNO 'ti ahaṃ pana kapikacchuphalāni dupphassaphalāni āharim. kapikaccha (*sic*) 'ti vā sayamguttā vuccati tasmā sayamguttāya pattaphalāni āharantīti attho.

11. *b.* SEYYAM TY ĀHAM SAMOKIRIN 'ti tava seyyam ahaṃ kapiphalapattehi samantato avakiri.

13. *a.* SAHĀYĀNAN 'ti mittānaṃ SAMAYO 'ti samāgamo NĀTĪNAN 'ti bandhūnaṃ SAMĪTIN 'ti saṃnipāto.

c. ĀMANTITĀ 'ti maṅgalakiriyāvasena nimantitā.

d. SASĀMĪ ti sapatikā saha bhattunā 'ti attho. NO CA KHO AHAM KHO (*sic*) 'ti no ca kho ahaṃ āmantitā āsin 'ti yojanā.

14. *b.* DUSSAM TY ĀHAN 'ti dussan te ahaṃ. APĀNUDIN 'ti corikāya avaharim aggahesiṃ.

16. *b.* PACCAGGHAN 'ti abhinavaṃ mahagghaṃ vā. ATHĀRESIN³ 'ti khiṇi.

17. *b.* GŪTHAGANDHINĪTĪ gūthagandhagandhinī karīsa-vāyini.

18. *d.* YAM GEHE VIJJATE DHANAN 'ti yaṃ gehe dhanam upalabhati⁴ taṃ tuyhaṃ mayhaṃ ñāti-amhākam UBHINNAM SAMAKAM tulyam eva āsi.

19. *a.* SANTESU 'ti vijjamānesu.

¹ D. khajjuyā.

³ C. āthā.^o

² D. bhesajjahārīti.

⁴ C. upalabheti.

b. DĪPAṆ 'ti patitṭṭhaṃ puñṇakammaṃ saṃdhāya vadati.

20. a. Tattha TAD EVĀ 'ti tadā evaṃ. mayhaṃ manu-
ssattaḃhāve ṭhitakāle yeva. tath' evā 'ti vā pāṭho.

b. . . . PĀPAKAMMAṆ 'ti ādi vuttaṃ pāpakammāniti pāḷi.

21. a. Tattha VĀMATO MAṃ TVAṃ PACCESĪTI vilomato maṃ
tvam avagacchasi tuyhaṃ hitesī na paccanikakārīnī katvā
maṃ gaṇbāsi.

b. MAṃ USŪYASĪTI mayhaṃ issayasi mayhaṃ issaṃ
karosi.

22. c. . . . PARIVĀRENTI paribhuñjante. IME 'ti hi liṅga-
vipallāseṇa vuttaṃ.

23. a. IDĀNI BHŪTASSA PITĀ 'ti idāni bhūtassa mayhaṃ
puttassa pitā kuṭumbiko ĀPANĀ āpanato imaṃ gehaṃ ehi
āgamissati.

d. MĀ SU TĀVA ITO AGĀ 'ti ito gehassa pacchā vatthuto
mā tāva agamāsīti anukampanā āha.

24. c. d. Tattha KOPĪNAM ETAṃ ITTHĪNAṆ 'ti etaṃ naggā-
dubbhaṇṇatādikaṃ paṭicchādetabbatāya itthīnaṃ kopīnaṃ
rundhamānaṃ. MĀ MAṃ BHŪTAPITĀDDASĀ 'ti tasmā bhū-
tassa pitā kuṭumbiko mā maṃ addakkhīti lajjamānā 'va
vadati.

25. a. b. Tattha CATTĀRO BHIKKHŪ SAṄGHATO CATTĀRO
PANA PUGGALĀ 'ti bhikkhusaṃghato saṃghavasena cattāro
bhikkhū puggalavasena cattāro bhikkhū 'ti evaṃ aṭṭha
bhikkhū yathā ruciṃ bhojetvā taṃ dakkhiṇaṃ mama ādisi
mayhaṃ pattidānaṃ dehi.

35. b. VASAVATTĪNAṆ 'ti dibbena ādhipateyyena attano
vasaṃ vattentānaṃ.

36. a. SAMŪLAN 'ti salobhadosaṃ lobhadosā hi mac-
chariyassa mūlaṃ nāma.

II. 4.

1. a. b. Tattha KĀLĪ ti kālavaṇṇā jbhāmaṇḡārasadisā ahosi.
PHARUSĀ 'ti kharattā. BHĪRUDASSANĀ 'ti bhayānakadassanā
sappaṭibhayākārā. bhīrudassanā 'ti (?) vā pāṭho. bhāriya-
dassanā dubbhaṇṇatādinā duddasikā 'ti attaho.

c. PIṄGALĀ 'ti piṅgalalocanā. KĀLĀRĀ 'ti kalāradantā.

II. 6.

1. Tattha KAṆHĀ¹ 'ti Vāsudevagottenālapati. KO ATTHO SUPINENA TE 'ti supinena tuyhaṃ kā nāma vuddhi. SAKO BHĀTĀ 'ti sodariyo bhātā. HADAYAN CA CAKKHUṆ CA DAKKHINAN 'ti hadayena me 'va dakkhiṇacakkhu nāma sadiso 'ti attho. TASSA VĀTĀ BALĪYANTĪTI tassa aparāparam uppajjamānā ummādavātā balavanto hontīva byanti (*sic*) abhibhavanti. JAPPATĪTI sasam me dethā 'ti vippalapati. KESAVĀ 'ti so kira kesānaṃ sobhanānaṃ atthitāya KESAVO 'ti vohariyati tena tam nāmena ālapati.

3. b. DVĀRAKAN 'ti Dvāravatīnagaram.

7. a. Tattha NĀTĪTI kaniṭṭham ālapati. ayaṃ c' ettha attho mayhaṃ piyaṇāti yaṃ atimadhuraṃ attano jīvitaṃ tam vijahissasi maññe yo appatthetabbam patthesiti.

11. c. PAHŪTADHANADHAÑÑĀSE² ti tiṇṇaṃ catuṇṇaṃ vā samvaccharānaṃ atthāya nidahitvā ṭhapetabbassa niccayapariiccayabhūtassa dhanadhaññassa vasena apariyanta-dhanadhaññā.

12. c. ETE ti yathāvuttakhattiyādayo AÑÑĀ 'ti anantarā evavaṇṇabhūtā Ambaṭṭhādayo. JĀTIYĀ 'ti attano jātini-mittam ajarāmaranā nāhesun 'ti attho.

13. a. MANTAN 'ti vedaṃ. PARIVATTENTĪTI sajjhāyanti vācenti ca. atha vā parivattentīti anuparivattentā homaṃ karontā japanti.

b. CHAḤAṆGAN 'ti sikkhā-kāvya-nirutti-vyākaraṇa-jotisattha-chandādhīti samkhātehi chahi aṅgehi yuttam. BRAHMACINTITAN 'ti brāhmaṇānaṃ atthāya brāhmaṇacintitam kathitam.

c. VIJJĀYĀ 'ti brāhmaṇasadisavijjāya samannāgatā pi.

20. c. ANVESI anudesi.

II. 7.

4. a. Tattha DASAṆṆĀNAN 'ti Dasanṇaratṭhassa evaṃ nāmakānaṃ ca rājūnaṃ. ERAKACCHAN 'ti tassa nagarassa nāmaṃ.

¹ C. oṇho.

² D. oñose.

5. *a.* Tattha SAKAṬAVĀHĀNAN 'ti vīsatikkhāriko vāho so sakaṭan 'ti pavuccati. tesam sakaṭavāhānam asīti hiraṇṇassa kahāpaṇassa me ahoṣīti yojanā.

10. *c.* Yo SAṂYAMO so VINĀSO 'ti lobhādivasena yaṇi saṁyamanam kassaci pi adānam so imesam sattānam vināso nāma petayoniyam nibbatapetānam mahāvyaśanassa hetubhāvato yo VINĀSO so SAṂYAMO 'ti iminā yathā vuttassa sattassa ekantikābhāvam vadati.

11. *a.* Tattha SAṂYAMISSAN 'ti sayam pi dānādipuṇṇa-kiriyato saṁyamanam saṁkopam akāsim.

17. *d.* UPACCHĀPI PHALĀYITAN (*sic*) 'ti uppatitvā ākāseṇa gacchantaṇam pi mokkho natthi yevā 'ti attho. upeccā 'ti pi pāḷi. ito vā etto vā palāyante tumhe 'nubandhissatīti adhippāyena upecca saṁceicca palāyantaṇam pi tumhākam tato mokkho natthi.

18. *a.* MATTEYYĀ 'ti mātu upatṭhānakarā tathā petteyyā 'ti veditabbo.

II. 8.

1. *a.* Tattha PABBAJITO 'ti samaṇo. Rājā kira tam naggattā ca muḍattā pi naggo samaṇo ayan 'ti saṁnāya NAGGO KISO PABBAJITO sīti ādim āha.

b. Tassa KISSA HETŪ 'ti kiṃ nimittam.

d. SABBENA VITTAṀ PAṬIPĀDAYE TUVAN 'ti patiyā upakaraṇa-bhūtaṃ vittaṃ sabbena bhāgeṇa tuyham ajjhāsayānurūpaṃ sabbena vā ussāheṇa paṭipādeyya tadā kātuṃ mayam app eva sakkuneyyāma tasmā ācikkha me tam etaṃ tava āga-manakāraṇam mayham katthehīti attho.

2. *a.* Tattha DŪRAGHUṬṬHAN 'ti dūrato evaṃ tulāsaṃ-kitanavasena ghoṣitaṃ sabbattha vissutaṃ pākāṭan 'ti attho.

b. APPHAKO 'ti addho mahāvibhavo. DĪNO 'ti nihīnacitto adānājjhāsayo. tenāham ADĀTĀ GATHITAMANO ĀMISASMIN 'ti kāmāmise laggacitto gedham āpanno.

3. *a.* So SŪCIKĀYA KILAMITO 'ti so aham vijjhanatthena sūcisadisatāya sūcikāya laddhanāmāya jighacchāya kilamito nirantaram vijjhamāno. KILAMATHO 'ti ice evaṃ vā pāṭho.

4. *c.* UPAKKHATAN 'ti sajjitam. PARIVISANTĪTI (*sic*) bho-jayanti.

5. *d.* SADDHĀYITAN 'ti saddhāyitabbam HETUVAHE 'ti hetuyuttam vacanam.

8. *a.* PARIVISAYĀNĀ 'ti bhojetvā.

9. *a.* NIPATITVĀ 'ti nikkhamitvā.

c. ĀROCAYI PAKATIM TATHĀGATASSĀ 'ti idam dānam bhante aññataram petam saṃdhāya katan 'ti pakatipavuttiṃ bhagavato arocesim.

II. 9.

Tatrāyaṃ saṃkhepakathā.

Ye te Uttaramadhurādhipatino rañño Mahāsāgarassa puttā Upasāgaram paticca Uttarāpathe Kaṃsabhoge Asitañjanigāme Mahākamsassa dhītāya Devagabbhāya kucchiyaṃ uppannā Añjanadevī Vāsudevo Baladevo Candadevo Suriyadevo Aggidevo Varuṇadevo Ajjuno Pajjuno Ghatapaṇḍito Aṅkuro cā 'ti Vāsudevādayo dasa bhātikā 'ti ekā-dasa bhātikā khattiyā. tesu Vāsudevādayo bhātaro Asitañjananagaram ādim katvā Dvāravatīpariyosānesu sakala-Jambudīpesu tesatthiyā nagarasahasseṣu sabbe rājāno cakkena jīvitakkhayaṃ pāpetvā Dvāravatiyaṃ vasamānā rajjaṃ dasa koṭṭhāse katvā vibhajimsu. bhaginim pana Añjanadevim na sarimsu. puna saritvā ekādasa koṭṭhāse karomā 'tiutte tesam sabbakanittho Aṅkuro nāma mama koṭṭhāsam tassā detha aham vohāram katvā jīviṣṣāmi tumhe attano attano janapadesu suṅkam mayham vissajjethā 'ti āha. te sādhu 'ti saṃpatīcchitvā tassa koṭṭhāsam bhaginīyā datvā nava rājāno Dvāravatiyaṃ vasimsu. Aṅkuro pana vaṇijjaṃ karonto niceakālam mahādānam deti. tassa pan' eko dāso bhaṇḍāriko atthakāmo ahosi. Aṅkuro pasan-namānaso tassa ekam kuladhītaram gahetvā adāsi. so putte gabbhagate yeva kalam akāsi Aṅkuro tasmim jāte tassa pituno dinnam bhattavetanam adāsi. atha tasmim dārake vayappatte dāso na dāso 'ti rājakule vinicchayo uppajji tam sutvā Añjanadevī dhenūpamaṃ katvā mātubhujissāya putto pi bhujisso evā 'ti dasavyato mocesi. dārako pana lajjāya tattha vasitum avisahanto Bheruvanagaraṃ gantvā tattha aññatarassa tantavāyassa dhītaram gahetvā tantavāyasippena jīvitam kappesi.

Tena samayena Bheruvanagare Asayhamahāseṭṭhi nāma samañabrāhmaṇakapaṇḍhikavanibbakayācākānaṃ mahādānaṃ deti. so tantavāyo seṭṭhino gharaṃ ajānantānaṃ pītisomanassajāto hutvā Asayhasetṭhino nivesanaṃ dakkhiṇaṃ bāhuṃ pasāretvā dassesi. ettha gantvā laddhabbaṃ labhantū 'ti. tassa kammaṃ pāliyaṃ yeva āgataṃ.

So aparena samayena kālaṃ katvā Marubhūmiyaṃ aññatarasmiṃ nigrodharukkhe bhummadevatā hutvā nibbatti tassa dakkhiṇahattho kāmadaḍḍaḥ ahoṣi. tasmīṃ yeva Bheruve aññataro puriso Asayhasetṭhino dāne vyāvato assaddho appasanno micchādītṭhiko puññakiriyaṃ anādaro kālaṃ katvā tassa devaputtassa vasanaṭṭhānassa avidūre peto hutvā nibbatti. tena ca katakammaṃ pāliyaṃ yeva āgataṃ. Asayhamahāseṭṭhi pana kālaṃ katvā Tāvatiṃsabhavane Sakkassa devarañño saṃvayataṃ upagato.

Atha aparena samayena Aṅkuro pañcali sakataṣaṭeḥi bhaṇḍaṃ ādāya aññataro pi brāhmaṇo pañcali sakataṣaṭeḥi dve janā sakataṣaḥassehi Marukantāramaggaṃ paṭipannā maggamūlā hutvā bahudivase tatth' eva vicarantā parikkhīṇaṭṭhānā ahesuṃ. Aṅkuro assaḍḍutehi catūsu disūsu pāniyaṃ maggāpesi. atha so kāmadaḍḍahattho yakkho taṃ tesuṃ vyasanappattiṃ disvā Aṅkurena pubbe attano kataṃ upakāraṃ cintetvā handa dāni imassa mayā avassayena bhavitabbaṃ 'ti attano vasanaṭṭhānāyukhaṃ dassesi. so kira vaṭṭarukkho sākhaṇḍapaṇṇaṃ ghanapālāso sandacchāyo anekasaḥassapāroho āyāmena vitthārena ubbedhena ca yojanaparimāṇo ahoṣi. taṃ disvā Aṅkuro haṭṭhatuṭṭhotassa heṭṭhākhandhāvāram bandhāpesi. yakkho attano dakkhiṇahatthaṃ pasāretvā paṭhamāṃ tāva pāniyena sabbāṃ janāṃ saṃtappesi. tato yo yo yaṃ yaṃ icchati tassa tassa taṃ taṃ adāsi. evaṃ tasmīṃ mahājāne ānāvidhena annapānā dīnā yathākāmaṃ saṃtappite vūpasante maggaparissame so brāhmaṇavāṇiṇo ayoniso ummajanto evaṃ cintesi dhanalābhāya ito Kambojaṃ gantvā mayā kiṃ karissāma imaṃ eva pana yakkhaṃ yena kenaci upāyena gaḥetvā yānaṃ āropetvā amhākaṃ nagaraṃ eva gamissāma 'ti. evaṃ pana cintetvā taṃ atthaṃ Aṅkurassa kathento. . . . gāthādvayaṃ āha.

1. *b.* DHANAHĀRAKĀ 'ti bhaṇḍavikkayaena laddhadhana-hārino. . . .

d. NĪYĀMASE 'ti nayissāma.

2. *b.* SĀDHUKENĀ 'ti yācanena PASAYHĀ 'ti abhibhavitvā balakkārena.

6. *c.* Tattha SAMŪLAṃ PI TAṃ ABBUYHĀ 'ti taṃ tattha saha mūlena samūlaṃ pi abbūheyya uddhareyyā 'ti attho.

8. *d.* ADUBBHAPĀNĪTĪ ahimsakahattho hatthasamyato PAHATE MITTADUBBHIN 'ti taṃ mittadubbhipuggalaṃ dahati vināseti.

9. *c.* ALLAPĀṆIHATO POSO 'ti allapāṇi nāma upakārakiri-yāya allapāṇinā dhotahatthena pubbakārinā heṭṭhā vuttanayena hato bādhito tassa vā pubbakārino bādhanena hato allapāṇinā akataññupuggalo.

11. *b.* HAṆ 'ti asabane nipāto NA SUPPASAYHO 'ti appa-dhamasiyo.

12. *b.* PAÑCADHĀRO 'ti pañcahi aṅgulihi parehi kāmīta-vatthūnaṃ dhārā ekassa santīti pañcadhāro MADHUSSAVO 'ti madhurasavissandako.

16. *a.* ĀVESANAN 'ti gharaṃ kammakaraṇasālā vā.

17. *b.* VANIBBAKĀ 'ti vaṇṇidipakā ye dāyakassa puñña-phalādīnaṃ ca guṇakittanādimukhena attano atthikabhāvaṃ pavedentā vicaranti.

23. *a.* ASAYHASĀHINO 'ti aññehi maccharīhi lobhābhibhūtehi sahitaṃ asakkuneyya pariccādivibhāgassa sappurisassa madhurassa sahanato Asayhasāhino. AṅGĪRASASSĀ 'ti aṅgato nikkhamanajutissa. raso 'ti hi jutiya adhivacanam.

c. SUTAN CA ME VESSAVANASSA SANTIKAN 'ti api ca kho upatṭhānaṃ gatena Vessavanamahārājassa santike sutam etaṃ mayā.

25. *c.* PAṬṬHĀPAYISSĀMĪ ti pavattessāmi.

27. *a.* Tattha KUṆḍĀ 'ti kuṇitā patikuṇitā anujubhūtā.

b. KUṆḍALĪKATAN 'ti mukhavikārena vikucitaṃ saṃkuṇḍitam. PAGGHARANTĪ ti asuciṃ visandanti.

28. *b.* GHARAM ESINO 'ti gharam āvasantassa gahaṭṭhassa.

32. *b.* PARAPATTIYAṃ parena pāpetabbaṃ sādhetabbaṃ kareyya. . . .

37. *c.* SANTĀNĪTĪ parissamasampattāni¹ YOGGĀNĪTĪ

¹ C. parissamappattān'.

rathayugavāhanakā. ITO YOJENTU VĀHANAN 'ti ito yoggā samūhato yathā ruciṃ taṃ gaheṭvā vāhanam yojentu.

38. c. ITI SU 'ti nipātamattaṃ. . . . KAPPAKĀ 'ti nahā-pikā SŪDĀ 'ti bhattakārā. MĀGADHĀ 'ti gandhino.

42. d. SURIYASS UGGAMANAM PATI ti suriyassa gamana-velāya.

44. a. Tattha NA SABBAVITTĀNĪ ti saviññānakāviññānakapabbhedāni sabbāni vittūpakaraṇāni dhanānīti attho. PARE 'ti parasmim parassā 'ti attho. NA PPAVECCHATI na dadeyya dakkhiṇeyyo laddhā 'ti katvā kiṃ ci asesetvā sabbasāpateyya-pariccāgo na kātabbo 'ti attho.

50. Taṃ sutvā Āṅkuro Dakkhiṇapathaṃ gantvā Damiḷa-visaye samuddassa avidūratthāne mahatiyo dānasālāyo kārāpetvā mahādānāni pavattento yāvatāyukaṃ tthatvā kāyassa bhedaṃ paraṃ maraṇā Tāvatiṃsabhavane nibbatti. tassa dānavibhūtiṃ saggūpapattiṃ 'ca dassento saṃgītikārā . . . gāthā āhaṃsu.

51. a. TISAHASSĀNI SŪDĀNAN 'ti ea paṭhanti.

c. PĀVATĀ ussukkaṃ āpannā.

52. d. KAṬṬHAM PHĀLENTI MĀṆAVĀ 'ti nānappakārānaṃ khajjabhojjanādi-āhāravisesānaṃ pacanāya alaṃkatapaṭi-yattā taruṇamanussā kaṭṭhāni phāleṃti vidāleṃti.

53. d. VIDHĀ 'ti vidhātābbāni bhojanayogāni kaṭukabhaṇḍāni piṇḍentīti pi savanavasena yojenti.

54. d. DABBIGĀHĀ 'ti kaṭacchugāhikā UPAṬṬHITĀ 'ti parivesanatthānaṃ upagantvā tthitā hontī.

55. d. VITTIṀ KATVĀ 'ti gāravabahuṃānayogena cittena karitvā pūjetvā.

68. a. CODITO BHĀVITATTENA 'ti pāramiparibhāvitāya ariyamaggabhāvanāya bhāvitattena sammāsambuddhena codito.

d. Tattha DAKKHIṆEYYENA SUṢṢATAN 'ti yaṃ dakkhiṇeyyena suññattaṃ rittakaṃ virahitaṃ tadā mahādānaṃ tasmā kiṃ mayhaṃ tena dānenā 'ti attano dānapuññaṃ dānaṃ hīleṃto vadati.

70. a. UJJHAṅGALE 'ti ativiyathaddhabhūmibhāge. upare 'ti keci vadanti.

72. c. Tattha SAMMĀDHĀRAṀ PAVECCHANTĪ ti (sic) vuṭṭhi-

dhāraṃ¹ sammad eva pavattente addhamāsaṃ anudasāhaṃ anupañcāhaṃ deve vassante 'ti attho.

73. *b.* TĀDĪSŪ 'ti iṭṭhādīsu tādīlakkaṇapattesu.

c. KĀRAṆ 'ti līṅgavipallāsaṇa vuttam upakāro 'ti attho.

II. 10.

1—2. Imā dve gāthā saṃgītikārehi idha ādito ṭhapitā.

1. *d.* Tattha BHĪRUDASSANĀ 'ti bhayānakadassanā bhīrudassanā (?) 'ti vā pāṭho. bībhacchabhīrudassanā 'ti attho.

2. *b.* YĀVA BHUMMĀVALAMBARE 'ti yāva bhūmi 'v olambanti.

3. *f.* PĀNĪYĀYĀ 'ti pāṇiyatthāya āhiṇḍantiyā me pāṇiyaṃ dehi bhante 'ti yojanā.

7. *d.* PAVECCHATĪti deti. . . . idam pana dutiyapetavatthum dutiyasaṃgītiyaṃ pana saṃgahaṃ ārūhan 'ti datṭhabbam.

II. 11.

4. *a.* Tattha SATTĀ 'ti vibhattilopena niddeso nissakke vā etaṃ paccattavacanam. VASSASATĀ 'ti vassasatato sattahi vassasatehi uddham tvam idhāgatā imam vimānaṃ āgatā idhāgatāya tuyham satta vassasatāni hontīti attho.

6. *b.* THERIN 'ti thāvarin 'ti chinnakhinnan 'ti attho.

II. 12.

2. *d.* PUṇḍarīkasamogatā 'ti setapadumehi ca samokiṇṇā.

3. *a.* SURABHĪ SAṃPAVĀYANTĪti sammad eva sugandham vāyati pokkharanīti adhippāyo.

c. HAṃSAKOṆCĀBHĪRUDĀ 'ti haṃsehi ca koṇcehi ca abhināditā.

4. *b.* NĀNĀSARAGAṆAYUTĀ 'ti nānā vividhavihaṃgavibhīrudasaṃmūhayuttā². . . .

7. *a.* KAMBUKĀYŪRADHARĀ 'ti saṅkhavalayakāyūravibhūsitā KAṆCANĀCELAVIBHŪSITĀ 'ti suvaṇṇavatthamaṃsakasamalamakatakesahatthā.

8. *a.* KADALĪMIGASAṃCHANNĀ 'ti kadalīmīgacammaṃpaccat-

¹ D. vuddhi°.

² D. °bhu°.

tharaṇatthā. SAṂJĀ 'ti¹ saṁṭhitā sayituyuttarūpā. GOṆAKA-SAMṬHITA 'ti dighalomakena javena saṁṭhitā 'ti.

10. b. SADDALĒ 'ti taruṇaṭiṇasaṁchaye. SUBHE 'ti suddhe SUBHE 'ti vā tassā ālapanam.

c. SA KAṆṆAMUṆḌO 'ti khaṇḍitakaṇṇo chinnakaṇṇo.

11. a. KHĀYITĀ āsiti khāditā ahosi.

b. AṬṬHISAMKHALIKĀ KATĀ 'ti aṭṭhisamkhalitamattā katā.

12. a. AṄGAPACCAṄGAN (?) 'ti paripuṇṇasabbaṅgapaccaṅ-gavati.

15. a. Tattha CHANNAN 'ti etaṁ na yuttaṁ. N'ETAṁ PAṬI-RŪPAN 'ti tass' eva vacanam YAN 'ti kiriyāparāmasanaṁ ATICARĀSĪRI. aticarasi ayam eva pātho. yaṁ maṁ tvaṁ aticarasi tattha yaṁ aticaraṇaṁ n'etaṁ channaṁ n'etaṁ paṭirūpan 'ti attho.

II. 13.

3. b. SAṂPANNACARAṆO 'ti silasaṁpadāya indriyesu gutta-dvāratā bhojane mattaṇṇutā jāgariyānuyogo satta saddham-mā cattāri rūpāvacarajjhānānīti imehi paṇṇarasehi cara-ṇasaṁkhatehi guṇehi saṁpanno samannāgato caraṇasam-panno 'ti attho.

d. Ye tatthāsuṁ samāgatā 'ti vā pātho.

7. a. Tattha CHALASĪTISAHASSĀNĪTI chasahassādhika-asīti-sahassānīti chasahassādhika-asītisahassasaṁkhā.

11. a. Tattha ĀRUME 'ti attani ITTHIBHŪTĀYĀ 'ti itthibhā-vaṁ upagatāya DĪGHARATTĀYĀ 'ti dīgharattaṁ. ayaṁ h'ettha adhippāyo itthibhūtāya attani sabbakālaṁ itthi yeva hoti udāhu purisabhāvaṁ pi upagacchatīti. YASSĀ ME ITTHIBHŪ-TĀYĀ 'ti yassā mayhaṁ itthibhūtāya evaṁ tāva bahu saṁ-sāre mahesibhāvaṁ mahāmuni tvaṁ bhāsasi kathesīti attho. ā hu me itthibhūtā 'ti pātho. tattha ā 'ti anusara-natthe nipāto. hu me 'ti sayam anussaritaṁ aṇṇātam idaṁ mayā itthibhūtāya itthibhāvaṁ upagatā evaṁ mayhaṁ ettakaṁ kālaṁ aparā 'va anuppatti ahosi. kasmā. yassā me itthibhūtāya sabbesaṁ anupubbena mahesittam akārayi tvaṁ mahāmuni saṁsāre bahuṁ tāpesīti yojanā.

12. Tenāha bhagavā. anamataggāyaṁ bhikkhave saṁ-

¹ C. sajjhā 'ti.

sāre pubbā koṭi na paññāyati avijjānivaranaṇaṇaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ saritabbā na 'ti.

19. *a.* ABHĀVETVĀ 'ti vadḍhetvā bruhetvā. ābhāvetvā 'ti keci paṭhanti tesam ākāro nipātamattam.

III. 1.

1. *c.* PUBBAḍḍHAPETO VĀ 'ti kāyassa purimaḍḍhena apeto viya apetayoniko devaputto viya.

2. *a.* Tattha CUNDATTHIKAN (!) 'ti evaṃ nāmakam gāmaṃ. ANTARE VĀSABHAGĀMAṃ BĀRĀNASIYĀ SANTIKE 'ti Vāsabhagāmassa Bārānasiyā ca majjhe. antarāsaddayogena h'etaṃ sāmī-attho upayogavacanam. Bārānasiyā santike hi so gāmo 'ti ayaṃ h'ettha attho.

3. *d.* PĪTAKAṆ CA YUGAṃ ADĀ 'ti pītakaṃ suvaṇṇavaṇṇaṃ ekam vatthayugaṇ ca adāsi.

4. *d.* THĀNE 'ti thānaso taṃ khaṇaṃ yeva.

6. Tattha SĀHUNNAVĀSINO 'ti chinnabhinnapilotikakhaṇḍaṇivasanā. KESANIYĀSINO 'ti keseh' eva paṭicehādītakopīnā.

7. *d.* BHŪMIYAṃ PAṬISUMBHITĀ 'ti tātā eva pucchāya (? mu°) uppattiyaṃ thatvā avakhattamattikā piṇḍā viya visutthā paṭhaviyaṃ patitā.

8. *a.* TATTHĀ 'ti gataṭṭhāne BHŪMIYAṃ PAṬISUMBHITĀ 'ti pāpate patitā viya jighacchādīdukkhena thātum asamattha-bhāvena bhūmiyaṃ patitā. tattha vā gataṭṭhāne ghāsādiṇaṃ alābhena chinnāsā hutvā kenaci paṭimukhaṃ sumbhitā patitā viya bhūmiyaṃ patitā hontīti attho.

9. *d.* DĪPAṆ 'ti paṭiṭṭhaṃ puññaṇ 'ti attho.

11. *d.* PAṬIGGAHE 'ti gaṇhanake.

12. *b.* Idāni no na kiñci upakappatīti adhippāyo. na dāsiyo tān' evābharaṇāni no 'ti etthāpi es' eva nayo. tattha no 'ti ambhākam. TE 'ti gharādiḥ aṇṇo 'ti apare PARIHĀRENTĪTI paricaranti. paribhogā 'ti vasena niyogaṃ karontīti attho.

13. *a.* Tattha VEṆIṃ VĀ 'ti veṇi veṇijātikā vilivakārā naḷakārā hontīti attho. VĀ saddo aniyamattho. AVAṆṆĀ 'ti avaññeyyā avajānitabbā. vuttaṃ hoti vambhanā 'ti vā pāṭho. parehi bādhanīyā 'ti attho.

d. NAHĀMINĪti kappakajātikā.

17. *c.* VIJITAṄGĀ 'ti vijjamānadehā MORAHATTHEHĪti mora-piñjapaṭimaṇḍitavijjanihatthehi.

18. *a.* AṆKATO AṆKAM GACCHANTĪ ti dāra-kakāle pi ñātinaṃ dbātinañ ca aṅkaṭṭhānato aṅkaṭṭhānam eva gacchanti na bhūmitalan 'ti adhippāyo.

III. 2.

1. *a.* Kuṇḍinagaro 'ti vā pāṭho.

b. SĀNUVĀSINIVĀSINO 'ti Sānuvāsipabbatanivāsī.

d. BUĀVITINDRIYO 'ti ariyamaggabhāvitasaddhādi-indriyo aralā 'ti attho.

3. *a.* SŪCIKAṬṬHĀ 'ti pūtinā lūkhavantādinā ¹ aṭṭhakā. sūcigatā 'ti vā pāṭho. vijjhanatthēna sūcikā 'ti laddha-nāmāya khuppi-pāsāya ajjhāpilitā. sūcikaṭṭhā ² 'ti keci paṭhanti sūcicchaddasadisā mukharā 'ti attho.

d. KURŪRINO 'ti dāruṇakammantā.

4. *a.* VITARITVĀ 'ti vitinno hutvā otappasaṃtāsabhayo 'ti attho. VITURETVĀ ³ 'ti vā turito hutvā taramānarūpo hutvā 'ti vuttam hoti.

b. EKAPATHE 'ti ekapadike magge EKAKO 'ti ekiko adutiyo.

c. CATUKUṆḌIKO BHAVITVĀNĀ 'ti catūhi aṅgehi kuṇḍo 'ti attabhāvaṃ pavattetitī catukuṇḍiko. dvīhi jānūhi dvīhi hatthehi gacchanto 'ti ca evaṃbhūto hutvā 'ti attho. so hi evaṃ purato koci na paṭicchādanā hotitī tathā akāsi.

d. THERASSA DASSAYI 'TUMAN 'ti therassa attānaṃ uddis-sayi uddisesi.

9. *d.* BHATTAVISSATTAKĀRAṆĀ 'ti bhattakicca(m)kāraṇā bhuñjananimittam.

22. *a.* KŪṬĀGĀRĀ NIVESANĀ 'ti kūṭāgārabhūtā tadañña-nivesanasamkhātā ca gharā liṅgavipallāsavasena h'etaṃ vuttam.

24. *c.* KARAKAN 'ti dhammakarakam.

27. *d.* VĀRIKISJAKKHAPŪRITĀ 'ti tattha tattha vārimatthake padumuppālādinam kesarabhāgehi ⁴ saṃchāditavasena pūritā.

¹ C. lukhavatthādinā.

² D. °kaṭṭhā.

³ D. vita°.

⁴ C. °bhārehi.

veditabbasukkhaṃ vipākaṃ kusalakamma. . . . athāyasmā Mahāmoggallāno ekadivasam pabbatacārikam caramāno tam vimānañ ca vimānapetiñ ca disvā veḷuriyathambham ruciraṃ pabhassaran 'ti ādikāhi gāthāhi pucchi.

III. 4.

1. *a.* Tattha BHUSĀNĪTI palāsāni EKE 'ti eko SĀLIN 'ti sālino sāmī-atthe h'etaṃ upayogavacanam. sālino palāsāni pajjalantāni attano sīse avakiratīti adhippayo. PUNĀPARE 'ti puna aparo yo hi so mātu sīsam paharati so ayomuggarehi attano sīsam paharitvā sīsabbedam pāpuṇāti. tam saṃdhāya vadati SAKAMAṂSALO HITAN 'ti attano piṭṭhimam-salohitañ ca paribhuñjatīti yojanā. AKANTIKAṆ 'ti akantaṃ amanāpaṃ jeguccham.

III. 5.

1. *e.* SIVATHIKĀYĀ 'ti susāne.

AṄGUTṬHASNEHENĀ 'ti aṅgutṭhato pavattasinehena devatāya aṅgutṭhato paggharitakūrenā 'ti attho.

2. *c.* PALAHISU PĀDE 'ti attano jivhāya pāde palahiṃsu.

3. *d.* SĀSAPADHŪPANAM VĀ 'ti yaṃ jātassa dārakassa iakhanatthāya sāsapena dhūpanam karonti.

4. *b.* NA SABBADHAÑÑĀNI PI ĀKIRIṂSŪ 'ti maṅgalaṃ karontā agadavasena yaṃ sabbatelaṃissitaṃ sālī-ādi dhaññaṃ ākiranti tam pi 'ssa nākaṃsū 'ti attho.

4. *d.* RATTĀBHATAN 'ti rattiyaṃ ābhatam.

5. *b.* SASAṂSAYAN 'ti jīvati nu kho na nu kho jīvātīti sasamsayittāya sasamsayan 'ti (C. D. °van 'ti). JĪVITASĀVASAṆ 'ti jīvitaṭṭhitiyā hetubhūtānaṃ sādhanānaṃ abhāvena kevalaṃ jīvitaṃattāvasesakam.

III. 6.

4. *a.* Tattha ANĀVAJESU TITTHESŪ 'ti anivāritesu nadi-talākādinam titthapadesesu. yattha manussā nahāyanti udakakiccaṃ karonti tādisesu ṭhānesu VICINĪ¹ AṬṬHAMĀ-

¹ D. vicchīni.

SAKAN 'ti manussehi ṭhapetvā vissaritam api nām' ettha kiñci labheyyan 'ti lobhābhībhūtā hutvā aḍḍhamāsakamattam pi vicini gavesi.

Atha vā ANĀVAJJESU TITTHESŪ 'ti upasaṃkamanena kena ci anivāritesu sattānaṃ payogā(sa)ya suddhikaraṇabhāvena titthabhūtesu samaṇabrāhmaṇesu vijjamānesu VICINI APPHAMĀSAKAN 'ti maccheramalapariyutṭhitacittā kassaci kiñci adenti aḍḍhamāsakam pi 'vasesena vicini na saṃcini puññaṃ.

III. 7.

1. *b.* RAJANĪYE 'ti kāmaṇīyehi rāguppatihetubhūtehi KĀMAGUṆEHĪTI kāmakoṭṭhāsehi. SOBHASĪTI samaṇgibhāvena virocasi rattiyaṃ 'ti adhippāyo.

c. DIVASAṃ ANUBHOSI KĀRAṆAN 'ti divasabhāge pana nānapakāraṃ kāraṇaṃ ghātanaṃ paccānubhavasi. RAJANĪTI rattisu YE 'ti nipātamattam.

9. *c.* PAṬIHATĀ 'ti paṭihatacittā bandhaghātā viya hutvā. . . .

III. 9.

1. *a.* MĀLĪ ti mālāhārī dibbapupphēhi patimaṇḍito 'ti abhippāyo. hirītīti (*sic*, D. haritīti) vetṭhitasīso. KĀYŪRĪRI keyūrī bāhalaṃkārapatimaṇḍito 'ti attho.

d. Aruṇasadisavaṇṇavā 'ti vā pālī. aruṇaṃ 'ti araṇīyehi devehi śadisavaṇṇa-ariyāvakāso 'ti attho.

4. *b.* UPAKKANTVĀ (C. ukkantitvā) (*sic*) 'ti ukkantitvā chinditvā 'ti attho.

6. *b.* SACCAKĀLE 'ti saccaṃ vattum yuttakāle. . . .

III. 10.

2. *d.* KHĀRENA PARIPPHOSETVĀ 'ti avakantita-avakantitakkhaṇe khārodakena paritosetvā¹ siñcitvā punappunam pi avakantanti.

6. *d.* PACCATTAVEDANĀ 'ti paccattam visum visum attanā anubhūyamānā mahādukkhavedanā.

8. *b.* Te puggalā tato puññato VIVECAYETHA viveceyyātha

¹ D. °sitvā.

paribāhīre jāṇiyāthā 'ti aṇṇapadesena attano mahājāṇiyataṃ vibhāveti.

IV. 1.

1. *d.* KĀRAṆATTHIKO 'ti jīva bho jīvitam eva seyyo 'ti vutte ath' assa kāraṇena atthiko.

2. *d.* PARICĀRIKĀ sā pīti yā asitapītakhāditavatthapari-bhogādilakkhaṇā indriyānaṃ paricārikā sā pi imassa natthi pariharaṇā sā pīti vā asitādiparibhogavasena indriyānaṃ pariharaṇā sā pi imassa natthi. vigatajīvitattā 'ti attho. parivāraṇā sā pīti keci paṭhanti.

3. *d.* VIRĀDHITATTO 'ti pariccattasabhāvo JANENA TENĀ 'ti tena ñāti-ādījanena.

5. *c.* USSĀVAVINDU 'va PALIMPAMĀNO 'ti tiṇagge limpamāna-ussāvavindusadiso.

6. *b.* UTTĀSITAN 'ti āvutaṃ āropitaṃ PICUMANDASSA SŪLE 'ti nimbarukkhassa daṇḍena katasūle. KENA VAṆṆENĀ 'ti kena kāraṇena.

7. *a.* TATTHA SĀLOHITO 'ti samānalohito yonisambandha-ñātako 'ti attho.

8. *b.* SATTUSSADAN 'ti pāpakārīhi satteli ussannaṃ. atha vā pañcavidhabandhanamukhe tattalohasecanaṃ (*D.* tattha lohitasecanaṃ) aṅgārapabbatāropanaṃ lohakumbhipakkhepo asipattavanappavesanaṃ Vetaraṇiyaṃ samotaranaṃ mahāniraye pakkhepo 'ti imehi pañcavidhabandhanādīhi dāruṇakāraṇehi ussannaṃ uparupari nivisitan 'ti attho.

9. *d.* EKANTATIPPAN 'ti ekanten' eva tikhiṇadukkha-niyatamahādukkhan 'ti attho.

10. *d.* Tasmā tena kāraṇena MĀ ME 'KATO mayā ekato imassa jīvitassa UPARODHO mā hotū 'ti imassa santike idaṃ vacanaṃ ahaṃ na bhaṇāmi.

11. *a.* TATTHA AÑÑĀTO 'ti avagato.

12. *a.* ADDHĀ 'ti ekaṃsena.

c. AKĀMĀSADDHEYYAVACO akāmo eva saddhātābbavacano 'ti katvā iminā kāraṇena PUCCHASSU MAṃ KĀMAṃ YATHĀ VISAYHAN 'ti attano yathā icchitam atthaṃ pucchassu maṃ ahaṃ pana yathā visayaṃ yathā mayhaṃ sahitum

sakkā tathā attano ñānabalānurūpaṃ kathessāmīti adhi-
ppāyo.

13. Tassattho. ahaṃ kiñcid eva cakkhunā passissāmi taṃ
sabbam pi tad eva ahaṃ abhisaddaheyya paṭiññeyya taṃ
pana disvā tava vacanaṃ no ¹ pi (no) saddaheyya yakkha
mayhaṃ tiyassakammaṃ ² nigahakammaṃ kareyyāsīti.
atha vā. YAṃ KIÑCĀHAṃ CAKKHUNĀ PASSISSĀMĪTI ahaṃ yaṃ
kiñcid eva cakkhunā passissāmi acakkhuno parassa ada-
ssanato SABBHAṃ PI TĀHAṃ ABHISADDAHEYYAṆ 'ti sabbhaṃ pi te
ahaṃ diṭṭhaṃ suttaṃ ayaṃ vāpi abhisaddaheyyaṃ tādiso
hi mayhaṃ tayaṃ abhippasādo 'ti adhippāyo.

Pacchimapādassa pana yathā vutto 'va attho.

14. a. SACCAPAṬIÑṢĀ TAVA ME SĀ HOTU 'ti tava esā paṭiñṇā
mayhaṃ saccam hotu.

b. SUTVĀNA DHAMMAṀ LABHASSU PASĀDAN 'ti mayā vuccamā-
naṃ dhammaṃ sutvā sundarapasādaṃ labhassu.

d. AÑṢATTHIKO 'ti ājānanaena atthiko.

15. a. YATHĀ PAJĀNAN 'ti yathā añño pi pajānanto yathā
pajānan 'ti vā mayā yathā ñātan 'ti attho.

d. ETAN 'ti vā nipātamattaṃ. . . . kissa te 'ti ca keci
vadanti.

16. b. CĪKKHALLAPABBE 'ti cīkkhallavati saṃdhimhi NARA-
KAN 'ti āvāṭaṃ.

21. c. KIÑCATTHIKO 'ti hassādhippayo.

24. a. ĀSAMĀNĀ 'ti āsimsamānā patthayamānā.

30. d. TEN' AMHI NAGGO KASIRĀPAVUTTI ti tena duvidhena
kāraṇeṇ idāni naggo niccolo amhi kasirā dukkhā vutti
jīvikā hotiti.

32. a. Tattha KAPPITAKO ³ NĀMĀ 'ti jaṭilasahassassa
abbhantare āyasmato Upālittherassa upajjhāyaṃ saṃdhāya
vadati.

33. b. SUPPAṬIMUTTAKO CĀPI ⁴ ti suṭṭhupatimattabhāṇīti
attho.

c. ARANAVIHĀRĪ ti mettāvihārī.

34. a. VIDHŪMO 'ti vigatamicchāvitakkadhammo. ANI-

¹ D. to. ² C. niya°. ³ D. kampi°. ⁴ C. cāti.

gho 'ti niddukkho. . . . NIRUPADHĪTI kilesābhisamkhārādi-upadlhippahāyī. SABBAPAPAÑCAKHIṆO 'ti parikkhīnatanaḥhādipa-paṇco.

35. a. APPAÑṢATO 'ti paramappiechatāya paṭicchanṇa-guṇattāya na pākaṭo ca NA SUJĀNO 'ti gambhīrabhāvena DISVĀ PI evaṃsilo evaṃdhammo evaṃpaṇṇā 'ti na suviññeyyo.

37. c. SA M' AJJĀ 'ti so ajja makāro padasaṃdhikaro.

38. a. Tattha KAPINACCANĀYAN 'ti kapīnaṃ vānarānaṃ naccanena Kapinaccanā 'ti laddhavoḥāre padese.

c. SACCANĀMO 'ti jhāyī susilo arabhā vimutto 'ti ādinā chāhi guṇanāmehi yathā va nāmo aviparittanāmo.

39. a. Tattha KASSĀMĪTI karissāmi.

40. b. Tattha SĀDHŪ 'ti āyācane nipāto. vo LICCHAVI N' ESA DHAMMO 'ti Licchavirāja tumhākaṃ rājūnaṃ esa dhammo na hoti yaṃ akāle upasaṃkamaṇaṃ.

42. a. GIṆHIKĀNĪTI gehaṃ āvasantena kātābbakuṭumba-kiccāni.

c. VICEYYĀ¹ 'ti sindūravatthaṃ gahaṇatthaṃ² vicinītvā.

43. c. PAṬIKKAMAN 'ti piṇḍapātato paṭikkaman 'ti tenāha GOCARATO NIVATTAN 'ti.

46. d. VIDĀLAYANTĪ ti vidāliyanti.

47. a. PĀDAKUMĀRIKĀHĪ ti pādasamkhātāhi kudārikāhi.

b. PĀṬIYANTĪ ti parivārayanti.³

48. a. TIṆENĀPITI⁴ tiṇaggenapi.⁵

b. MŪLHASA MAGGAṀ PI NA PĀVADĀSĪTI maggamūlhasa maggaṃ pi tvaṃ na kathayasī evāyaṃ puriso ito e'to paribbhamatū 'ti kelisīlo hi ayaṃ rājā.

c. SAYAM ĀDĪYĀSĪTI andhassa hatthato yaṭṭhiṃ sayam eva acchindītvā gaṇhasi.

49. c. PACCEMI BHANTE YAṀ TVAṀ VADESĪTI bhante tvaṃ pattāni bhijjantīti ādinā yaṃ vadesi taṃ paṭijānāmi sabbaṃ yeva taṃ mayā kataṃ kārāpitaṃ dasseti.

50. b. ETAṀ PĪ ti etaṃ khiddādhippāyena kataṃ pakhiḍḍā 'ti khiddāya.

¹ C. viveceyyā.

² C. siṇḍū.—D. sindhuravattaṃ.

³ C. paricā°.

⁴ C. tiṇo natīti.

⁵ C. nagge.

c. PASAVITVĀ 'ti upacinitvā. d. VEDETI ti anubhavatīti. ASAMATTHABHOGĪ ti aparipuṇṇabhogo tam eva aparipuṇṇabhogatam dassetum

51. a. DAHARO YUVĀ 'ti ādi vuttam. NAGGANĪYASSĀ 'ti naggabhāvassa.

b. KIṆ SU TATO DUKKHATAR' ASSA HOTĪTI kiṇ su nāma tato naggabhāvato dukkhataram assa petassa hoti.

53. a. BAHUDHĀ CA (?) SAṬṬHAN 'ti bahūhi pakārehi budhdhādihi vaṇṇitam.

b. AKKHAYADHAMMAM ATTHŪ 'ti aparikkhayadhammam hotu.

54. a. Ā(PA)CAMAYITVĀ¹ 'ti hatthapādadhovanapubbakam mukham vikkhāletvā.

55. a. CANDANASĀRALITTAN 'ti sārabhūtam candanalittam.

b. ULĀRAVAṆṆAN 'ti seṭṭharūpaṃ.

d. PARIVĀRITAN 'ti anukulavuttinā parajanena parivāritam.

58. a. EKADESAM ADĀSĪTI catūsu paccayesu ca ekadesabhūtam vatthadānam saṃdhāya vadati.

c. SAKKHIN 'ti sakkhibhāvam.

59. b. MĀ (?) MĀSĪTI me āsi. DEVATĀSĪ mayham devatā āsīti yojanā.

60. b. VIPPAṬIPANNACITTO 'ti micchāditṭhipaṭipannamānaso dhammiyaṃ paṭipadam pahāya adhammiyaṃ paṭipadam paṭipanno 'ti attho.

67. d. PAṆĪTADAṆḌO 'ti ṭhapitasarīradaṇḍo. ANUSATTARŪPO 'ti rājanattasabhāvo.

68. a. VĪSATIRATTIMATTĀ 'ti vīsativattā rattiyo. ativattā 'ti attho.

69. b. KO TAM VADETHĀ 'ti tathā dhammiyakammaṃ karontam tam imasmiṃ Vajjiratthe ko nāma āpamocehīti vadeyya evaṃ vattum koci pi na labhatīti attho.

86. c. Tattho KĀRAKARO 'ti upakārakārī.

87. d. UBHO PĪ ti dve pi sūlāvuto rājā ca.

88. d. Tattha PHALAṀ KANITṬHAN 'ti sotāpatti-phalam.

¹ D. ācayitvā.

IV. 3.

1. *a.* Tattha RĀJĀ PIṄGALAKO NĀMA SURATṬHĀNAṀ ADHIPATI AHŪ 'ti piṅgalacakkhunā Piṅgalo pākāṭanāmo Suratṭhade-sassa issaro rājā ahosi.

c. MORIYĀNAN 'ti Moriyarājūnaṃ Dhammāsokaṃ saṃdhāya vadati.

d. SURATṬHAṀ PUNAR ĀGAMĀ 'ti Suratṭhavisayaṃ uddissa ratṭhagāmimaggaṃ paccāgañchi.

2. *b.* PAṆKAN 'ti mudubhūmi.

d. VANṆANĀPATHAN 'ti petena nimmitaṃ mudubhūmimaggaṃ.

6. YAMAPURISĀNAṀ SANTIKE 'ti petānaṃ samīpe.

7. *a.* AMĀNUSO VĀYATI GANDHO 'ti petānaṃ sarīragandho vāyati.

11. *b.* MEGHAVANṆASIRANNIBHAN 'ti meghavaṇṇasaṃthānaṃ hutvā khāyamānaṃ.

15. *a.* PŪRAṀ PĀNĪYASSA KARAKAN 'ti pānīyena puṇṇaṃ pānīyabhājanaṃ.

b. PŪVE 'ti khajjake. CITTE 'ti cittijanane madhure manuññā tahiṃ tahiṃ sarāve pūretvā pīne pūve addasa.

25. *b.* Jeṭṭho eva natthi kuto jeṭṭhāpacāyiko jeṭṭhāpacāyanapuññaṃ nāma natthi attho.

26. *d.* NĪYATI PARIṆĀMAJAN 'ti ayaṃ satto sukhaṃ vā dukkhaṃ vā labhanto nīyati pariṇāmajavasena labhati na kammaṣṣa katattāya issarādinā vā 'ti adhippāyo.

27. *d.* SUNIHITAN 'ti suṭṭhunihitaṃ NA VIJJATĪ ti yaṃ samaṇānaṃ dānaṃ nāma anugāmikaṃ nidānaṃ 'ti vadanti taṃ na vijjati.

28. *d.* SATTANNAṀ VIVARAṀ ANTARE 'ti pāṭhavi-ādināṃ sattanaṃ kāyānaṃ vivarabhūte antare chinde satthaṃ pavisati tena sattā asi-ādīhi paṭaṭā viya honti.

30. *b.* Sutta-gūle viveṭhetvā katasutta-gūle khitte 'ti nibbeṭhanavasena khitte nibbeṭhentaṃ. PALĀYATĪ ti pabbate vā rukkhagge vā thatvā nīveṭhīyamaṇaṃ khittaṃ suttagūlaṃ nibbeṭhantaṃ eva gacchati.

33. *a.* CŪḶĀSĪTĪTI caturāsīti.

b. MAHĀKAPPINO 'ti mahākappānaṃ tattha ekamhā mahā-

sarā Anotattādito vassasate vassasate¹ kusaggena ekekaṃ udakavindum niharanti iminā upakkamena sattakkhattum tamhi sare ninnudake jāte eko mahākappo nāma hotīti vatvā evarūpānaṃ mahākappānaṃ caturāsītisatasahassāni saṃsārassa parimāṇaṃ 'ti vadanti.

34. *d.* UDDHAṃ ME CHAHI MĀSEHĪTI āha.

37. *b.* TĀVADE tasmiṃ kāle.

53. *d.* PĀMOKKHO 'ti pācīnadisābhimukho hutvā.

IV. 5.

2. *a.* KHAJJĀMĪ ti khādīyāmi asipattasaṃṭhānasadisehi nisitehi khādantehi viya uccupatthehi kantīyāmīti attho.

b. PARISAKKĀMĪTI payogaṃ karomi.

c. CHINNĀTUMO 'ti chinnabhāvo upacchinnathāmo parikkhīnabalo 'ti attho.

3. *a.* VIGHĀTO 'ti vighātavā vihaṭabalo vā.

6. *c.* PACCĀSANTO 'ti paccāsimsamāno.

7. *d.* Ettha ETAN 'ti nipātamattam.

IV. 6.

4. *a.* Tattha BAHŪSU VATA SANTESŪ 'ti anekesu dakkhiṇeyyesu vijjamaṇesu.

6. *d.* MANUSSĀ UNNATONATĀ 'ti manussakāle sāmīno hutvā kālakatā kammavasena onatā caranti khuppipāsāya passa saṃsārapakatin 'ti dasseti.

IV. 7.

1. *b.* Tattha PUBBE KATĀNAṃ KAMMĀNAṃ VIPAKO MATHAYE MANAN² 'ti purimajātisu katānaṃ akusalakammānaṃ phalaṃ ulāraṃ hutvā uppajjamānaṃ sandabālānaṃ citaṃ patha-
yeyya abhibhaveyya. paresaṃ anattakaraṇīmukhena at-
tano atthaṃ uppādeyyā 'ti adhippāyo.

3. *d.* UŪCHO (?) PATTAGATE RATAN (C. uñjo) 'ti uñchena bhikkhācārena laddhe ca tatte pattapariyāpanne āhāre ratam saṃtappaṃ.

¹ C. omits.

² D. oṭhan.

8. *a.* UTTĀNO nipanno.

9. *b.* PŪGĀNĪ ti vassasamūhe.

IV. 8.

4. *c.* AJJHĀSITO MAYHAM GHARE 'ti kulupakabhāvena mama gehe taṇhābhiniyessase (?) abhinivittḥo. TASSĀ 'ti tassa kulupakabhikkhussa.

8. *a.* YAṀ BHADDANTE 'HANANT' AṢṢĀ 'ti bhaddante Ayya-mahāmoggallāna tassa vaccaakuṭiye yaṃ aññe ohananti vaccaṃ ossajanti.

IV. 10.

8. *c.* UTTĀNĀ PATIKIRĀMĀ 'ti kadāci uttānā hutvā vikirīyamānaṅgā viya vattāma.

IV. 11.

1. *d.* NESSĀMI TAṀ PĀṬALIPUTTAM AKKHAṬAN 'ti idān' āhaṃ taṃ akkhatam tena pi aparikkhitamanussarūpen' eva Pāṭaliputtam nessāmi.

IV. 16.

1. *d.* KIN NU SADDAYASE TUVAN 'ti kin nu kho tuvaṃ saddaṃ karosi ativiyaṇissaraṃ karonto vicarasi.

7. *a.* SĀLITTAKAPPAHĀRENĀ 'ti sālittakam vuccati dhanu-kena aṅgulīhi eva vā sakkharākhīpanapayogo¹ 'ti. tathā sakkharāya palharaṇena. sālittakappahāre 'ti vā pāṭho. Te (*sic*) BHINDISSAN 'ti te bhindim.

¹ D. ०yogo.

PK4601 .P47
Petavatthu.

Princeton Theological Seminary-Speer Library

1 1012 00027 7519